

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

VII. évfolyam 9. szám, 2012. szeptember

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Szűcs József faragványai

Tartalom:

3. o.: Órhajóim: Szonettek édesanyám emlékére; 7. szonett; (Ketykó István szonettkoszorúja részletekben)
4. o.: Mondd, mit is érthet?; (Pongrácz Ágnes verse)
- 6.-29. o.: Az újjáépítés és a fellendülés századai IV. rész: Közutak, vasutak, hidak; (dr Koczó József helytörténeti írása)
- 30.-31. o.: Egyszerű vázlatok éssel: Szorongás szürkeséggel; Napforduló után; (Csáky Károly versei)
32. o.: Minden szerelem; (Szűk Balázs verse)
- 34.-36. o.: Levél a pincében; (Kovács T. István írása)
38. o.: Özön felé; (Székács László verse)
- 40.-43. o.: Három csengetés; Kő-Szabó Imre írása)
44. o.: Amint a szó zokog; (Végh Tamás verse)
- 46.-47. o.: Helen; (Szájbely Zsolt írása)
- 48.-50. o.: Különleges olvasmányaim: Tildy Zoltán a tanyán; (Kovács T. István írása)
- 52.-60. o.: Viktor és Viktória; I. rész; (Petrozsényi Nagy Pál írása folytatásokban)
- 62.-63. o.: Az ős köpenye; Hintában; Beleragyogni; (Dobrosi Andrea versei)
- 64.-65. o.: Vasúti váróterem; Mennyei harmat; (Elbert Anita versei)
66. o.: Hallgatag ős; (Hörömpő Gergely verse)
- 68.-69. o.: Bemutatjuk: Kő-Szabó Imre
- 70.-71. o.: Tizenhét évesek; Érzécsalódás; Végre szabadon; Az éhezők; (Horváth Ödön versei)
- 72.-73. o.: Tükör-képek; Kereszthalász; (B. Tóth Klára verse és alkotása)
- 74.-85. o.: Az ipolynyéki tájház; (Csáky Károly képes helytörténeti írása)
- 86.-89. o.: Éberség, elvtársak, 1948-ban! ; (Pribojszky Mátyás írása)
- 90.-91. o.: Víg születésnap kivánság; (H. Túri Klára verse)
- 92.-104. o.: Adalékok Kosd történetéhez; (Végh József helytörténeti írása)
- 106.-107. o.: Minimálok: Arcok és emberek; Hivatlan vizesek; (Bozgor Elian írásai)
- 108.-109. o.: 4. emelet, 12-es ajtó; Ősz; (Szávai Attila írásai)
- 110.-111. o.: Az utódhoz: A te létrád; (Borsi István írása)
- 112.-115. o.: Beszámoló: A fa faragója és festője; (Girasek Károly kiállítási beszámolója)
116. o.: Hírek;
117. o.: Impresszum;

E havi számunkat Végh Borbála Karolina festőművész és Szűcs József fafaragó rétsági kiállításán készült képekkel díszítettük. A képeket Girasek Károly, lapunk webmestere készítette, köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.

KETTKÓ ISTVÁN

Ő r h a j ó i m

Szonettek édesanyám emlékére

7.szonett

*Eget ostromolt, csatákat vesztett
egyre - teste gyertyaszálként fogyott;
lecsordult fehér könnye megkopott
kövekre rajzolt fénylő keresztet.*

*Apám féltett könyvébe nyálazta
színes ceruzával hatunk nevét -
horoszkópon pihentette szemét
s közben puha jövőnket ágyazta*

*magasra - álmai vánkos-hegyn
csendben keringtünk - könnyű csillagok -
mindig átlátszó, fényes ablakok,*

*mert tisztára súrolt esti mesén
hullottunk a mélybe - - - elfogyott
a szó ajkán, álomba hervadott.*

PONGRÁCZ ÁGNES

Mondd, mit is érthet?

Mondd, mit is érthet az ember e szürke világból, kintől

s szétsebezett álmoktól megkeseredve, ha eljön

– mint bűsz képmutató-megváltó – régi szerelme?

Sört iszik, áfonya ízt köpköd, dideregve tekint szét,

nézi a semmibe hulló vágyai ritka türelmét,

nézi a szentek homlokain mint gyűlnek a ráncok,

látja a hóhér két keze közt csillanni a bárdot,

s érzi, hogy élete hangját elfedik apró túskevirágok.

1987.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

Az újjáépítés és a fellendülés századai IV.

Közutak, vasutak, hidak

A XIX. század végéig, XX. század elejéig a vidéki ember ritkán lépte át szülőfaluja, lakóhelye határát. A szomszédos településeket, közeli városokat legfeljebb piacozás, vásárolás céljából látogatta, távolabbi helyekre fuvarozás vagy katonáskodás végett került. A földművelés, állattartás szigorú rendje ezt nemigen tette lehetővé. Ha mégis „utazott”, családdal együtt szekéren vagy magányosan gyalog vágott neki útjának. Perőcsényből például a Salgóvár alatt vezetett a Börzsönyt átszelő „váci gyalogút”. A községek között általában a legrövidebb, nemritkán dűlőutakat használták. Ezeket valamilyen rendszerben javították, töltögették, karbantartották. Mai szemmel a korábban ismertetett, Ipoly menti fontosabb utak sem voltak alkalmasak a zavartalan közlekedésre, nem rendelkeztek szilárd burkolattal. A hegyi utak még inkább nehezen járhatóak voltak! Míg az Ipoly mentén az árvizek figyelembe vételével kellett megoldani az utak vonalvezetését, a hegyek között a völgyek, szorosok, hágók szabták meg azt.

Híd- és révvámok, vásárok

A XVIII. század első felében Hont vármegye számos helyhatósági szabályrendeletet alkotott. Az 1725. június 20-án alkotott statútum a híd- és révvám tárgyában intézkedik, s egyedülálló módon, bevezető sorait kivéve magyar nyelven adták ki. A rendelet szövege így hangzik:

/A vám mértéke/

Kalmáráru és más kereskedő portékával megterhelt szekértül den./dénár/ 10.

- *Ha pedig szegény ember a maga majorságbeli jószágát viszi 7".*
- *Üres szekértül 2".*
- *Egy hajtó marhátul akár ökör, akár tehén légyen 1.*
- *Négy-négy sertéstül, juhtül vagy kecskétül 1.*
- *Lovas ember ha portékát viszen 2.*
- *Ha semmit sem viszen 1.*
- *Kerekedő gyalog ember áros portékát vivén 1.*

Nem tartozik vámot fizetni

- *Először nemes emberek, ha kereskedők is, urak szolgálói.*
- *2-szor szabad kir. városok vagy más privilegialis helységbeliek.*
- *3-szor. Érekségbeli jobbágyok vagy mások, akik a vámtul privilegialiter szabadok.*
- *4-szer. Gyalog emberek, ha magok majorságocskájukból valamit visznek eladnyi a piacra, annál inkább, ha semmit sem visznek.*
- *5-ször. Valakik a hídon vagy reparált úton, akiktül a vámot szedik által nem mennek.*
- *6-szor. Hogy ha terhes szekertül valaki a vámot megadja, és a vámostul aziránt czédulát vagy más jegyet veszen, azután azon útjából üres szekérral visszatérvén és magát a vámosnál megjelenvén azelőtt megfizetett vámbérrül adott jegyet a vámosnak adja vissza, és üres szekertül semmi vámbért akkor fizetnyi nem tartozik.*
- *7-szer. Malomban és onnan menők-jövők, a vámtul mentesek.*
- *8. A vámosok pedig a vectigált (fizető) utasemberekkel közöljék és táblára vámház vagy jegy mellé ragaszszák, hogy mindennek constáljon Artículo 15:1715 diestante.*
- *9. Senkit italtvételre ne kinszerítsenek.*

- 10. Hidakat, utakat annak rendi szerint, valamikor szükséges, csináltassák, igazítsák és ujítsák, mert: Különben ha mint a följebb declarált punctumokbul megtartani elmulasztanak vagy nem akarnak, érdemekhez képest a büntetést el nem fogják kerülni.

Vámosmikoláról Szobra vivő műút mellett, a Lelédhíd-majorban felújított állapotban, lakóházként még ma is áll az egykori hídfő közelében a XVIII. századi vámház.

A XVIII. századi vámház épülete

A következő évben, az 1726. március 18-i nemesi közgyűlés 12 pontban foglalt szabályrendelete többek között szabályozta a hús árát és a szőlőmunkások bérét, ellenőrzés alá helyezte a malmokat, szabályozta az utak és hidak karbantartására irányuló közmunkát.

Drégely-Palánk földesura, az esztergomi érsek a Korpona és az alsó-magyarországi bányavárosok felé vezető út mentén vámházat és vendégfogadót építtetett a XVIII. század elején.

A hídvámokról az összeírásokban is szót ejtenek. Ipolyságon az Ipoly-híd vámját 1776-ban a rozsnyói káptalan szedte. Az esztergomi érseki uradalom 1799/1800. évi összeírásában találjuk a Lelédi-híd igénybevételekor fizetendő díjpénzt.

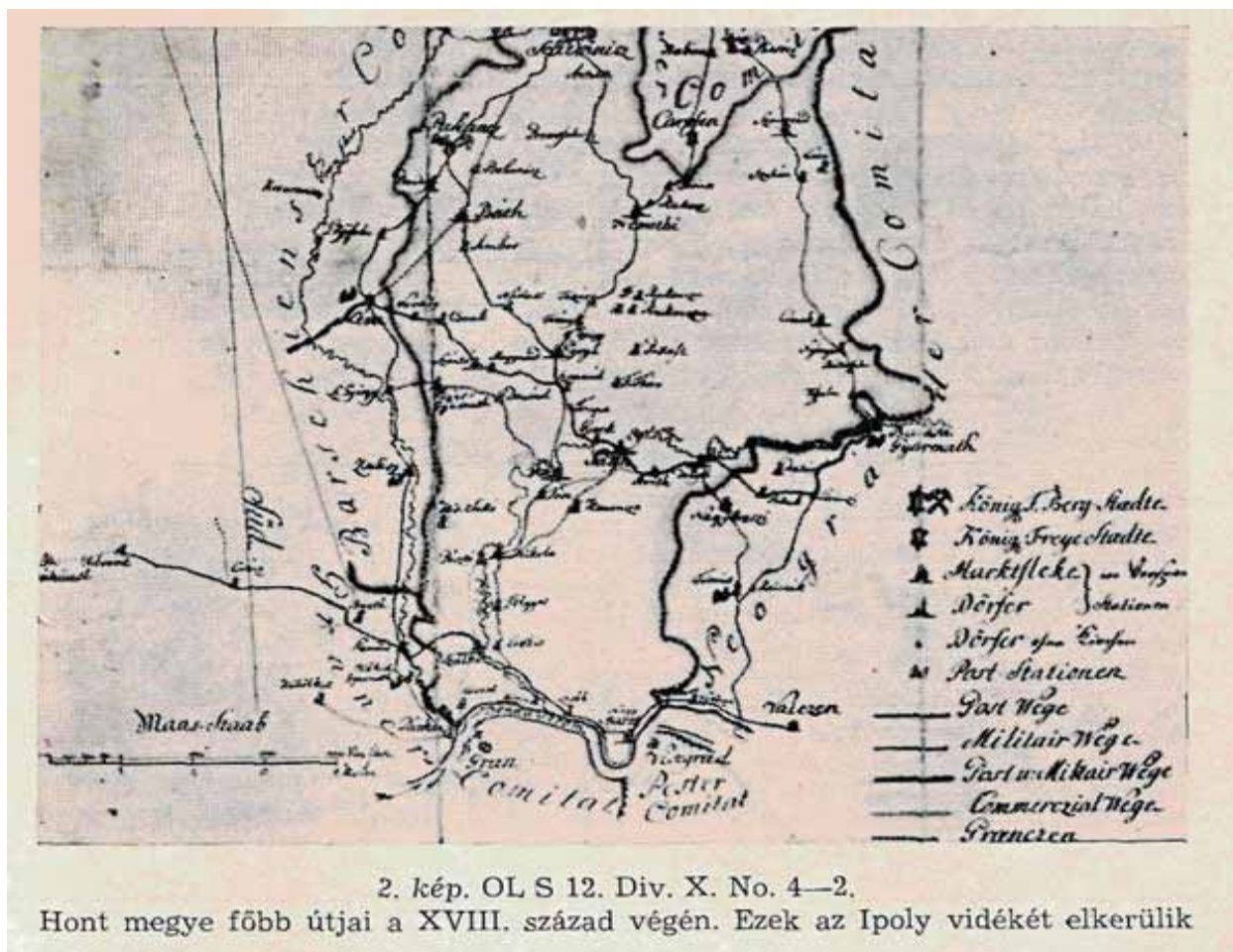
Vásárszabadalmat nyert helységek 1848 előtt: Börzsöny (1804), Ipolyság (1785, 1793, 1815) hetivásárra. Nevezetesebb gabonavásárok voltak Selmecbányán, Báton, Ipolyságon, szarvasmarhavásárok pedig Báton és Szokolyán.

A Börzsöny-vidék útjainak állapotáról és megújításukról

1749-ben Hont vármegye közgyűlése gróf Grassalkovich Antalhoz, a Magyar Kamara elnökéhez intézett levelében a vármegyeház Kemencén történő megépítését szorgalmazta: „*Ebbe a városba /Szebelléb mezőváros/ a közgyűlésünk tagjai a hegyeken át igen rossz utakon voltak kénytelenek megjelenni. Most már azonban az isteni gondviselés békét ad és államunkat biztonságban tartja, így rendjeink,*

akik a közgyűlésen megjelenni tartoznak, immár azt óhajtják, hogy ott legyen a megyeháza a megye közepén, ahová valamennyi tagunk könnyen el tud jutni... Ráadásul ez a hely /ti. Kemence/ a megye három legnagyobb járásának találkozásánál fekszik. Az odajutás, azért mert ez a birtok és hely nagy síkságon fekszik, az utak is jobbak, valamennyi rend számára kényelmesebb...”

Vidékünk tehát annak köszönheti, hogy jó fél évszázadig Kemencén /egy községben!/ volt Hont vármegye székhelye, itt tartották a közgyűléseket, mert földrajzi fekvése, megközelítése, útviszonyai jobbak voltak, mint a hegyek közti mezővárosoké.

A vidék úthálózata a XVIII. század végén

A fenti dokumentum közlésén túl, ugyancsak Puskás Péter jóvoltából áll rendelkezésünkre II. József magyar trónörökösként, de már német-római császárként tett 1770. évi, Hont megyét is érintő látogatásáról készült naplóbejegyzés. Ez szintén foglalkozik az utak állapotával, de az úrbéri rendelet következményeivel is. Vidékünkön a következő településeket érintette a társuralkodó: Szalka, Letkés, Tölgyes, Mikola, Kemence, Bernece, Ság. A magyarul nem tudó őrök Ipolyságon rögzítette a Párkánytól megtett úttal kapcsolatos benyomásait:

„május 24. Ság, Hont m. Az út Komend-ig /Kéménd, Bars m./, ahol a Garam hidján átmegyünk, meglehetősen sík; utána azonban Hont megyében dombos, sőt hegyes, amelyeket rosszul tartott /értsd: művelt/ erdők fednek. A földet jól művelik, Ság felé kissé síkabb. Az utak már Esztergom megyében is erősen épültek, itt azonban kevésbé. Már lekaszált, megművelt földek közt futnak. Azt mondják, három megye dolgozott rajtuk /mármint az utakon/. Szidják az alispánt, Pongráczot, éppen úgy Neuhold biztost, az úrbéri törvény miatt. A megye büszkélkedik ezzel, de február óta

egyetlen rendeletet sem tudnak megtartani. Zólyom és Liptó megyében megy majd a dolog, bár az utóbbiban voltak kifogások. A telki állomány /constitutivum/ elsőrendű földből 12 hold, nagyon kicsiny. A négy igásrobotot javasolta /ti. Neuhold biztos/, mert itt ez a szokásos. A jezsuiták kemény földesurak, azt mondják erre felé róluk. Neuhold – úgy látszik nem ügyetlen ember, de intrikus. Az ő praetendésével együtt nagyon ért ehhez. A többségében lévő magyaroknak és a szlovákoknak jó évük van idén.”

Mindenesetre az Ipoly menti utak megítélésében a megyei rendek és a külső szemlélő álláspontja elég távol áll egymástól!

Postaútvonalak 1802-ből

Ipolyság mezőváros fejlődésében fontos esemény az első postaház felépítése a mai főtér közepén. 1750. október 15-én megindult a forgalom Pest – Ipolyság – Galgóc – Pozsony és Pest – Ipolyság – Selmecebánya – Alsókubín útvonalakon. Az új postaállomásnak a két postakocsin kívül hat pár lovasfogata és két hátslova volt istállóval és kocsiszínnel az akkori piactéren. A pénz-, csomag- és levélküldemények továbbítását az új kőhíd lényegesen megkönnyítette.

Szalka határában vezetett egykor az a Fehér út, mely Pesty Frigyes helyi adatközlője, Cselka Károly jegyző úr szerint fehér színű földjéről kapta nevét. Valamikor ez fontos kereskedelmi út lehetett, hiszen a vaspálya megépítése előtt marhákat hajtottak rajta Bécs felé, s használták német és cseh fuvarosok is. Az út meredeksége miatt – Pest és Bécs között egyetlen helyként – vontató marhákat is igénybe kellett venni szalkai szakaszán. A mezőváros másik fontos útja a Vásár út, melyen Esztergomba jártak, de csak nagy bajjal, szintén nagy meredeksége miatt. 1841-ben aztán egy kisebb hegyet vágatott le a megye, ahol rendes kocsíút készült. A Vásár utat azóta csak gyalogosok használják. Az Esztergomi út a megye által 1861-ben szabattott ki. Ekkor a hercegprímás érseki uradalma Szalkán az Ipoly vizén jó erős fahidat építtetett, melyen a megye felsőbb vidékeiről a lakosok Esztergomba mehetnek. Ez a Selmecebányától Szobig vezető országútnak egyik ágát képezi.

Pesty Frigyes szakállosi adatközlői említik, hogy a község mellett Deménd és Szalka közti közlekedési

útvonal húzódik, mely Esztergomba vezet. A község krónikása, Dobrovolni Antal feljegyzése szerint a szakállos – szetei országút 1875-77 között épült meg, és a Deménd – Vámosmikola közti 20 km-es útnak kiegészítő része lett. Az út 1875 előtt a község határában 3 öl széles volt. Az építés földmunkáját a községek végezték. Szakálloson a plébániától a juhakolig fegyverneki és füzesgyarmati munkások dolgoztak, a szakállosiak pedig az Ipolytól a Kólingig. (Az út ugyanis Szakállosnál átvezetett át az Ipoly bal partjára.) A kézi és a földmunka ingyenes volt, a kőfuvart pedig a vicinális csoport fizette. Nyomvonala a régi útpályára került, amikor elkészült, átvette a megye. A szakállos – béli út az 1908-10-es években épült országútnak, Pásztóiig 8 km hosszú. A lontói utat is ezekben az években építették. Figyelemre méltó megjegyzése Szakállos krónikásának, hogy 1928-ban a deméndi út melletti akácfaakat azok a tulajdonosok kivághatták, akiknek a földjük végére estek a fák. De csak abban az esetben, ha kötelezvényben vállalták a kivágott fák helyére gyümölcsfák ültetését! A béli és a lontói út mellé szederfákat ültettek. Az országutak karbantartását útkaparók látták el. Az útkaparók jelvényt viseltek, fizetésüket az államtól kapták. Az út menti fű és a fák nyesevéke is megillette őket.

Az egykori főút Ipolypásztói és Vámosmikola között

Az ipolyság – szobi országút, mielőtt a garam – ipolyvölgyi vasút kiépült, fő közlekedési vonal volt a megye székhelyére, Ipolyságra a budapest – bécsi vasút szobi állomásától. A vasút megépülése után elveszítette egykori nagy forgalmát.

Tegyünk egy képzeletbeli utazást XIX. század végi leírás alapján ennek az útnak egyik szakaszán! „Ipolyságról kiindulva ez úton Barátit és Bernecét érintjük. E két község egy patak völgyében, a Börzsönyi hegyek aljában fekszik egymás mellett. Közös templomuk a falun kívül, az országúthoz közel áll egy meredek dombon, azon a helyen, ahol hajdan monostor állt. Nem messze délnyugatra, nagy hegyek aljában, a hasonló nevű patak mentén fekszik Kemence, székhelye a primási uradalmak egyik intézőségének.

A falu szélén az egykori megyeház romladozó falai merednek, melyet gr. Koháry Endre építtetett 1751-ben. Itt volt a megye székhelye a múlt század második felében, egész 1806-ig, amikor a székház a lángok martaléka lett. 1118 magyar lakosa van.

Innen nyugatra, az Ipoly mellett fekszik Tésa, a Jankovich család szép kastélyával.

Kemencéről az 1500 (eredetileg német, most magyar) lakosú Vámos-Mikolára érünk. Fő helye ez a Huszár-féle hitbizományi birtoknak, s járásbírósi székhely.

Odább a hegyek között fekszik Börzsöny, régi száz telep, ősidőktől az esztergomi érsekség birtoka; a XV. században jövedelmező bányái voltak. A falun kívül egy dombon emelkedő kis temploma a román stílusú építészet régi szép emléke. Egytornyú, gazdagon és ízléssel ékesített templom. A községet 1762 lélek lakja, evangélikusok és római katolikusok.”

Közvetlenül az Ipoly mellé települt falvak megközelítése igen körülményes volt. Az 1860-as években Viskről Pesty Frigyes adatközlői írják, hogy a községet az Ipoly vize körül folyja, mintegy félszigetet képez. Rétjei, kertjei áradásoknak vannak kitéve, sőt áradáskor a fél faluban ladikázni lehet. A folyó ősszel is, de többnyire tavasszal, hóolvadáskor lép ki medréből. Nyáron hirtelen zápor esetén szintén előfordul, hogy a kerteket, réteket elönti, és beiszapolja, sőt a laposabb helyen fekvő földeket el is hordja. A falutól délre az Ipolyon komp működik a szekerek és gyalogosok átszállítására.

Az Alsó-Ipoly-völgyben megépített vasutakról a következő alfejezetben lesz szó. A megvalósulásig azonban több alternatíva is felmerült, most ezeket tekintjük át.

Vasútvonaltervek a XIX. század közepéről

Az Ipoly-vidéki vasutak ügyét az 1850-es évek közepén vetették fel először komolyabb formában. Ekkor azonban a vasúti építkezések fő szorgalmazóinak, a nagybirtokosoknak tőke hiányában nem állt módjukban kivitelezni elképzelésüket. Végül a vasútépítés meggyorsítása érdekében a magyar országgyűlés 1880-ban elfogadta a helyi érdekű vasutak (HÉV) építéséről szóló törvényt. Az új jogszabály lehetővé tette az engedélyek gyors beszerzését, és a vasutak olcsóbb megvalósítását, például könnyebb sínek lefektetésével. A helyi érdekű vasutak olyan helyeken épültek, ahol a vasúti szállítás iránti kereslet gyérebb volt, a kiszolgálandó helyi piac és népesség csekélynek mutatkozott. A vasúti mellékvonalak hálózata alapvetően helyi érdekű vasútként épült ki.

A Vasúti és Közlekedési Közlöny 1881. január 14-i 6. számában az alábbi közlemény jelent meg: „Előmunkálati engedély. A közmunka- és közlekedési miniszter Luczenbacher Pál utódai és érdektársainak egy év tartamára előmunkálati engedélyt adott: 1. Szobról Vámos-Mikolán át Lévára, 2. Szobról, illetve Vámos-Mikoláról via Ipolyság az Ipoly völgyön át Pálfalváig, a magyar államvasutak északi vonalának állomásáig és 3. Ipolyságról Korponán át Zolyomig, szintén a magyar államvasutak északi állomásáig vezetendő helyi érdekű gőzmozdonyú vasutakra.”

A következő közleményből viszont azt tudjuk meg, hogy az ország más részein sikeres vasúti beruházásokat megvalósító Hont megyei, szobi vállalkozó helyi kezdeményezése nem talált lelkes fogadtatásra: „Az ipolyvölgyi vasút kiépítésétől Luczenbacher Pál – Hontmegyéhez intézett értesítése szerint – visszalépett. E visszalépését üzleti szempontokkal, jelesül pedig azzal indokolja, hogy ama tartózkodással szemben, melyet a vasút kiépítése ellen a pénzkörök részéről tapasztalt, és a mely a vasút vállalati tőkéjének gyümölcsöző voltát kétségessé teszi, nagyobb kockázat nélkül nem valósíthatja meg e vállalatot. Hontvármegye ez értesítést sajnálatos tudomásul vévén, kimondotta, hogy e közgazdasági és kereskedelmi szempontokból oly fontos vasútvállalat eszméjét el nem ejti s felhívta a megye alispánját, hogy az érdekelt nagyobb birtokosokat és községeket értekezletre hívja össze, melyen a vállalat létesíthetőségének módzatai behatóan tárgyalatván, az eredményről a közgyűlésnek lesz jelentés teendő.” Így kútba esett a vasútépítés által a vidéknek biztosított munka, az üzemeltetésből várható hosszú távú megélhetés lehetősége a vasútvonal mentén élőknek.

Az Ipoly alsó folyásának baloldala helyett a Csata – Ipolyság vonal kiépítése történt meg néhány év múlva. A remény még egyszer felcsillant. 1918. augusztus 10-én került sor a Vámosmikola – Szob közötti vasút építési tervének megbeszélésére. Szob – Ipolydamásd – Letkés – Ipolytölgyes – Vámosmikola közötti keskenynyomtávú gőz, esetleg motoros közforgalmú gazdasági vasút előmunkálati engedélyét 1 évre megkapta a vállalkozó.

Személyszállítás Szob – Márianosztra között a gazdasági vasúton az 1950-es években

Utoljára az Ipoly bal partján építendő vasút tervéről Magyarország NATO-ba való belépése előtt hallhattunk. Ez az időszak azonban már inkább a vasutak felszámolásának, mintsem építésének kora volt.

Az Ipoly hídjai és a vasutak

Ipolyság, mint vármegyeszékhely, a XIX. század végén tudott bekapcsolódni az ország gazdasági vérkeringésébe. A megépült Csata – Ipolyság vasútvonalon 1886. szeptember 24-én futott be az első vonat Párkányból. 1891-ben elkészült az Ipolyság – Balassagyarmat, majd 1899-ben az Ipolyság – Korpona közötti vonal, végül 1909. július 11-én adták át a Drégelypalánk – Vác közötti szakaszt, s így létrejött a közvetlen összeköttetés Budapesttel. A vasúthálózat, valamint az 1898-ban épült posta- és táviróhivatal megteremtette a kapcsolatot a külvilággal.

Mivel az Ipoly-völgy nagy vasútvonalai egy-egy helyen keresztezik az Ipolyt, a vasutakról bővebben a vasúti hidak kapcsán érdemes szót ejteni.

Az Ipoly-hidak sorsa, múltja és jövője napjainkban, pontosabban a rendszerváltozás után került az Ipoly mindkét oldalán élők figyelmének előterébe. A hidak sorsán persze korábban is lehetett füstölögni. Hiszen a híd jó dolog: összeköti a folyó két partján élőket, át lehet rajta menni gyalogosan, szekérral, autóval, vonattal. Ugyanakkor Szobtól Drégelypalánkig a XX. században évtizedeken át csak a szobi vasúti híd és az ipolysági közúti híd volt használatban – nem említve most a Csehszlovákiához ill. Szlovákiához tartozó belső közúti és vasúti hidakat. Letkés és Szalka között állt ugyan a vashíd, de az 1968-as prágai tavasz leverésére átvonuló hadseregeken kívül 40 esztendeig nem sokan mehettek át rajta. A Vámosmikola – Ipolypásztó között lévő közúti híd ugyan megmenekült a II. világháború idején a felrobbantástól, a háború után néhány évig még használták, majd 1950-ben felrobbantották. Két „baráti ország” határán ugyan mire való egy híd? Pedig akkor is, most is egy nyelvet beszéltek a folyó jobb és bal partján. Igaz, a szemközti települések párválasztási gyakorisága igencsak visszaesett. S most rájöttünk, hogy a hidak mégis csak jók, s újja kellene építeni őket. Drága pénzen, s gyakran az odavezető utat is el kell készíteni. S ami a pásztói hídhoz vezető úttal történt, az már Jókai-regénybe illő eset. Az történt ugyanis, hogy a rendszerváltozás környékén – előtte vagy utána – a tsz-majjossal együtt magánkézbe került az a közút is, amiről az Árpád-kori utak között már említést tettünk!

Az elmúlt évtizedben az Ipoly-hidak (Hajós Bence, Hillier Domonkos) és az Ipoly-völgyi vasutak (Fodor Illés – Kelemen Zoltán, Danis Ferenc, Lakatos József) történetét, sorsát feldolgozó tanulmányok, cikkek szép számmal láttak napvilágot. E feldolgozások alapján – a továbbiakban: szakirodalom – tekintjük át röviden a hidak, hídhelyek leírását, múltját, az Ipoly folyásirányát követve Drégelypalánktól Szobig. A források, adatközlések és a helyismeret néhány esetben pontosítást is lehetővé, illetve szükségessé tesz.

Drégelypalánk – Ipolyhídvég

A két település között már régi időktől kezdve híd állt, ősi hídhelyre utal a falu neve is: Hídvég (1252). Ezen az átkelőn keresztül vezetett a Pozsony – Balassagyarmat főközlekedési útvonal. Első írásos említése 1594-ből való, amikor egy forrás arról tudósít, hogy Drégelypalánk fahídját a török veszélyezteti. A vizsgált folyószakasz legrégebbi hídbrázolása is ehhez az átkelőhöz köthető, ugyanis 1617-ből Houfnagel metszete ábrázolja a rommá lőtt Drégely és Nógrád várát, valamint az Ipoly feletti fahidat is. Míg az I. katonai felmérés térképein illetve országleírásában fahíd található, a II. katonai felméréstől kezdve már kőhidat jelölnek a térképek. Ez az átkelő egészen a második világháborúig állt, amikor 1944 decemberében a visszavonuló németek a hidat felrobbantották. A romokat az árvíz elkerülése érdekében a mederből elrobbantották. Ma már csak a pillérek és a szlovák oldali hídfő romja áll, valamint a híd védelmére épült szlovák oldali kaszárnya jelzi az egykori átkelőhelyet. Az igen széles magyar ártéren egy fából készült

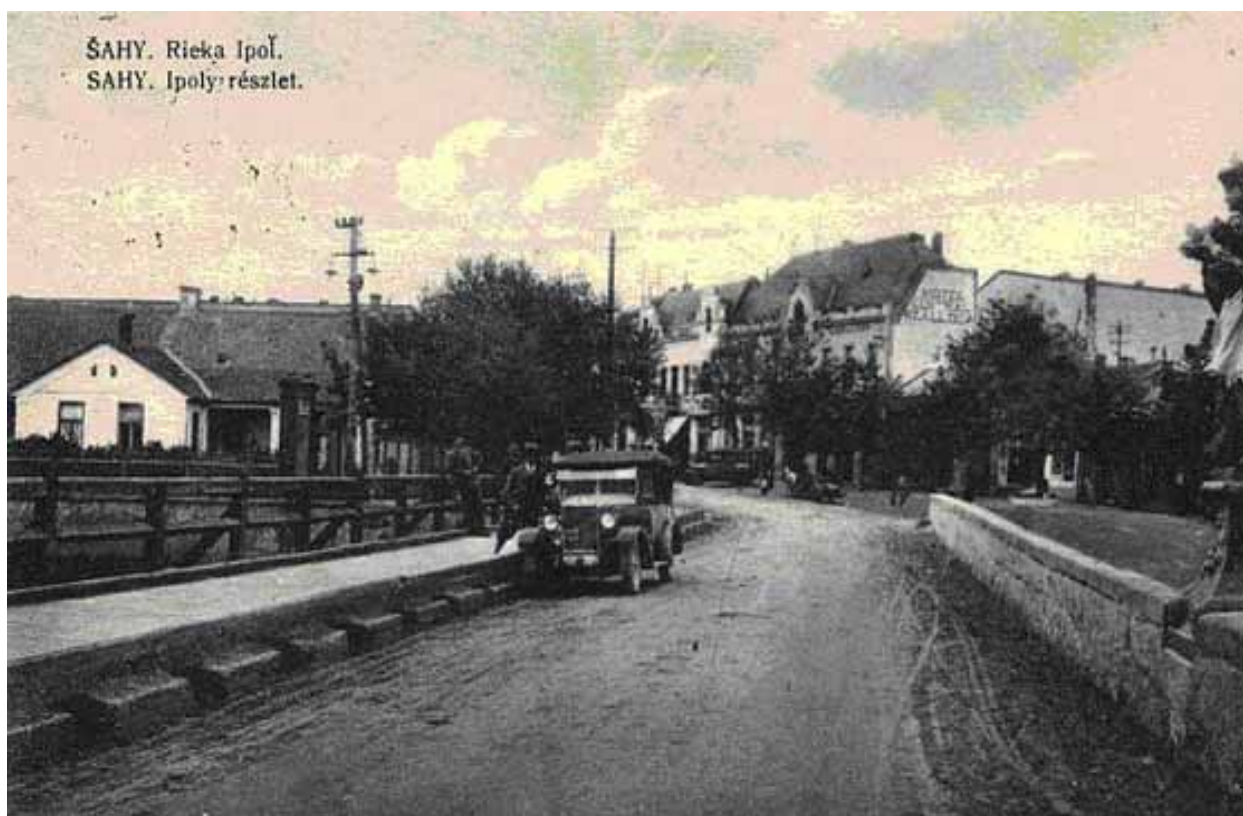
kishíd, úgynevezett dobogóhíd állt, a híd helyét elsősorban az ártéren keresztül vezető úttöltés jelzi. Ennek a nagy múltú hídnek a visszaépítésére is készültek tervek az utóbbi években, de a tényleges építésre még jó ideig várni kell.

Hont – Tesmag

Az első katonai felmérés gázlónak jelzi a két falu között az út és a folyó keresztezését. A későbbi térképek már egyértelműen fahidat jelölnek. A honti híd az első világháborúig üzemelt. A hídhoz két darab magyar oldali ártéri híd csatlakozott. Ma a hídnak nyomát sem találni.

Ipolyság

Már a középkorban is Ság érintésével haladt a kereskedelmi út Budáról az északi megyék, a bányavárosok irányába. A híd története emiatt nagyon messzire nyúlik vissza. A források szerint ez a legrégebbi szerkezet az Ipoly felett. Így az I. katonai felméréstől kezdve minden térkép jelöl itt átkelési lehetőséget az Ipoly felett. Egy, az 1266-os évből származó adománylevél tesz először említést az itt álló soknyílású kőhídról. Az adománylevélben a király a sági premontrei kolostornak adományozta a hídvám szedésének jogát, a híd karbantartásának fejében. Ez az átkelő a török hódoltság ideje alatt tönkrement, így 1769-ben, barokk stílusban a jezsuita rend építi újjá az átkelőt. Az újonnan felépített komoly barokk kőhíd egészen a II. világháborúig használatban volt, amikor 1944-ben a visszavonuló németek ezt a hidat is felrobbantották.

Az ipolysági régi Ipoly-híd

Az átkelőt azonnal ideiglenes faszerkezettel pótolták, majd a háború végeztével az egész szerkezetet megerősítették. A híd végső helyreállítását, újjáépítését 1954-ben végezték, azóta ez a szerkezet ível át Ipolyság és Homok között az Ipolyon. Legutóbb 1994-ben esett át nagy felújításon az átkelő.

Pereszlény – Ipolyság

A Pereszlényt Ipolysággal összekötő közúti híd helyén a katonai felmérési térképek nem jelölnék átkelőt, az I. katonai felmérés gázlót tüntet fel. A II. világháború előtt állt itt egy fahíd, mely a háborúban elpusztult. Helyére ismét egy fahidat emeltek, melyen keresztül az Ipoly jobb partján létesült termelő- szövetkezet forgalma zajlott. Ezt a kis teherbírású szerkezetet cserélték le 1987-88-ban a ma is álló vasbeton átkelőre.

Ipolyság – Korpona - Zólyom vasútvonal Ipoly-hídja

Korpona, Hont vármegye járási székhelye már 1888-tól csatlakozni kívánt a vasúthálózathoz. A csatlakozási szándékot azzal indokolta, hogy a térségben található jelentős erdőségek, bányák, ipari üzemek termékeinek elszállítását megkönnyítené, olcsóbbá tenné, továbbá mint járási székhely, fontos, hogy meg legyen a vasúti összeköttetés a megyeszékhellyel, Ipolysággal, és így a fővárossal is. A vonalat a Csata – Balassagyarmat vasútvonal mellékvonalának szánták, csak a kiágazás helye volt sokáig vita tárgya. Végül 1898-ban kezdődött meg a HÉV vonal kiépítése Tompanémetin keresztül Ipolyság és Korpona között, melyet 1899-ben 40,4 km hosszúságban meg is nyitottak. A HÉV vonal Homok (közigazgatásilag Ipolyság része) és Ipolyság között keresztezi a folyót, azonban itt nem az Ipoly a határ, Csehszlovákia ugyanis igényt tartott az I. világháború után az Ipoly bal partján futó vasútvonalra. A trianoni békeszerződés után így az egész vasútvonal szlovák területen húzódik. 1923 és 1925 között az eredeti HÉV vonalat 33 km hosszúságú pályával, két-két viadukttal és alagúttal meghosszabbították egészen Zólyomig, így ma már a vonal Csatától Zólyomig kiépített. Az első bécsi döntés következményeként a vasútvonal Ipolyság – Egeg – Szalatnya közötti vonalrészét Magyarországhoz került, és ennek megfelelően Egeg-Szalatnya és Teszér állomások között határmenetet alakítottak ki. 1945 után a vasútvonal ismét teljes egészében Csehszlovákiához került.

Az eredeti hídszerkezet egy háromnyílású ártéri szerkezetből és egy háromnyílású mederhídból állt. Ezt a szerkezetet azonban a II. világháború idején felrobbantották, így szükségessé vált egy új vasúti híd építése. A jelenleg álló hídszerkezetek (1 ártéri és 1 mederhíd) feltehetőleg úgynevezett vándorhidak, vagyis eredetileg máshová tervezték, állították őket, és csak a későbbiekben kerültek jelenlegi helyükre.

Pereszlény – Gyerk

Pereszlény és Gyerk között az idők során az Ipolyon több átkelő is létesült. Három hídhelyet lehet egyértelműen azonosítani a források alapján, de az egykori szerkezetek környezetében nyomokat ma már nem találni. A több híd építését elősegítette, hogy az Ipoly ezen szakaszán az év nagy részében alacsony a vízállás, így egy kisebb faszerkezet felállítása nem jelenthetett akadályt. A katonai felmérési térképeken az átkelők feltételezett helyén esetenként gázlót jelölnek, hidat egyiken sem.

Pereszlény – Ipolyvisk

Az Ipolyvisket Pereszlénnyel összekötő országút Ipolyvisk határában keresztezi az Ipolyt. Ez az út a trianoni határ által kettévágott utakat hivatott helyettesíteni, így biztosítva Ipolyvisk és Ipolyság bal parti összeköttetését. Ebből következik, hogy híd a trianoni békeszerződést követően épülhetett a folyó ezen pontján. Az ezt megelőző időszakból származó térképeken, országleírásokban az átkelőről semmiféle ábrázolás, írás nem maradt fenn. A katonai felmérések még gázlót sem jelölnek a híd helyén. Ma az Ipoly felett itt egy 1989-ben épített vasbeton szerkezeten kelhetünk át.

Visk

Ipolyvisknél egykoron két híd is szolgált, az Ipoly túlszéljén elterülő földek könnyebb megközelíthetőségének érdekében. A II. világháborút megelőző időszakig állt az egyik híd, melynek helyén csak gázlót jelöltek a katonai felmérési térképek. A falu keleti határában is állt egy híd, melyet az I. katonai felmérés jelölt is. Később a híd elpusztult, majd egy rövid ideig kompátkelés is üzemelt ezen a helyen. Ma az átkelőnek nyomát sem találni. Visszaépítésükre feltehetőleg már nincs igény. Ipolyvisk és vasútállomása között folyik az Ipoly, ezért ezen a helyen elengedhetetlen volt híd, vagy egyéb átkelési lehetőség biztosítása a vasút megépülésének idejétől kezdve. Az I. katonai felmérés még gázlót jelöl, azonban a II. és III. felmérés már kompátkelési lehetőséget mutat Ipolyvisk határában. (Pesty Frigyes 1865-ös leírása említi először ezen a helyen a kompot.) A vasútvonal megépítésével egyidőben kis fahidat építettek a vasútállomáshoz, mely a II. világháború során megsemmisült. A háború befejezésétől 1992-ig, az új máig használt vasbeton szerkezet megépüléséig egy ideiglenes katonai átkelő biztosította az összeköttetést a falu és vasútállomása között. Az állomás ma már Magyarország, Tésa felől is megközelíthető.

Visk

Ipolyvisk határában, a Szemerédi-pataknál egy ideiglenes katonai híd áll már sok éve. A híd helyén a korábbi térképek tanúsága szerint, a történelem során átkelő nem volt. A katonai felmérési térképek még gázlót se jelölnek a ma álló szerkezet helyén.

Szete

Szete község szélén is áll egy ideiglenes szerkezetű katonai híd. Az átkelő helyén a II. katonai felmérés gázlót jelöl, de egyéb előfutára az átkelőnek a történelem során nincs. Az itt álló katonai szerkezet lényegében szerszámok nélkül állítható össze a szerkezet előre gyártott elemeiből. Ezt a típusú hidat 'Bailey-bridge'-nek nevezik. A hidat leromlott állapotára való tekintettel 2001 előtt a forgalomból hivatalosan kivonták.

Szete (I. és II) - hídhelyek

Szete falu közvetlenül a folyó partján található. Határában egykoron, a ma is álló fentebb említett híd alatt, a falu központjához közel két átkelő is volt. Ma már a hidak nyomát sem találni, csak a térképeken sikerült helyüket azonosítani. A katonai felmérési térképek csak gázlót jelölnek az egykori hidak feltételezett helyén.

Ipolyszakállos

Az Ipoly bal partján, de még Szlovákia területén, Szete községtől délre több kavicsbánya is található. Ezek megközelítésének érdekében katonai hidat építettek az Ipoly fölé, mely máig használatban van. A híd helyén a katonai felmérések tanúsága szerint korábban átkelő nem volt. A helyiek által 'Orosz hídnak' nevezett szerkezeten jelentős teherforgalom van, mivel a bánya napjainkban is üzemel.

Párkány – Csata – Ipolyság – Balassagyarmat vasútvonal Ipoly-hídja

A Párkány és Balassagyarmat közötti vonalat a bécsi székhelyű Osztrák-Magyar Államvaspálya Társaság (OMÁV) építette meg több szakaszban. Ez a vasútvonal Ipolyvisk határában keresztezi az Ipolyt, de mint a vonal történetéből látni fogjuk, a folyón átívelő híd nem határhíd ebben az esetben sem. Az OMÁV 1884 júniusában kapott engedélyt vasútvonal építésére Párkányból Ipolyságra. Az eredeti tervek szerint Szob

lett volna az Ipoly-völgyi vasút kiinduló állomása, de végül más megoldás született. Az új tervben, amely később meg is valósult, a lévai, a Garam-völgyi és az Ipoly-völgyi vasút közös nyomvonalon haladt Csataig, ahol kialakították az Ipoly-völgyi vasút kiinduló állomását. A csatai elágazás építésével, a másik terv várható költségeivel összehasonlítva több százezer koronát tudott megtakarítani a társaság. A vasútvonal első szakaszát, a Párkány és Csata közötti vonalszakaszt 1885 júniusában adták át, míg 1886 szeptemberére már egészen Ipolyságig ért a vonal.

A vasútépítésről Dobrovolni Antal krónikájában olvashatjuk:

Az 1880-81-es években tartott vasútügyi tárgyalások eredményeképpen az osztrák-magyar államvaspálya társaság kötelezte magát az Ipolyságtól kiinduló Párkányánáig terjedő szárnyvonal kiépítésére, mely alkalommal a Hont megyén keresztül vonuló pályarész kisajátítási költségeinek fedezését a vármegye vállalta el. Így e pályaterület ingyen jutott a társaság birtokába. A kisajátítás 1885-ben történt, és készpénzben lett kifizetve. A vasút 1885-86-ban épült. Az építőmunkások – kiket a nép „baráberok”-nak nevezett – barakkokban vagy a községben házaknál laktak. Az akkori idősök babonás félelmükben tiltakoztak a vasút erre való vezetése ellen, mert míg a vonatot nem látták, addig ördögnek tartották. Az első vonat 1886. szeptember 2-án robogott be Párkány felől – minden állomáson megállva – Ipolyságra. A mozdony ki volt koszorúzva, és az egész vonat virágokkal földíszítve. Szakálloson az egész község népe kint volt az állomáson a vonat ünnepélyes fogadásánál. A szakállosi állomás 1910-ben kitérővel bővült. A vasútvonal a község határában 5 km hosszan húzódik.

A vasúti pályán 3 nagyobb vashíd volt, kettő a Garam fölött, és egy Ipolyvisknél az Ipoly áthidalására.

1890 őszén megkezdték az Ipolyság – Balassagyarmat szakasz kiépítését is, amely 1891. augusztus közepére el is készült. Ehhez a vonalhoz csatlakozott az előbbieken tárgyalt, Csata – Ipolyság – Korpona HÉV mellékvonal, 1909-ben Drégelypalánkon a Duna – Ipoly-völgyi HÉV vonala Vác felé, valamint Ipolypásztón az Esztergomi Érsekség kisvasútja Nagyörzsöny és a Börzsöny hegység központi része felé.

A trianoni békeszerződés idején a vasútvonal teljes megszerzése érdekében erőteljes diplomáciai lépéseket tett a csehszlovák állam. Érvelésük alátámasztásául 1919. január 15-én a cseh csapatok megszállták Balassagyarmatot. A magyar katonák és a vasutasok a polgárság segítségével 1919. január 29-én visszafoglalták a várost. E bátor tettért Balassagyarmat elnyerte a Civitas Fortissima címet. A trianoni békeszerződés mégis kettészakította ezt a hányatott történetű vonalat. A vasútvonal miatt az új, trianoni határt úgy húzták meg, hogy Ipolyságig Csehszlovákiához tartozzon. Ezért ezen a szakaszon mintegy 30 folyamkilométer hosszan az Ipoly teljesen Szlovákia területén folyik. A békediktátum értelmében a csehszlovák állam Hont és Ipolytarnóc között passage-jogot is nyert, vagyis a csehszlovák szerelvények a magyar vonalon is közlekedhettek. Ez a forgalom 1927-ig tartott.

Az első bécsi döntés után a teljes vasútvonal ismét magyar kezelésbe került. A háború alatt jelentős német hadiszállítás zajlott a Csata – Ipolyság – Balassagyarmat – Losonc vonalon, mivel ettől északabbra, szlovák területen veszélyesebb lett volna a hadianyagok vasúton történő szállítása. 1944-ben a vonalat teljesen hadiforgalomra állították át, személyvonatok már alig közlekedtek. Hadászati fontossága miatt a nyugati szövetségesek bombázásainak célpontjává vált a vonal (1944. október 12-én Csata – Drégelypalánk között tehervonat elleni támadás, október 21-én az ipolysági vasútállomás bombázása). 1945 után a Csata – Ipolyság közötti részt a csehszlovák állam visszakapta. A vasúti határforgalom ekkor már Drégelypalánk és Ipolyság között nem indult meg. A Csata – Ipolyság – Zólyom illetve a Vác – Drégelypalánk – Balassagyarmat vonal így külön-külön képez egy-egy vasútvonalat 1945 óta. A használaton kívüli vonalszakaszt, az államhatár és Drégelypalánk között, mintegy 6,3 kilométer hosszan katonapolitikai okokból 1963-ban felszedték.

A vasúti híd Ipolyszakállos északi részén, 2009

Az Ipolyon, Ipolyvisk és Ipolyszakállos között átívelő eredeti hídszerkezet 1886-ban épült a Szobon élő Gregersen norvég származású építési vállalkozó vezetésével. A két bal parti és egy jobb parti ártéri szerkezet fából készült, míg a mederhíd vasból. A fahidak falazott hídfőkre támaszkodtak és közbenső cölöpökön nyugodtak. 1896-ban az egész eredeti hídszerkezetet megerősítették. A trianoni békeszerződés értelmében a hidak Csehszlovákiához kerültek. A három ártéri hidat 1936-ban rácsos acélhidakra cserélték. Az átépítések során a vasút nyomvonalán nem változtattak, de a hídfőket minimálisan áthelyezték a mederváltozások figyelembevételével. A mederhidat 1936-ban nem építették át, hiszen az eredetileg is vasból készült, de ezt a II. világháborúban felrobbantották, így a háború után egy teljesen új szerkezetet építettek a helyére, mely mindmáig a vasút szolgálatában áll.

Perócsény – Ipolyszakállos

A III. katonai felméréstől egészen a XX. század derekáig állt itt fahíd. Ez a hídhely már az Ipoly mai határszakaszán található. Az I. és II. katonai felmérés gázlót jelöl ezen a területen, azonban a III. katonai felmérés idejétől kezdve, a térképszelvény tanúsága szerint fahíd állt a folyó felett. Mivel az Ipoly-völgyi vasútvonal ezen a szakaszon a folyó jobb partján fut, a híd nagy jelentőségű volt a folyó bal partjáról Ipolyszakállos vasútállomásra igyekvők számára. Ma a hídnak nyomát sem találni. A Vámosmikoláról Tésára vezető országúttól, a Perócsény határához tartozó Szakállosi rétek-dűlőben a hídhhoz vezető út töltésének nyomai ugyanakkor még fellelhetők.

A hídról Pesty Frigyes szakállosi adatközlője még nem tesz említést. E helyett az Ipoly kompját említik, mely az Ipolyságra vagy a szobi országútra igyekvő utasoknak jó szolgálatot tesz. Ipolyszakállos krónikása,

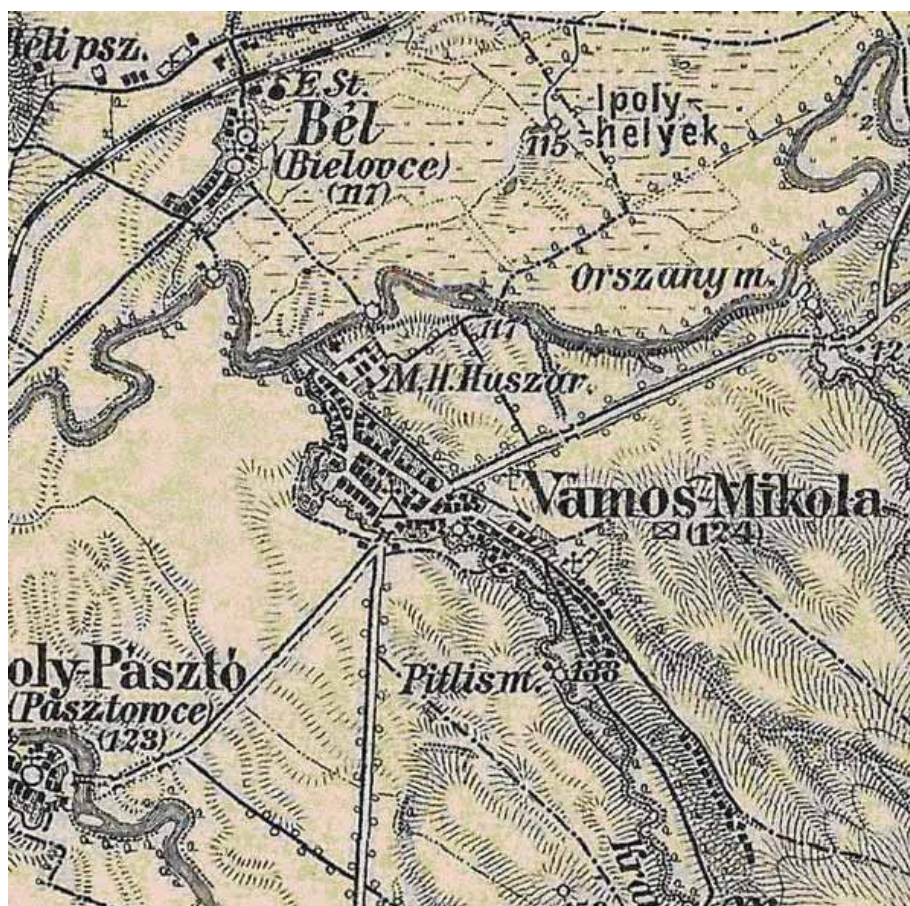
Dobrovolni Antal viszont leírta a Deménd – Ország közti országút 1875 – 1877 közti újjáépítését. Az Ipoly-hídról azt írja, hogy 1875-1881 között egy nyomos (nyomvonalas) volt. Az 1881. évi árvíz ezt a hidat elvitte, és 1884-ig újra révvel lehetett csak átkelni. 1884-ben új híd épült a folyón, melyet Vinter Lajos ipolysági vállalkozó keze alatt szegedi ácsok készítettek. Ezt a hidat a jég szakította el. A következő hidat 1902-ben építették a jelenlegi helyén (1935), s az országút is akkor került mostani helyére. Ennek a munkának Vertheimer Vilmos volt a vállalkozója, Pongrácz Urbán József a munkavezetője. Az Ipoly hídjára az államfordulat (1920) után annyira tönkrement, hogy évekig nem lehetett rajta szekérral közlekedni, gyalogosan is csak nehezen. Kocsikkal a vízen lehetett csak átjárni. 1933-ban Czeizel Géza németprónai hídépítőmester vezetésével újjáépítették, viszont a korábbi két nyomos hídból ismét egynyomos lett. A XX. század derekáig volt itt átkelési lehetőség, amikor elbontották az utolsó itt álló szerkezetet is.

Perőcsény /Harasztipuszta/ – Ipolybél, Ipolyszakállos

Perőcsény határában a II. és III. katonai felmérési térképek tanúsága szerint híd állt. A II. katonai felmérés térképlapjai szerint a jelentős hosszúságú híd fából volt. A II. világháború előtt azonban már nem állt itt átkelő. A szerkezet egykori helyét már semmi nem jelzi.

Vámosmikola – Ipolybél

A XIX-XX. századfordulóján Vámosmikola északi határában is állt egy fahíd. Ez is mutatja, hogy a jelentős, nagyobb településeknek nem csak egy hídjuk volt, ha ezt földrajzi elhelyezkedése is indokolta. Ezt a hidat a III. katonai felmérés jelöli is. Az átkelőre a termőföldekre való munkába járás miatt volt szükség, hiszen a következőkben tárgyalt pásztói hídon keresztül való közlekedés több kilométeres kitérőt jelentett volna.

A vámosmikolai Ipoly-hidak a III. katonai felmérés térképén

Olexa József (1899-1995) 1993-ban történt elmondása szerint ez a híd eredetileg a Huszár-birtok Ipolyon túli megközelítését szolgálta, gazdasági híd szerepét töltötte be. A kettős birtokosság idején is használták. A csehek a terület magyarok általi visszaszerzési törekvéséből eredő félelmükben 1938-ban (még az I. bécsi döntés előtt) felrobbantották. Dobrovolni Antal krónikájában leírta, hogy a híd megsemmisítését az ipolybéli fináncok vitték végbe.

Az egykori hídhöz vezető utak mindkét oldalon máig léteznek és járhatók. Készültek költségbevételek is az átkelő újjáépítésére, melynek megvalósulását a helybeliek szorgalmazzák. A híd építése a bevételek szerint 300 millió forint körüli összegbe kerülne, megvalósítására történő lépések azonban nem történtek.

Vámosmikola - Ipolypásztó

A Vámosmikola és Ipolypásztó közötti híd a múltban a folyó Ipolyságtól a torkolatig tartó szakaszának legfontosabb átkelési helye. Az itt álló hidat az I. katonai felméréstől kezdve valamennyi térkép feltünteti. A térképek és források tanúsága szerint hosszú fahíd állt itt. A Magyar Országos Levéltárban fennmaradt a híd 1788-ból való terve is. Az átkelő Vámosmikola főutcájának folytatásában állt. A meder fölött egykor átvezető híd előtt ma is álló ártéri híd található, melynek faszerkezetét az 1980-as években újítták fel. (A fát azóta ellopták.) A hidakon vezetett át Nagyörzsönyből, az érsekségi erdőből Ipolypásztó vasútállomására a keskeny nyomtávú gazdasági vasút, amit helyben „madzagvasút”-ként emlegettek.

Vámosmikola – Ipolypásztó egykori Ipoly-hídja

Kiss Lajos (1920), aki születésétől kezdve az Ipolypásztói úton lakik, elmondta, hogy 1920 után a hidat mindkét oldalon katonák őrizték, a mederhíd közepén húzódott a határ. A magyar katonák laktanyája Vámosmikolán (a mostani fővárosi szociális otthon épületében), a cseheké Ipolypásztón, közvetlenül a hídfőnél volt. A kettősbirtokosság fennállása idején határátlépési igazolvánnyal lehetett átkelni a földek művelése céljából.

Olexa József 1993. évi elmondása szerint 1945 nyarán a határt már ismét őrizték, a hídon azonban a földek művelésére még át lehetett járni. Mi lett a sorsa? Lezárták, majd Kiss Lajos visszaemlékezése szerint 1950-ben felrobbantották.

Az ártéri híd megmaradt kő- és acélszerkezete

Az elpusztult fahíd alapjai kis víz idején ma is láthatóak, az egyéb szerkezeteket a folyó szabályzáskor a hullámtérből kitarakták.

A két szemben lévő település központi szerepet tölt be a térség életében, mivel Vámosmikolán távolsági buszvégállomás van, míg Ipolypásztó az Ipoly völgyi vasút utolsó állomása. Az Ister-Granum Eurorégió szorgalmazására Európai Unió támogatással, az építkezési tervek elkészülte után, az építkezési engedély megadását követően 2012-ben talán elkezdődhet a híd megépítése.

Ipolytölgyes – Ipolykiskeszi

Ipolytölgyes és Ipolykiskeszi között csak jelentéktelenebb, kisebb hidak álltak a térképek, források tanúsága szerint. A katonai felmérési térképeken híd nem látunk a két település közt, azonban a II. és III. katonai felmérés kompátkelőt jelöl. Ma a meder környezetében hídmaradvány, hídra utaló nyom nincs.

A két község között korábban szoros közigazgatási, egyházi és rokoni kapcsolatok voltak. Hegedűs János visszaemlékezése:

A háború alatt az oroszok építettek itt egy hidat, ezt '46 telén elvitte a jég, addig jártunk át. Annak az épületnek, ami most kultúrház, már a teteje is kész volt, rajta voltak a cserepek is. Az oroszok ledobálták, és az egész tetőt elvitték a hídépítéshez.

Letkés – Ipolyszalka

Letkés és Ipolyszalka szomszédos községek, szinte össze is érnek, csak közöttük folyik az Ipoly. A két község között ma is áll a híd, a folyó árterületén még további kettő. A falvak közötti kapocs nem mindig

ezen a helyen állt. Pesty Frigyes szalkai adatközlője az alábbiakat jegyezték föl útjukról és az Ipoly-hídról: „4^{ik} Esztergomi út – ez a megye által csak 1861^{ik} évbe szabott ki, – midőn „Hg Primás-Érseki Uradalom Szalkán az Ipoly vizén jó erős fahidat tsináltatott, mellyen a megye felsőbb vidékén lakók Esztergomba mehetnek, s Selmecztől Szobig vezető országútnak egyik ágát képezi.”

A XIX. században még Letkés falu központjának tengelyében keresztezte az Ipolyt a két falu közötti út. A hídhely északabbra tolódása jól látható a jelenlegi térképeken is. A hidat a II. világháborúban felrobbantották.

Raj László (1920) elmondása szerint 1944 decemberében érkezett haza szabadságra, hogy láthassa néhány hetes kislányát. Felesége a családdal ekkor Szalkán volt szüleinél. Adatközlőm szüleit is felkereste Letkésen. A visszavonuló német és magyar csapatok a szalkai útkanyarban tüzelőállást létesítettek, majd miután visszaért Szalkára, a hidat is felrobbantották. Az előnyomuló orosz csapatok a szalkai temető alatti Ipoly szakaszon vertek egy fapadlós hidat. A hídepítéshez összeszedték a falu lakosait, őt is. Egy német vadászpilóta sorozatot adott le a hídepítőkre. Egy szilánk eltalálta a térdét. 1947 tavaszáig Szalkán éltek, akkor átjöttek Letkésre.

A felrobbantott híd vasszerkezete a mederbe zuhant, de a hídfők épen maradtak. A roncsokon előbb ideiglenesen egy faszerkezetet építettek, majd 1952 és 1954 között Darvas Endre tervezésében teljes egészében felújították az átkelőt. 1954-ben nagyon rövid használat után a hidat a forgalom elől lezárták, de nem bontották el. A politikai okokból lezárt átkelőt mintegy 40 év múltán, 1994-ben nyitották meg újra, azóta határátkelőként működik.

Előtérben a mederhíd, háttérben az ártéri híd, 2011

Letskés, Lelédhíd-major – Leléd

A torkolat előtt az Ipoly völgye összeszűkül a Börzsöny és a Helembai-hegység közé. Az I. és II. katonai felmérés szerint fahíd állt itt, a III. katonai felmérés azonban már nem jelöli az átkelőt. A folyó ezen szakaszán csak a bal parton vezetett országút, így a jobb partra, Lelédre igyekvőknek keresztezni kellett az Ipolyt. Ezt a célt szolgálta az egykor állt átkelő. Ma a hídnak vagy maradékának nyomát sem találni. A híd a szakirodalomban megjelölt Liliompusztával szemben a Lelédhídi-majornál állt. Az itt még napjainkban is meglévő, felújított kőépület ugyanis a XVIII. században vámház volt. Az emberevéssel 1782-ben alaptalanul megvádolt és elítélt Hont megyei cigányper áldozatai közül három főt felnégyelésre ítélték. A témát feldolgozó Koczó Renáta szakdolgozatában olvashatjuk, hogy a megyeszékhely Kemencétől 20-25 km-re lévő lelédi hídnál a tetemek egy részét szégyenoszlopokra szegezték. A II. katonai felmérés térképe átellenben a jobb oldalon is jelez vámházat. Pesty Frigyes lelédi adatszolgáltatói a hídról azt jelentik, hogy az Ipoly vizén volt egy híd, mely 15 éve „elrontatott”. A híd lebontása ezek szerint 1850 körül történhetett. Arról, hogy később újjáépítették, Nagy Endre Leléd földrajzi neveinek gyűjtéséből tudhatunk: 70. *Híd*. Fahíd az Ipolyon. Kb. 1930-ban korhadt el. A cölöpöket még sokáig lehetett látni.

Ipolydamásd – Helemba

Korcsmáros László német nyelvű feliratot és 1617-es évszámot tartalmazó rajzot közöl már említett munkájában. A rajzot magyarázó szövegében olvashatjuk, hogy a damásdi vár alatti hajlatban (kanyarban) út vezet Letkés irányába, melynek mindkét oldalán házak láthatók. Emellett az Ipolyon látható egy valószínűleg fából készült híd, melyre a vár felőli oldalon a bejáratnál egy épület van építve. Ha a rajzot összevetjük a község jelenlegi elhelyezkedésével, a híd a település Letkés felé eső szélén vezethetett át az Ipolyon /a ma Sebesvíznek nevezett Ipolyszakasznál állhatott/. Korcsmáros László továbbá azt írja, hogy az állandó fahíd megkönnyítette a közlekedést az Ipoly két partján élők között. A helye valószínűsíthető, hiszen a török világ után, ha nem is állandóan, de ideiglenesen még két alkalommal is volt ott katonai híd, 1919-ben és 1945 elején. 1919-ben a magyar vöröskatonák építették fel, és ezen keresztül támadták meg Helembán a cseh légionáriusokat. 1945-ben pedig az oroszok építették fel, valószínűleg ugyanazon a helyen a hidat, hatalmas, vízbe vert faoszlopok segítségével. Ezen mentek át később a Garam menti véres csaták helyére. Korcsmáros László írja, hogy 1944/45-ben a front 3 hónapig állt a Garamnál. Ipolydamásd és a közeli községek lakói segítettek a szovjet hadseregnek hidat, illetve hidakat építeni. A Sebesvíznél két hidat építettek, de ezeket elvitte a víz. A harmadik Helemba alatt készült el, és a háború végéig megmaradt. A faoszlopok jelentős részét 1945 után a damásdiak kiszedték a vízből. Ebből készültek az iskola négyzetméteres padjai, és több ház javítására is használtak belőle. Az Ipoly alacsony vízállásakor még láthatók a vízbe vert, és ottmaradt fák végei a Sebesvíznél, a vár alatt.

Michael Wening 1686-ból származó metszete viszont a jelenlegi helyen (a mostani falu alatt) tünteti fel az átkelőhelyet.

A szakirodalom szerint már a XIX. században Helembát és Ipolydamásdot fából készült híd kötötte össze, ezt azonban később komppal helyettesítették. Az Ipolydamásd és Helemba között az Ipoly fölött átívelő híd az utolsó átkelési lehetőség volt a torkolat előtt. A hídhely nagy múltra tekint vissza, bár az I. és II. katonai felmérés csak gázlót jelöl a területen. A III. katonai felmérés idejétől azonban már híd kötötte össze a két települést. A XIX. századi fahíd elpusztulása után kompátkelés üzemelt a két település között. A hídhely azonban kilóg az eddig vizsgált összes többi közül, hiszen itt 1989-ben az Országos Vízügyi Beruházási Vállalat a Bős–Nagymarosi Vízlépcső építése kapcsán hidat épített.

A hídhelyhez vezető út még megvan

A vízlépcső építésének felfüggesztése után azonban a hidat lezárták, és csak alkalmasszerűen nyitották meg, például Helemba – Ipolydamásd közös farsangja alkalmából. Az 1989-ben épített hidat 2000-ben egy árvíz megrongálta, és ahelyett, hogy újjáépítették volna, két részletben teljesen elbontották. A tervekben szerepel a híd visszaépítése, az átkelő tagja a 8 sürgősen visszaépítendő szerkezetnek. Az építés költségkalkulációja 330 millió forint, ami az építők rendelkezésére is áll, azonban az építkezés a természetvédő szervezetek vétója okán nem kezdődhetett meg. Indoklásuk szerint a térségben ritka állat és növényfajok életterét veszélyeztetné egy komoly, nagy híd építése és forgalma. Az ésszerű kompromisszum úgy tűnik tehát, hogy egy kisebb átvezető képességű híd megvalósítása lesz. 2012-ben aláírták a híd újjáépítésére vonatkozó magyar – szlovák kormányközi egyezményt.

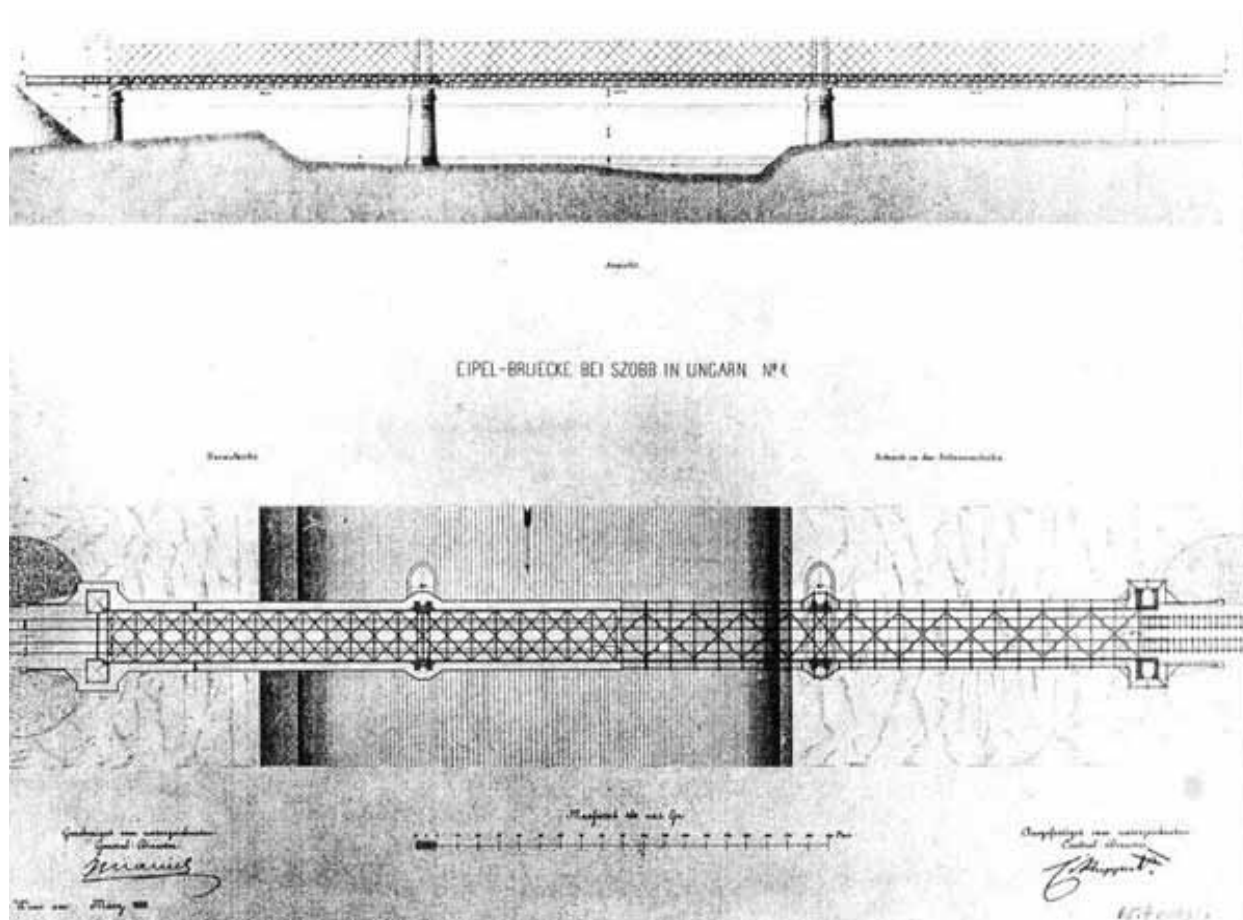
Nyilvánvaló, hogy a damásd – helembai hidak legalább két helyen álltak: a törökkori híd és a II. világháborúban sikertelenül épített két ideiglenes híd a Sebesvíznél, míg a XIX. századi fahíd a legutóbb épült helyén állhatott.

Pest – Szob – Pozsony vasútvonal Szob – Helemba közti hídjá

A jelenlegi szobi vasúti híd már a negyedik hídszerkezet ezen a helyen. Ez a vasútvonal hazánk egyik első és egyik legfontosabb vonala, így nem véletlen, hogy a régióban az Ipolyt keresztező (azaz az eddig tárgyalt) vasútvonalak közül ez az egyetlen, amely már a III. katonai felmérés idején is működött. A felmérési térképeken is jól követhető a nyomvonala és megtalálható rajta az Ipolyon átívelő vasúti híd is Szob és Helemba között.

A vasútvonal története egészen 1846 júliusáig nyúlik vissza, amikor megnyílt hazánk első gőzüzemő

vasútja Pest és Vác között. A pálya a Pestet Pozsonnyal összekötő vonal első szakaszaként került lefektetésre, azonban továbbépítése csak a szabadságharc után folytatódhatott, így 1850 decemberében adták át a Vác – Párkányána szakaszt. Végül 1851 szeptemberére elkészült a vasútvonal egészen Pozsonyig, így megindulhatott a vasúti közlekedés Bécs és Pozsony között. A nyomvonal végig viszonylag sík terepen, a Duna bal partján vezetett, így elkerülték a nagy földmunkákat és a költséges Duna-hídépítést. A legnagyobb feladatot a Duna bal parti mellékfolyóinak (Nyitra, Vág, Garam, Ipoly) áthidalása jelentette. Az Ipolyon a vonal története során négy híd teljesített szolgálatot.

A szobi második Ipoly-híd 1858-ban Bécsben készült terve

Az Ipolyt átszelő, Szobot Helembával összekötő fakonstrukciós első hidat 1850. december 16-án helyezték forgalomba a Vác – Pozsony vasútvonalon, mely abban az időben a Kárpát-medence egyik legfontosabb létesítménye, legnagyobb szabad nyílású vasúti hídja volt. Már 1859-ben átépítették vasszerkezetűre, a rácsos vashidat április 7-én átadták a forgalomnak. Kétvágányúra is bővítették annak ellenére, hogy a Nána – Pozsony szakaszon csak 1872 – 1885 között helyezték el a második sínpárt. Így több mint három évtizeddel előre épült meg a kétvágányú vasúti híd, mielőtt elkészült volna a vonal második vágánya.

Ezt a hidat 1900-ban, rossz állapota és gyenge teherbírása miatt elbontották és helyére egy hasonlót építettek. Ez az új híd egészen 1945-ig használatban volt, mikor alépítményeivel együtt felrobbantották.

A XX. század első felének vasúti hídja (képeslap)

A negyedik, és máig is álló és használt híd, 1948-ban épült az előző hidak helyére. A trianoni békeszerződés értelmében ez a híd is határhíd mindmáig. A vasútvonal szerepe ma is igen meghatározó Magyarország és a külföldi vasúti közlekedésében egyaránt.

Képek származási helye

1. A XVIII. századi vámház épülete (a szerző felvétele)
2. A vidék úthálózata a XVIII. század végén (Börzsöny néprajza, 52. o.)
3. Postaútvonalak 1802-ből (A királyi Magyarország postajáratainak térképe 1802-ből)
4. Az egykori főút Ipolypásztó és Vámosmikola között (a szerző felvétele)
5. Vasútvonaltervek a XIX. század közepéről (Átnézeti térkép a magyar közlekedési ügy rendezéséről javaslatához; Széchenyi, 1987. Térképmelléklet)
6. Személyszállítás Szob – Márianosztra között a gazdasági vasúton az 1950-es években (Micsei László gyűjteménye)
7. Az ipolysági régi Ipoly-híd (képeslap)
8. A vasúti híd Ipolyszakállos északi részén (Ipolyszakállos 28.JPG, Szeder László, 2009)
9. A vámosmikolai Ipoly-hidak a III. katonai felmérés térképén
10. Vámosmikola – Ipolypásztó egykori Ipoly-hídja (képeslap)
11. Az ártéri híd megmaradt kő- és acélszerkezete (a szerző felvétele)
12. Előtérben a /letkési/ mederhíd, háttérben az ártéri híd (a szerző felvétele)
13. A hídhelyhez vezető út még megvan /Ipolydamásdon/ (a szerző felvétele)
14. A szobi második Ipoly-híd 1858-ban Bécsben készült terve (Micsei László gyűjteménye)
15. A XX. század első felének vasúti hídja /Szobon/ (képeslap)

Forrásmunkák – Felhasznált irodalom jegyzéke (I. –IV.)

BALOGH ZOLTÁN

é. n. Drégelypalánk. Száz Magyar Falu Könyvesháza. Budapest

BÉL MÁTYÁS

1737 Bél Mátyás Pest megyéről. (ford. Szabó Béla) Pest Megyei Múzeumi Füzetek X. Szerk.: Ikvai Nándor. Szentendre, 1977.

BOROVSZKY SAMU dr., szerk.

é. n. (1906) Hont vármegye és Selmeczbánya sz. kir. város. Magyarország Vármegyéi és Városai. Országos Monográfiai Társaság, Budapest

Börzsönyvidék 2. Tanulmányok. Szerkesztette: Hála József, Mándli Gyula. Szob, 1994.

CSÁKY KÁROLY

1996 Lontó/Lontov. Látnivalók. Honismereti Kiskönyvtár 44. szám. Komárno

é. n. /1996/ Tésa. (Puskás Péter levéltári kutatásainak felhasználásával) Tésa

2003 (a) Szete/Kubáňovo. Falu az „Ipó” völgyében. Honismereti Kiskönyvtár 224. szám. Komárno

2003 (b) A Dunától a Szitnyáig. Településtörténeti barangoló. A Felvidék Művelődéstörténeti Enciklopédiája 2. Révkomárom

DANIS FERENC

2005 Ipolyság. Komárom

DOBROVOLNI ANTAL

1935 Szakállos község Emlékkönyve /Pamatná kniha obce Sakáloš – a legrégebbi időktől 1935. évig monográfia szerű alakban. Szakáloš

DÓKA KLÁRA

1977 Az Ipoly menti falvak történeti statisztikája. In: Börzsöny néprajza, 7-42. o.

ERDÉSZ MIHÁLY

1994 A híres kóspallagi dohányról. Börzsönyvidék 2. 77-82.

FÉNYES ELEK

1847 Magyarország leírása I-II. rész. Pesten

FODOR ILLÉS – KELEMEN ZOLTÁN

1999 Vasutak az Ipoly vidékén – Poipel'ské •eleznice Ipoly Füzetek 3. – Ipel'ské zošity 3. Kiadja: Ipoly Unió Környezetvédelmi és Kulturális Egyesület – Ipel'ská Únia; Balassagyarmat

GYENES SZILÁRD – NAGY VILMOS szerk.

2006 Az Ipoly ökológiai folyosójának helyreállítása. Hallépcsők az Ipolyon. Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

HAJÓS BENCE

2001 Ipoly-hidak Ipolytarnóctól Ipolyságig. Szerzői kiadás

2003 A mai és egykori Ipoly-hídhelyek története (magyar, szlovák és angol nyelven). Ipoly Eurorégió - Ipel'skó Eurorégió

2007 Az Ipoly-hidak történetének áttekintése. In Hidak Nógrád megyében. Salgótarján

HAJÓS BENCE – MAKAI TAMÁS – ÜRMÖSSY ÁKOS

Az Ipoly-folyó hídjainak múltja, jelene, jövője. Mérnök Újság, 2008. április

HÁLA JÓZSEF

1987 A Börzsöny-vidéki kőbányászat és kőhasznosítás a XIX-XX. században. Dissertationes Ethnographicae 6. Tanulmányok az anyagi kultúra köréből. Budapest

HILLIER DOMONKOS

2009 Az Ipoly mente infrastrukturális változásai a topográfiai térképek tükrében. Szakdolgozat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Földrajz- és Földtudományi Intézet Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékén. Budapest

HORVÁTH LAJOS

1987 A Börzsöny-hegység bányászatának vázlata. In Váci Könyvek 3. A Vak Bottyán Múzeum Közleményei, Vác, 139-155.

<http://zebegeny.hu/helytortenet>

IPOLY ERDŐ RT

Ipoly Erdő Részvénytársaság. Balassagyarmat, é. n. <http://www.ipolyerdo.hu/>

KÁVÁSSY SÁNDOR

1991 Bevezetés a történettudományba. Kézirat. Budapest

KOCZÓ JÓZSEF

2000 Vámosmikola a középkorban. Honti Füzetek 3. Vámosmikola

2004 Vámosmikola és környéke. Honti Füzetek 6. Vámosmikola

2005 Sagh alias Twlges. Ipolytölgyes község történeti és néprajzi képe. Honti Füzetek 7. Ipolytölgyes

2009 (a) Hagyomány – munka, játék és szokások Ipolytölgyesen a XX. században. Ipolytölgyes

2009 (b) Falu a Börzsöny tetején – Kóspallag a Börzsöny-vidék legfiatalabb települése. Kóspallag

KOCZÓ RENÁTA

2000 Az 1782. évi Hont megyei cigányper. Honti Füzetek 4. Vámosmikola

KORCSMÁROS LÁSZLÓ

1995 Ipolydamásd története 1262 – 1990. Kézirat. Ipolydamásd

KOVÁCS TERÉZ

2010 A paraszti gazdálkodás és társadalom átalakulása. L'Harmattan Kiadó

LAKATOS JÓZSEF

2008 Vasútvonal az Ipoly völgyében? Szobi Hírnök, november

LISZKA JÓZSEF szerk.

1994 A vizsgált település. In: Leléd hagyományos gazdálkodása a XX. század első felében. Népismereti Kiskönyvtár 8. Komárom-Dunaszerdahely. 9-21.

A Magyar Országos Levéltár adatbázisai. Az 1715. évi országos összeírás. Hont 16. TÉKA www.arcanum.hu/mol

MÁNDLI GYULA

2000 Szob. Honismereti Kiskönyvtár 1. szám. Komárom/Komárno

MAROSVÖLGYI LAJOS – MOLNÁR ÉVA – RADÓ PÉTER – TARJÁN G. GÁBOR

1990 Egy község múltja és jelene. In Együttélés. Tanulmányok a Pest megyei nemzetiségek köréből. Szerk.: Tarján G. Gábor. Állami Gorkij Könyvtár – Pest Megyei Tanács, Budapest

NOVÁK LÁSZLÓ

1977 A Börzsöny északnyugati vidékének település-néprajzi viszonyai. In Börzsöny néprajza. 243-308.

OMM

Az Osztrák – Magyar Monarchia írásban és képben, 1887 – 1901. XVIII. Magyarország VI. Budapest, 1900.

PALUGYAY IMRE, ifj.

1855 Békés-Csanád, Csongrád és Honth vármegyék leírása. Magyarország történeti, földirati s állami legujabb leírása hivatalos uton nyert adatokból IV. Pest

PMM

1958 Pest megye műemlékei. Szerk.: Dercsényi Dezső. Magyarország Műemléki Topográfiája. V. Budapest, I-II. k.

MRT 9.

1993 Pest megye régészeti topográfiája XIII/2. k. A szobi és a váci járás. Szerk.: Torma István. Magyarország Régészeti Topográfiája 9. Budapest

NAGY ENDRE

1994 (a) Leléd földrajzi nevei. In Leléd hagyományos gazdálkodása. 23-39.

1994 (b) Bajta földrajzi nevei. In Börzsönyvidék 2. 205-218.

PESTY FRIGYES

Pesty Frigyes kéziratos helynévtárából – Hont vármegye és kiegészítések. Az Országos Széchényi Könyvtár Pesty Frigyes gyűjteményének 33. kötetéből közreadja: Bognár András. Pest Megyei Téka 7. Szentendre, 1984.

PETROVAY R. SÁNDOR – KOVÁCS ISTVÁN

2001 Letkés. Község a Börzsöny lábánál. Honismereti Kiskönyvtár 4. szám. Komárom/Komárno

PETROVAY RESKO SÁNDOR

2004. Letkés – Szalka. Látnivalók. Honismereti Kiskönyvtár 258. szám; Tájak – Korok – Múzeumok Kiskönyvtára 738. szám. Komárom/Komárno

PUSKÁS PÉTER – VÉGH JÓZSEF

1997 Hont vármegye kemencei székházának története. Mikszáth Kiadó

REŠKO SÁNDOR – KOSZNOVSZKI HENRIETTA

2005 Helemba/Chľaba. Község az Ipoly és a Duna torkolatánál. Honismereti Kiskönyvtár 238. szám; Tájak – Korok – Múzeumok Kiskönyvtára 748. szám. Révkomárom/Komárno

REŠKO SÁNDOR – KOVÁCS GÁBOR

2001 Százd/Sazdice. Látnivalók. Honismereti Kiskönyvtár 173. szám. Komárno

REŠKO SÁNDOR – TENCZEL ISTVÁN

1998 Ipolybél/Bielovce. Látnivalók. Honismereti Kiskönyvtár 128. szám. Komárno

THORDAY ZOLTÁN

1997 Hegyen-völgyön kisvasúton. MAGYARHON, Tatabánya + Függelék – A Kemencei Erdei Vasút

[Urbaria et Conscriptioes/REGISTRATA/UC 142/UC 142: 13](#)

[Urbaria et Conscriptioes/REGISTRATA/UC 224/UC 224: 25 \(a\)](#)

[Urbaria et Conscriptioes/REGISTRATA/UC 224/UC 224 : 25 \(f\)](#)

VASTAGH GÁBOR

2007 Tanulmányok a kohászat magyarországi történetéből. Rudabánya

www.fsz.bme.hu/mtsz/mhk/csarnok/b/bel.htm

ZALABAI ZSIGMOND

1984 Mindenekről számot adok. Madách Könyv- és Lapkiadó n. v., Bratislava

CSÁKY KÁROLY

Egyszerű vázlatok éssel

Szorongás szürkeségben

És
el-
kezdenek félni
földi istenkéktől
a halandók,
hol-
ott
nem is
Is-
tenfélők
ők,
csak a
senkik hatalmát rettegik,
és
picinyke bugyraikat őrzik
ropogtatva
a gerincet is.

És
helytállni akar
minden-
áron
a középszer
e szürke-
ség/g/ben.

Napforduló után

És feljönnek
mindig a fények
hajnállá fésűlni
fekete fátylát
az éjnek.

És lesznek
újra
piruló reggelek,
mihelyt
megszólal a kakas.

És a táj fölé
teszi majd
metafórnak
aranyló kontyát
az Isten.

És megérik
napnak járását
a vakok,
kik mernek
elébe állni
a képzetnek,
kik hiszik,
hogy a mindenség
meg a jelképen
túl is
van valahol
való/s/-
Ság.

2011.dec. 25. – 2012. febr. 1.

SZŰK BALÁZS

Minden szerelem

Kitárul, de virágja nincsen.
Sírva emlékszünk arra,
Amin Isten ujjá rajta volt.

Végh Borbála Karolina : Csavar

KOVÁCS T. ISTVÁN

Levél a pincében

Barnoki Péter egy hétvégi szombat délelőtt reggelén lement a ház pincéjébe, mert a lomtárban keresett valamit a régi holmik között. Évtizedek óta ide hordtak le mindent, ami már a lakás egyetlen zugában sem fért el, de még nem akarták végleg a kukába dobni, vagy lomtalanítás alkalmával túladni rajta.

Volt ott használaton kívüli porszívógép, amihez nem lehetett új alkatrészt kapni. Régi lemezjátszók, régi sztárok műsorszámáival, kiöregedett kisszekrény és ülőgarnitúra, amit eleinte el akartak adni mikor újabb bútorokat vásároltak helyette. Mindenek előtt papír, rengeteg papír. Puha és keménykötésű irattartókba fűzött, fontosnak tartott újságkivágások, valamihez forrásmunkának való jegyzetek, utazásokról készült emlékeztetők, fotók, baráti levelezések. Ezek előtt néha órákat töltött el Barnoki, hogy kiválogassa ami már idejé múlt, oda lehet adni a papírgyűjtő iskolás gyerekeknek, akik jó reménységgel, minden évben becsengettek Péter bácsihoz.

Tudta és tervezte, hogy egyszer már napokat kellene szánni egy átfogó szelektálásra, de ha ideje lett volna rá, akkor a kedve hiányzott, ha meg kedve lett volna, az is elment a válogatás első perceiben. Mert nem tudott dönteni, hogy kell-e még neki valamire például a nyolcvanas években kiadott Kossuth díjasokról szóló vastag kötet, vagy az egyik-másik puha fedelű, dohossá vált, a madarak vonulásáról szóló könyvecske, aminek az elolvasását tervezte, azért tette félre egykoron. A régi, egyetemi jegyzeteit is ott látta még porosodni az egyik polcon és most el is gondolkodott azon, hogy kellenek-e még, hisz rég volt, ami szép volt. Hol vannak már az egyetemi évek! A boldog ifjúság, a sok-sok nevetés, a lányok, a koncertek, okos professzorok érdekes előadásai, a vizsgadrukk, s végül a diploma.

Mégis tartogatta magának ezeket a dohosodó könyveket, mert az életéhez tartoztak, a tudás és a múlt eseményeinek tárházait tisztelte bennük.

Bezzeg, más évfolyamtársai már a sikeres államvizsga után következő órákban is eldobálták a jegyzeteiket. Ott heverték azok a kertvárosi villamosmegálló peronjának füves töltésén. Hogy megbotránkozott akkor is. Milyen értelmiségi lesz az olyanokból, akik csak a későbbi jó állások, a könnyebb élet reményében iratkoztak be az egyetemre? Amit ott tanultak, talán már nem is érdekes? Csak ennyire becsülik a tudományt? Az ilyeneknek csak arra való a diploma, hogy mutogassák, hivatkozzanak majd rá, mint valamely nemesi kutyabőrre? Ilyen gondolatok foglalkoztatták az árokparton szerte heverő, besározódott könyvek láttán. -Na majd ha véget ér a versenyfutás az idővel, akkor azért rendet csinállok itt- határozott végül Barnoki, s el is felejtette már miért jött le ebbe a dohos szagú hűvös pincébe. Ment volna fel a lakásba. Előbb azonban szórakozottan kihúzta az egyik kisasztal fiókját.

-Hát ebben mi van? -nézett bele kíváncsian. Megbarnult, kockás füzetpapírra írt levél rezdült meg a kezében. Zsiga bácsi! - ismerte fel a megszólítás után a nagybátyja levelét. A keltezés szerint pontosan húsz évvel azelőtt íródott. Porlad már a szerzője is valahol, de nem a szülőfaluja temetőjében. Elsodródott élete viszontagságai közben a falujából, ahol egykor még házakat is épített, pedig nem volt hozzá semmiféle iskolája és bizonyítványa. Ügyes ember volt, csak rossz emberismerő. Mint a jó szándékú emberek közül oly sok naív lélek.

Sohasem nősült meg. Bár volt egy kapcsolata, amiből gyerek lett, de azt szinte nem is láthatta, mert a lány szülei be sem engedték a házukba. Csupán a gyerektartást hajtották be rajta kíméletlenül.

Amikor gyermekkorában a testvéreivel együtt árvaságra jutottak, és szétszóródott a család, őt az özvegy szomszédasszony vette magához. Nála élt, lakott, egymást istápolták felnőtt korában is.

Zsiga bácsi éppen olyan jószívű ember volt, mint az öregmama, akikhez a szomszéd faluba küldték egyszer-kétszer hosszabb látogatásra Pétert. Mert a szüleinek rosszul ment a soruk otthon. Szűken volt az ennivaló. Zsiga bácsi és Eszter néni sem volt dúsgazdag, mégis szívesen látták, megosztották vele a keveset, ami nekik volt. Még játszótársakról is gondoskodtak. Oda hívták a szomszéd gyerekeket. Péter ott csókolózott először az egyik kislánnyal, a szalmakazal mögött.

Jó ember volt az öreg, csak egy kicsit élehetetlennek tartották. Mert, ha volt pénze, mindenkin segített, de őt soha, senki sem húzta ki a bajból.

Néhány héttel azután, hogy drága pénzen anyagot vásárolt és rendbe tette az öreg ház tetejét, Eszter mama váratlanul meghalt. Jócskán benne is volt már a korban. Zsiga bácsi méltó módon gondoskodott a temetéséről. Este vacsorát is adott a mama vér szerinti rokonainak, akik ott mindent megköszöntek és udvariasan közölték, hogy a házat eladják.

-Mármost Zsigám, vagy megveszed, vagy kiköltözől-adta fel neki a leckét a mama pesti férfirokona, aki az akkoriban rangosnak számító új, Zsiguli típusú autójával érkezett.

A nagybácsinak persze erre már nem jutott pénze, az ő rokonai meg mind széttárták a kezüket, mikor azt kérdezte, hogy meghúzhatná-e magát valamelyiküknél addig, míg lesz valahogy.

-Ide?-Hova? -kérdezték. Nekik is kevés a hely -mentegetőztek. Az egyik gazda azt ajánlotta, hogy aludjon náluk az istállóban. Legalább lesz aki vigyáz éjjel a lovakra.

Általában mindenki élehetetlennek tartotta. -Már régen szerezhetett volna magának egy darab papírt, hogy hivatalosan is mesternek tekintsék, ne csak kontárnak. Ügyvédet is fogadhatna a ház miatt, hisz ő költött arra mindig-mondogatták az emberek. Ám Zsiga bácsi inkább felült a fekete vonatra, és elutazott Budapestre, ahol valamelyik építőipari vállalat munkásszállásán neki is jutott egy ágy, meg egy keskeny vasszekrény, amibe a kis motyóját tehetette. Úgy érezte, hogy a lába alól kicsúszott a talaj. Sehol sem tudott sokáig megmaradni. Amikor elfogyott a pénze, hazament valamelyik rokonhoz, úgymond látogatóba.

-Ez már megint itt van- súgtak össze ilyenkor a háta mögött.

Aztán már haza sem látogatott, csak néha írt egy-egy levelet valamelyik ismerőshöz, vagy rokonhoz. Utoljára az a hír járta, hogy valahol Bugac táján lakott egy tanyán, de már meghalt, senki sem tudta, hol temették el.

Péter most arra is emlékezett, hogy fiatal házas volt még, amikor egy este haza érkezett, a felesége ijedt képpel fogadta az előszobában.

-Itt van egy bácsi és azt mondja, hogy a nagybátyád.

Zsiga bácsi a kövér természetével elterülve a keskeny fotelben, fel sem állt, mert az nehezeére esett volna. Ülve közölte, hogy eljött az ő kisöccséhez, hogy megismerje annak a feleségét is. Ajándékot is hozott a ház asszonyának-mondta és átnyújtott egy zacskó savanyú cukrot. Vacsorával kínálták. Hogylétéről kérdezték. A kényszeredett témakeresés közben megértették vele, hogy ők dolgozni járnak, tehát másnap már nem tudják vendégül látni. A fürdőszobát is befűtötték neki, hogy tisztán feküdjön az ágyba. Júlia jól kisúrolta utána a fürdőkádat.

„*Kedves Öcsém és Kedves Feleséged, Júlia*”-kezdte most olvasni Péter a levelet az ajtóküszöbön állva; „*Kívánom, hogy levelem jóegészségben találjon titeket. Én ismegvagyok, mintijen beteges Ember November 3 óta betegáományba vagyok a lábammal és éppen ecélből kérem tanácsodat vagy segítségedet mivel a táppénzem nemrendesen számolják, mert tudod, hogy vanolyan rendelet, hogy az egész keresettet kellenefizetni mint táppénzt,éscsak 65 százalékátfizetiki a Vállalat szóvátettük eszt a legutóbbi fizetésnél és asztmondta a Telepvezető hogy tudjuk meg pontosan haigyvan visszamenőlegis elszámolják, ezért kérdezlek Téged, mert hiába mennék az itteni Szakszervezetbe, eltanácsolnának mert itt mindenvállalat aSzakszervezettel sógor koma jóbarát.Én segélyt is kértem már. Egy hónapja megcsináltattam a kérvényt és még sincs semmi belőle.*

Kedves Öcsém. Te fontos helyen vagy. Akár tudsz az érdekemben tenni valamit, vagy sem, légy szíves válaszolni. Mármost kívánok nektek jóegészséget és sokszor csókollak titeket. Bátyátok”

-Zsiga bácsi!- mondta ki meglepődve Zoltán és azzal a gondolattal tette zsebre a levelet, hogy majd odafent a lakásban még egyszer végig olvassa. Megpróbál visszaemlékezni, hogy egyáltalán válaszolt-e, vagy megfeledezett róla. Esetleg szólt, vagy írt valakinek, hogy nézzenek utána ennek a panasznak? Különbem sem volt járatos az efféle vitás ügyekben. El nem tudta képzelni, hogy valaha is a teljes munkabér járt volna a betegállomány idején, hacsak nem baleset érte a bácsit. Ám ő csak a lábát fájlalja. Kínos lenne arra emlékezni, ha esetleg mérgében félretolta volna ezt a levelet azzal, hogy már megint zaklatja az öreg ahelyett, hogy nem tehetetlenkedne, hanem utána járna a dolgának. Mert, hogy neki is volt akkoriban éppen elég baja. Csakhogy, a megszorult ember mindig teher másik számára. Ilyenkor szívesen keressük a kifogást, amivel kibújhatunk az embertársunk iránt való felelősség terhe alól. Amiről persze oly sokat

prédikálunk.

Képtelen volt emlékezni arra, hogy mit tett, vagy válaszolt-e a levél érkezése után, mégis szégyenérzet kerítette a hatalmába.

Az a másik eset viszont most a maga teljes valóságában úgy villant fel előtte, mintha egy moziban ülve látná Zsiga bácsit.

Egy téli nap alkalmával történt. Lesoványodva, elhanyagolt külsejével jött felé reggel nyolc órakor Pesten, a Visegrádi utcában.

Neki akkor csak az jutott az eszébe, hogy most meg kell állni, beszélni vele és az időbe telik. Pedig neki fél kilenckor értekezletre kell mennie a központba. Talán be is kellene hívni az öreget egy büfébe, hogy egyen valamit, mert biztosan éhes. Talán egy kis pénzt is kellene adni neki, de most ő is három nappal a fizetés előtt áll, s különben meg az özvegy édesanyját is rendszeresen támogatja. Hát, győzi ő?

A legjobb lesz-határozott akkor, ha úgy tesz, mintha meg sem látná a nagybátyját, ott, a reggeli emberáradatban és elsomfordált a tőle pár méternyire ballagó öreg mellett. Egyenesen a körúti átjáró felé tartott és gyorsan fellépett az érkező villamosra.

Vajon meglátta őt a nagybátyja? Vagy csak szintén úgy tett, mintha nem látná?. Várta, hogy ő szólítsa meg? Ez az utóbbi lehetséges. Akkor pedig ez borzasztó, latolgatta a történeteket, még az értekezlet ideje alatt is. Zsiga bácsi! Drága Zsiga bácsi!-motyogta most, a levéllel a kezében, amiről azt sem tudta, hogy került le a pincébe.

- Miféle ember voltam én akkor?

Hát így háláltam meg, hogy azokban a nehéz időkben, mikor hozzájuk küldtek, nekem is jutott náluk reggelire egy csésze tej, kenyér, meg szalonna. Ebédre meg az, amire éppen telt nekik, legalább egy kis paprikáskrumpli, vagy bableveles. Hát, én meg ott a Visegrádi utcában. Hajjaj!Ez a levél most szembesít akkori önmagammal. Vagy leiratlanul is kérdez. Mit tennék most, ha ugyanott szembe jönne velem Zsiga bácsi?

A kétrét hajtott kockáspapírt nem merte eldobni. Külön dossziét nyitott neki, s eltette abba a fiókba, ahová rajta kívül senki sem nyúl be. Hadd figyelmeztessen az emberségre, ahányszor csak a kezébe veszi.

Végh Borbála Karolina: bárcsak

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Özön felé

lázalomba visz
haza
nincs ajtaja
nincs kulcsom nincs
tárva
csak
kopogósra nyitva

perdülök
közepére gerincén
jól esik

a versnek

ráolvasással
érik
emberré kitűzőre
szeméhez
tükrös lelkéhez
még egy gramm

hangokból

kápráztass el
az égi táltos

Szűcs József faragása

KŐ-SZABÓ IMRE

Három csengetés

A nap melegen tűzött. Érezte bőrén a forróságot. Már több mint fél órája feküdt így mozdulatlanul egy szürke, kockás pléden, melyet a fűre terített le. A strand lármája nem ért el a tudatáig. A lányt figyelte. Hosszú, barna haja volt. Olvasott, de nem volt kitarító. – Úgy látszik, nem köti le figyelmét! – gondolta Sásdi Géza, ez a harmincéves, szőke srác, akinek autófényező volt a szakmája és egyedül élő, özvegy anyjával lakott együtt egy szoba-konyhás lakásban Kőbányán. A lány lapozgatott a könyvben, majd letette. Egy kis idő múlva újból belekezdett. Nézelődött. Nem vette észre Sásdi Géza fürkésző tekintetét. A lány elment a zuhanyhoz. Lezuhanyozott, sokáig állt a lezúgó víz sugár alatt. Lassan visszajött, vizes, piros, kétrészes bikinije feszült a testén. Így jól kiadta formás, üde alakját. Sásdi Géza éhesen méregette formás combját és kicsi mellét. – Fialat még, nem több tizenhatnál! – gondolta így elsőre. A lány újból olvasni kezdett. Sásdi úgy érezte, felforr a vére a napon. – Irány a zuhany! – adta ki a vezényszót önmagának. Könnyedén engedelmeskedett. A lány mellett ment el. Észrevette a könyvjelző a földön hever. Felvette és odanyújtotta a lánynak. – Ez nem a magáé? – kérdezte természetes hangon és hangsúllyal. A lány ijedten kapta fel a fejét. Tétován nézett körül. – Igen! Köszönöm! – mondta meglepetten, és kedves mosollyal nézte Sásdi Gézát. – Szóra sem érdemes! – válaszolta a fiú és a könyvre tekintett. Ez adta a következő kérdés apropóját. – Mit olvas? – kérdezte kíváncsian.

A lány egy sárgakötésű, vastag könyvet nyújtott a fiú felé. Kibetűzte a címét. – „Egy tiszta nő”! Milyen? – kérdezte a lánytól folytatásként.

- Nagyon jó! Olvasta? – kérdezett vissza a lány. – Igen! Csak nem értem, hogy miért kezdett annyiszor bele. Én nem tudtam letenni! – szögezte le magabiztosan Sásdi. Figyelte a lányt. Megállapította most már súlyozottabban, nem lehet több tizennyolc évesnél, vagy talán még annyi sincs. Mégis mennyire fejlett, kész nő már. Hiába, a lányok hamarabb érnek, mint a fiúk! – összegezte egyszerűen.

- Sokat olvasok, és sokszor fáraszt az olvasás – mondta egyszerűen.

- Szeret olvasni?

- Nagyon, egyetlen szórakozásom.

- Csak az olvasás?

- Igen.

- Más nem?

- Na igen, esetleg egy mozi.

- Milyen filmeket szeret a legjobban?

- Szerelmes, romantikus filmeket – mondta a lány és egy kicsit elpirult az arca.

- Gondoltam! – tette hozzá a fiú és fürkészően, majdnem szemtelen nyíltsággal végig mérte a lányt. Észre vette a fiú tekintetét, szerette volna eltakarni testét, de most ez lehetetlen volt, a fürdőruha, pedig szemtelenül kicsi olt. Úgy érezte, a fiú gondolatban, talán már le is vetkőztette.

- Nem gondolja, hogy talán szemtelenség... - hirtelen elhallgatott és zavartan nézett a fiúra, majd elkapta tekintetét, és a könyvet forgatta a kezében.

- Ne haragudjon, hisz tudja nem azért... - Sásdi kínosan érezte magát. – Jöjjön, menjünk fürödni! – indítványozta a lánynak olyan természetességgel, mintha hónapok óta ismerte volna. A lány nem ellenkezett.

- Jó, de a nagymedencébe ne menjünk! – kérte a fiútól.

- Fél a víztől?

- Nem, csak az olyan hideg! – szögezte le és a gondolattól a meleg ellenére megrázkódott.

- Akkor a gyerekek közé megyünk! – mondta a fiú.

- Azt azért mégsem – mosolyodott el a lány és a szemében, ahogy a fiúra nézett, valami megnyugtató kedvesség bujkált.

A közép medencében a víz kellemes volt. A lány gyorsan úszott, erős karcsapásokkal. Sásdi Géza lassan tempózott utána.

- Ha így úszik, hamar kifáraszt engem! – mondta a lánynak, amikor az szembe fordult vele.

- Pedig azt hittem, maga jobb úszó, mint én.

- Nem fulladnék bele a vízbe, és ez elég! – nyugtázta a fiú őszinte nyugalommal.

- Maga mindennel így van? – kérdezte a lány és felkapaszkodott a medence szélére.

- Nagyjából! – mondta egy kis szünet után Sásdi.

- Akkor maga nem kitartó ember! – állapította meg a lány. Sásdi Gézának ez rosszul esett, de túltette magát rajta. Azzal egészítette ki: - Ezt azért nem mondanám!

- Meg azt hiszem, kicsit kényelmes is! – folytatta a lány.

- Miből gondolja?

- Fogadni mernék, nem tud fejest ugrani a vízve? – komolykodott a lány.

- Baj az?

- Nem, de megtanulhatja. Ha akarja én megtanítom! – jelentette ki.

- Köszönöm, fejesek nélkül is elég kényelmesen élem az életemet, legalább is nincs ilyen irányú hiányérzetem – mondta nevetve a fiú és a lány barna szemébe nézett.

- Az újtól is fél?

- Miből gondolja? – a lány egy kis szünetet tartott. Talán úgy döntött, nem bántja tovább ezt a fiút, majd bizonytalanul annyit mondott: - Csak úgy!

- Néha elfog egy kis bizonytalanság, de azt hiszem minden ember így van ezzel. Vagy nem? – kérdezett vissza Sásdi.

- Még nem gondolkodtam rajta, biztosan magának van igaza! – mondta a lány és lesimította haját. A teste megrázkódott, ahogy így kapaszkodott a medence szélén.

- Fázik?

- Egy kicsit.

- Menjünk a napra! – indítványozta a fiú és megfogta a lány kezét, hogy kapaszkodóként, biztonságot nyújtson. Keze selymes és lány volt, érintése kellemes érzést váltott ki a fiúból. Nem a fűre, hanem a medencét körülvevő, széles, a naptól felhevült járdára feküdtek. Forró volt a beton, a testüknek kellemes. Egymás mellett hasaltak. Sásdi Géza nézte a lány lúdbőrös karját. Ahogy így hason feküdtek, összeért a lábuk. A lány nem vette el. A fiú érezte a lány testének közelségét. Az érintkezési pontok gyérek voltak, de a levegőn átsugárzott valami kellemes bizsergés. Sásdi úgy érezte, mintha a lányt már évek óta ismerné. Bizalmasabb hangnemre váltott.

- Sokat szoktál ide járni? – kérdezte Sásdi.

- Nem, csak most olyan jó idő van. Ki kell használni.

- Mivel foglalkozol? – érdeklődött természetes egyszerűséggel.

- Nincs foglalkozásom!

- Azért valamit mégis csak teszel?

- Igen, tanulok! – szögezte le a lány egyszerű tömörséggel.

- Gimibe jársz?

- Harmadik cé osztály! – jelentette ki büszkén.

- Most érettségizel? – faggatta tovább.

- Jövőre! – intett figyelmeztetőleg, felemelt újjal.

- Félsz tőle? – folytatódott a faggatás.

- Nem! Miért félsz? Annyit azért mindig tudok, hogy átmenjek. Te féltél? – kérdezett vissza és innen kezdve természetes volt a tegeződés.

- Egy kicsit, de mikor vége volt, kinevettem magamat – mondta Sásdi és az jutott az eszébe, mennyire majrészott a vizsgák előtt, aztán amikor kihúzta a tételeket, megnyugodott. Felelet után pedig egyszerűen megkönnyebbült.

- Igen, azt mondják csak a nagy izgalom, és a végén semmi! – összegezte a lány, mintha már tapasztalta volna a dolgokat. Sásdi mindjárt nem reagált az elhangzottakra, egy kicsit gondokozott, csapongó ötleteit kívánta összerendezni, majd csendesen mondta: - Mindig így szokott lenni. Az ember izgul, szurkol valamiért és a végén egyszerűen minden úgy végződik, ahogyan kell!

- Igen! – válaszolta a lány és érződött, hogy ő is rendezi az elhangzottakat.

- Mire gondolsz? – kérdezte Sásdi.
- Semmire – mondta a lány, és ingatta a fejét.
- Nem hinném, valamire biztosan gondoltál.
- Csak arra, hogy egy órával ezelőtt még nem tudtam, hogy veled fogok itt beszélgetni, mint egy régi ismerőssel.
- Kellemetlen ez?
- Nem, mondhatnám jó is.
- Miért jó?
- Tudod, mikor az ember napok óta egyedül van, jó valakivel beszélgetni.
- Teljesen egyedül? – kérdezte egy kicsit hitetlenül és amint így hasalva oldalra pillantott, és végig nézte a lány formás alakját, ebben nem volt biztos.
- Azért mégsem – egészítette ki a lány. – Anyámmal élek. A sok egyedül és együtt töltött nap szótlanná tesz bennünket, vagy csak nagyon keveset beszélgetünk.
- A faterod? – szólt a kérdés egyszerűen.
- Meghalt! – mondta a lány, de hangjában nem érződött szomorúság. – Már vagy tíz éve, beteg volt – tette még hozzá. Sásdi próbálta magát ebben a pozícióba helyezni, érezte, hogy a lány már megbékélt az élet adta helyzettel. Tovább lépett.
- Sokszor érzed a magányosságot?
- Már megszoktam.
- Nincs barátnőd?
- Minek?
- Beszélgetni, elmenni együtt szórakozni.
- Az anyám úgysem engedne. Szigorúan nevelt. Ilyen korban az osztálytársaim már szabadon élik az életüket, olyanok, mintha felnőttek lennének. A szülők el vannak felejtve! – itt egy nagy sóhaj hagyta el az ajkát. – Beszélni a könyveimmel szoktam.
- Elhallgattak. Mindketten valamilyen távoli, elérhetetlenre gondoltak. A hallgatásuk hosszú percekig tartott. Sásdi Géza törte meg a csendet.
- Menjünk fürödni, megint olyan meleg van! – indítványozta.
- Gyerünk! – ugrott fel a lány. A zuhany alá szaladtak, lelocsolta a lányt.
- Na, ne! – tiltakozott Anna. – Olyan hideg! – borzongott.
- Legalább nem lesz melege! – összegezte Sásdi és megfogta a lány kezét. Belevetették magukat a medencébe.
- Ne menj olyan messzire! – kiáltott a lány után Sásdi. – Kérdezni akarok valamit!
- Kérdezzél! – válaszolt vissza lány és úszott tovább.
- Így nem lehet! Jöjj közelebb! Még be sem mutatkoztam, ne haragudj ezért!
- Nem haragszom! A név nem sokat mond, mindig a szándék számít! – mondta és lassan úszott a fiúhoz.
- De azért jó, ha tudjuk egymás nevét! – mondta kicsit bölcselkedve Sásdi és nyújtotta a kezét.
- Anna vagyok! – mondta a lány.
- Géza! Sásdi Géza! Kezet fogtak ott a medence szélén. Sásdi érzett ebben a kézfogásban valami különös vibrálást, de egyelőre nem tudta eldönteni, mi ez? Vonzalom, kívánás vagy csak kíváncsiság a lány iránt?
- Jobb most? – kérdezte a lány.
- Azt hiszem! – válaszolta bizonytalanul.
- Anna elrúgta magát a medence falától. Háton úszott, lassan, tempósan.
- Nem vagy éhes? – kérdezte a lánytól, ahogy a paron állt és figyelte Anna úzását. Méregette fiatal alakját. A combjainak formái ingerelték, ahogy a vízben tempózott. Most már egyértelműen megfogalmazódott benne, kívánja a lányt.
- Jó, hogy eszembe juttattad, mint a farkas! – kiáltott vissza és futottak a medencétől. A lány vajás kenyeret evett, zöldpaprikával.
- Kérsz? – kérdezte.
- Kösz, hoztam én is! – egymás mellé telepedtek. Bámészkodtak, egymásra néztek, mosolyogtak.

Mind a ketten könnyűnek érezték magukat.

- Hány óra lehet? – kérdezte Anna hirtelen.
- Fél három! – válaszolta Sásdi Géza.
- Lassan megyek haza! Hatra ígértem! Te nem jössz? – kezdett pakolászni a lány.
- De igen!
- Akkor menjünk!

Hazakísérte Annát. Óbudán lakott.

- Nincs kedved egy kicsit sétálni? – kérdezte Anna.
- De... - tétovázott. A lány észrevette.
- Ha nehezedre esik, akkor nem! – Sásdi erre nem válaszolt, átfogta a lány vékony derekát. Elindultak.

Beszélgettek, már fent jártak a hegyen, amikor visszafordultak.

- Nézd milyen szép a kilátás innen!
- Olyan kicsik a házak, mintha nem is volnának igaziak – jegyezte meg Anna. Elmélyedtek a panorámában.

A fiú a lányra nézett, de ő nem vette észre fürkésző tekintetét.

- Milyen szép piros a szád! – mondta a fiú, maga felé fordította Annát és megcsókolta. A lány nem ellenkezett, karját Sásdi nyakára fonta.

- Jó veled! – mondta a fiú. Anna szorosan hozzá simult.
- Tied akarok lenni! – válaszolta a lány. – Azt akarom, te vedd el a szüzességemet!

Sásdi Gézát megütötte a nyílt kihívás. Úgy gondolta, csak tréfálnak vele. Nagyon meglepődött.

- Nem gondoltad komolyan? – kérdezett vissza.
- Miért? Én kérem! Vagy furcsa?
- Nagyon!

- Nem most, most nem lehet! – kibontakozott a fiú karjából. – Majd a jövő héten! Anyám elutazik vidékre, pár napra!

Ebben maradtak. Aztán eljött az a nap. Sásdi Géza félve csengetett hármat, ez volt a jel, ezt mondta Anna a telefonba. Kinyílt a kapu, a lány a szobába invitálta, leültette. Két kis poharat vett elő, konyakot töltött. – Nem szoktam inni! – mondta. – Kell egy kis bátorító! – koccintottak, de nem várta meg a fiút, felhajtotta az italt, majd krárogva megborzongott. Levette a blúzáját, szoknyáját a közeli fotel karfájára dobta. Ott állt a fiú előtt, félig levetkőzve. – Gyere! – invitálta. Sásdi Géza közelebb lépett, átfogta a lány vállát, csókolózni kezdtek, de ezek a csókok olyan szenvedélyesekre sikerültek, hogy innen csak apró képi és hangfoszlányok maradtak meg benne. Emlékezett a lány halk, majd erősebb sikolyaira, meg arra, hogy az óvszert, melyet beledobott a vécébe, háromszori lehúzás után sem vitte le a víz. – Mit szól ehhez a muter, ha meglátja? – jutott eszébe. Tehetetlenül állt felette, nem tudta mitévő legyen. Majd egy hirtelen mozdulattal kivette és zsebkendőjébe bugyolálta. Amikor távozáskor kilépett az utcára, azt a helyet kereste, ahová ezt a furcsa csomagot elrejtetheti, diszkrétén. Egy zöld kuka vált erre a legalkalmasabbnak, ott az utca végén.

VÉGH TAMÁS

Amint a szó zokog

*„Hogy fényesednek az éjszakák!
amint élesednek a kések,
de a félelmes penge-arzenált
kicsorbíthatja az ÉNEK”*

/Nagy Gáspár/

Bár vérzik az éj, még csorbulnak a kések.
Füledbe ordít, szívedig iramlík az ének.
Türelmünk fogyó holdja alatt még a május
Illat-orgiái parancsolnak szerelmet, kábult

Nyöszörgéseket, a virágözöntől reszkető
Lombok alatt. Kibomló lelkek szállnak
Ziláltan az örült szélben, s öntudatlan
Eufóriában ráng, lüktet minden porszem.

Gyomgyökérzetbe ájult erek robbannak
Pipacsosan, égre szórva börtönük rögeit.
Mindenünnen a lét szózata zeng, s a csábító
Fény karjaiba új hajtás hajlik önfeledten.

Jeles korunk hajmeresztő udvaroncai is
Bacchusi táncba kezdenek, s amíg előttük
Lengén érző lánykák könnyed vággyal
Lejtenek szabadon, addig mi odalenn

Még lírává nemesítünk minden indulatot,
Omlatag álmot, melyeket boros, karcos,
Kanyargó éjszakákon álmodunk, az utolsó
Vonatra várva Gázsival a szárszói állomáson.

2012-06-15

Szűcs József faragása

SZÁJBELY ZSOLT

Helen

Szörnyen hideg van! Magamra terítem hát meleg, pihe-puha pokrócomat, s egy nagyot kortyolok abból a kis pohár rumból, amelyet még lefekvés előtt helyeztem az ágyam melletti kis éjjeliszekrényre. Borzalmas íze van, de lassan-lassan felmelengeti a testemet.

Különös boldogságot érzek, nyugodt megelégedettséget, s most már azok az árnyékok sem rémítenek, amelyeket a Hold fest fény-ecsetjével kicsiny szobám falára. Valóban boldog vagyok. De még boldogabb lennék akkor, ha mellettem lehetne Marco is! Ám sajnos neki most messzi-messzi vidékre kellett utaznia, hiszen hön szeretett nővére talán az utolsó napjait éli e nyomorult, földi életben.

Szívből örülök, hogy úgy döntött, meglátogatja Eva-t. Sok-sok esztendeje eltávolodtak már egymástól, szinte csak a jelesebb ünnepnapok alkalmával küldtek egymásnak táviratot. De most, hogy a kegyetlen Halál pallosa leng szegény Eva felett, talán még az utolsó pár napban felfedezhetik a testvéri szeretet szépségeit.

Furcsa, hogy a vég közelsége mennyire megváltoztatja a dolgokat. Ó, szegény Eva! Ó, szegény Marco! Remélem egymásra találtok még e földi létben!

Az izmaid elgémberedtek. Szörnyen fáj a nyakam! Lassan kör-körösen megmozgatom a fejemet, s hallom, amint recsegnek-ropognak az ízületeim. Ajkaimhoz emelem a poharat, ám ekkor különös, szokatlan zaj üti meg fületem. Mi ez a zavaró, furcsa hang? Mintha... mintha valaki lenne a szobámban... De az lehetetlen! Biztos csak a képzeletem játszik velem. Hiába, túlságosan is élénk fantáziával áldott meg a Sors! Sokszor elkalandoznak gondolataim, s ilyenkor olyan dolgokat látok vagy hallok, amelyek valójában nem is léteznek. Azaz hogy léteznek, de csakis az én, saját világomban.

Néha még írogatni is szoktam, igaz, nagyon gyermeketeg dolgokról. Hős lovagok, szerelem, bosszú, féltékenység... Hahh! De nem számít. Nekem így jó, és ez a fő! Talán most is írnom kellene. Igen! Írni fogok! Írni fogok egy szép...

De, de mi ez?! Mi lehet ez a furcsa, nyugtalanító zaj?! A Halál fekete angyalának szárnycsapásait hallom, ahogyan felkavarja körülöttem a levegőt? Nem, nem! Ez a zaj - milyen különös! - ez a zaj a falak mélyéről jön! Onnan bizony! A falak mögül! A ház belsejéből!

Talán egy kísértet! Talán egy szellem! Talán egy gonosz kis manó! Vagy... vagy... vagy megint csak a képzeletem játszik velem, mint oly sokszor esténként?

De mégsem! Tisztán hallom a hangokat. Talán egy fáradt vándor kér útbaigazítást, azért kopog és kaparászik a falakon, nem mer belépni, nem akar hangosan dörömbölni az ajtómon, nehogy megijesszen. Pedig ha tudná, minő rettegést, minő lidérces perceket okoz nekem!

Felkelek az ágyamból, kinyitom az ajtót: odakint csillagos éjszaka van, a Hold fényesen ragyog, a fenyőfák fekete óriásokként magasodnak a táj fölé, de mást nem látok, csak a megszokott képet. Szörnyű gondolat cikázik át az agyamon! Talán egy... talán egy szellem járna a házban? Talán a szegény Eva hunyt el, s az Ő kísértete jött el hozzám, hogy elbúcsúzzon tőlem? Szörnyű, szörnyű gondolat! Borzongató! De miket nem beszélek! Ez a ház már nagyon öreg, a gerendák recsegnek, s a csendes éjjelben minden zaj felerősödik... De a gerenda nem visít! A gerenda nem sír! A gerenda nem mocorog! Félelem, ősi, szörnyű félelem költözik a lelkembe és a szívembe. Miféle sátáni erők költöztek a házba? Milyen démonok laknak e falak és gerendák mélyén?

Ó, csacska Helen! Ó, te buta, képzelődő teremtés! Csak a képzeleted játszik veled, semmi több. Fölnevetek. Gyermekéveim rémisztő lidércei jöttek volna vissza hozzám? Ilyen buta feltevést! Ha egy asszony egyedül marad a házban, míg urát a távolban keserű bánat gyötri, ő maga is részesévé válik a fájdalomnak. Jóban és rosszban, így szól az ígélet. A házasság köteléke szent és elszakíthatatlan. Az utóbbi szavakat hangosan ki is mondom. Nyugalom! Nyugalom! Csak semmi pánik! Nem lesz semmi baj...

S ekkor minden eddiginél borzasztóbb zaj robbantja szét a csöndet! A falak mélyéről hallatszik... Mintha a ház minden szegletében ördögök tombolnának...! Érzem, ahogyan összeszorul a torkom, a számban fémes ízt érzek. A kezeimet ökölbe szorítom. Visszafekszem az ágyamba, magamra húzom a paplant. A gyógyszer, be kell vennem a gyógyszereket! Az orvos azt mondta, ha rémálmok kínoznának, csak vegyek be két tablettát. Igen, a tabletták megszüntetik a rémálmokat! De ez nem rémálom! Ez nem az! Ez maga a szörnyű valóság, mit sem ér hát a gyógyszer! A hangok egyre csak erősödnek! Éles karmok kaparásznak! Hát mégis a halál angyala jött el hozzám?! A szívem hevesen ver, testemről patazik a verejték! Lassan felülök az ágyamban, hátamat a falnak vetem. Istenem! Nem kapok levegőt! Megfulladok! Végem van...! Végem van...! Végem...!

...és Helen szíve ekkor hirtelen megáll. Arcára ráfagy a jeges félelem szörnyű, groteszk maszkja. S mikor mellkasa már nem emelkedik fel többé, borzasztó zajok kíséretében, a kandalló fekete torkából, egy korommal fedett, halálra rémült galamb száll elő, rémülten repdes a szobában, majd leszáll Helen mozdulatlan, halott testére.

Odakint csöndes az éjszaka. Hideg szél kígyózik a fák lombjai között. Sötét van. Mélységes, fojtogató sötétje az Éjnek...

KOVÁCS T. ISTVÁN

KÜLÖNLEGES OLVASMÁNYAIM

Tildy Zoltán a tanyán

Serdülő gyerek lehettem még, amikor egy ködös téli napon a falutól hat kilométerre lévő földünkre indultunk apámmal. Nem tudom már, hogy mi dolgunk lehetett ott abban az évszakban. Inkább arra emlékszem jobban, amikor benéztünk *Macsári István* bácsi földszomszédunkhoz is, akinek a mi kis szalagföldjeink mellett volt az általam sokszor megcsodált szép tanyája. Az udvaron a háztető fölé magasodó két nagy póznán feszült az a drót, amelyikről a kristálydetektoros készülék fülhallgatójába áramlott a budapesti rádió hangja.

István bácsi művelődő ember volt. Örült az olyan látogatóknak is, akikkel eszmét cserélhet. A kertje végében méhkaptárak sorakoztak. A szives fogadtatás után engem is mézeskenyérrel kínált, meg olvasnivalóval. Az ő kemencefűtésű szobájában akkor tudhattam meg egy kicsivel többet arról a *Tildy Zoltánról*, akitől apai nagyapám úgy el volt ragadtatva, hogy még engem is Zoltánnak akart kereszteltetni a születésem után.

-Nagy ember az-modogatta mindig.

Füzet méretű, puha fedelű könyvecskek tartalmazták a háború utáni első köztársasági elnök írásait, parlamenti beszédeit a magyarországi parasztságról, a földkérdésről, az ország sokféle gondjáról. Még a háború előtti viszonyok közt is olyan bátorsággal, hogy azon alaposan elcsodálkoztam. Ha az akkori körülmények közt is ezt merete, ennyire jót akart a népnek, akkor tényleg nagy ember – gondoltam a füzetet olvasván. Haza is szerettem volna vinni egyet-kettőt, de István bácsi azt mondta: - Ide kijöhetsz, olvashatsz akár minden nap, de ezeket a füzeteket megtartom magamnak.

Más ült már akkor az elnöki palota bársonyszékében. A forгатagos idők engem is másfelé sodortak, csak az emlékeimben jelenik meg néha az a tanya, mint legutóbb is, amikor a Szeghalom című vastag kötetet vettem le a könyvespolcra, hogy csak úgy böngésszek a lapjai között. Szeretem a helytörténeti könyveket, mivel minden kis falu, vagy város krónikájában, részleteiben ott rejtőzik az egész magyar történelem.

A Nagy-Sárrét központjában, a Berettyó partján fekvő kisváros, járási székhely, történelmi, néprajzi, földrajzi tanulmányokat összefoglaló, majd 700 oldalas kötetét 1979-ben adta ki a nagyközségi tanács. Felelős kiadója *Kozák Sándor* tanácselnök volt. *Miklya Jenő*, a szeghalmi Helytörténeti Közgyűjtemény vezetője és *Szabó Ferenc*, a Békés megyei Levéltár igazgatója szerkesztette. A kötetet *Petőcz Károly* tervezte. Szerzői, országosan ismert tudományos szakértők. A Tildy Zoltán életútjáról szóló fejezetet *Vigh Károly*, a Magyar Nemzeti Múzeum tudományos főmunkatársa, történész dolgozta fel, 27 A/4-es oldalon. Általa ismerhettem meg a kiváló, ma már történelmi személyiség változatos és gyakran zaklatott sorsú életét.

Tanulságos fejezete ez a könyvnek, amiből számomra az olvasható ki; A népért, nemzetért küzdeni olyan vállalkozás, amelynek minden kiszámíthatatlan kockázatával számolni kell. A mi történelmünkben mindig különösen nehéz volt ennek az erkölcsi kötelességnek eleget tenni.

Egykori köztársasági elnökünk élete is a viszontagságok története. A szegénység és igazságtalanság ellen, a néppel a népért csak az tud ilyen odaadással küzdeni, aki maga is kipróbálta ezt a sorsot.

A szeghalmi könyv fejezetének szerzője megírja, hogy a Tildy család az Érsekújvár fölötti kis magyar sziget falujában, Kismányán élt, melynek lakói többnyire szegény bocskoros nemesek voltak. Épp úgy, mint a Tildy család. Apja László innét Nógrád megye korabeli székhelyére, Balassagyarmatra került el, mert a megyeházán kapott hivatali állást. Fia születési helyének (1889. nov. 18.-1961. aug. 3. Budapest) Losoncot jelölik a dokumentumok, mivel akkor átmenetileg ott tartózkodtak a szülők. Ám a gyermekek színtere Balassagyarmat. A szülők itt felváltva jártak katolikus litániára és az evangélikus templomba, mert Balassagyarmaton akkor még nem volt református templom.

Hat testvére született, négy maradt meg. Édesanyját hat és féléves korában veszítette el. A gimnázium első négy évét Léván járta, a felső négyet Selmecebányán. A református teológusi akadémiát Pápán végezte el, miután 1910-13 között ösztöndíjjal tanulhatott az írországi Belfast-ban. A polgári demokratikus államrendezkedés iránti vonzalma angliai eredetű. Személyiségjegyeihez tartozik, hogy szerette a sportot. Már Pápán is futballozott, atlétizált. Belfast-ban is tagja volt a kollégium labdarúgó csapatának.

Első segédlelkészi állomása 1916-tól a Somogy megyei Szenna volt. Itt került először fizikai közelségbe a magyar szegényparasztsággal. Ekkor ismerkedett meg a rá nagy hatást gyakorló *Nagyatádi Szabó Istvánnal*. (*A parasztság követeléseinek hangot adó politikus. 1918-19-ben a korabeli Kiszgazdapárt elnöke, később miniszter is volt*) Foglalkozni kezdett a parasztság sorsával, a földkérdéssel, de ekkor még nem politizált. Nagyatádi ajánlására, 1920-ban lesz Orci község lelkésze.

Életének jelentős állomásához, a többségében ma is református Tahitótfalu 1923-ban kerül, s azzal is nevezetessé teszi a Szentendrei -sziget legnagyobb községét, hogy itt 1925-ben *Bereczky Alberttel* társulva megalapítják a Sylveszter lapkiadó és Nyomda Vállalatot. Itt adták ki a *Keresztyén Család* című református újságot és a *Virágoskert* című gyermekújságot. A jól menő vállalkozással 1922-ben Budapestre települnek át.

A Sylveszter Nyomda 1922-ben, főleg a gazdasági válság hatására, csődbe jutott. Addig is azonban, a magyar irodalom történetéhez tartozó eredményeket gyarapítja. Könyveket naptárakat szerkeszt. Többek között *Szabó Pál* parasztíró első könyve, az *Ember* kiadásával is. 1929 augusztusában jelenteti meg a *Magyar Nép* c. lap első számát, amely később *Magyar Föld* címen kerül az olvasókhoz. 1930-ban egy cikke miatt belügyminiszteri rendelettel betiltják a lapot.

Nagy Ferenc, a háború utáni kiszgazdapárti miniszterelnök Nagyatádi halála után úgy látja; vége a földműves mozgalomnak. Ám Tildy segítségével sikerül létrehozni az új pártot. Fokozatosan merül bele a politikába, a kiszgazda mozgalom vezéregyéniségévé válik. Politikus társaival már azt hangoztatják, hogy a magyar föld népe vehessen részt a nemzeti élet irányításában. A Tolna megyei Felsőnyéken megfogalmazott 21 pont között olyan követelés is szerepel, mint a titkos választójog, a virilizmus eltörlése, a hadigondozottak és árvák ügyének rendezése, a szövetkezetek állami támogatása, a nyolcosztályos népiskola.

1930. október 12-én Békésen megalakul a *Független Kiszgazdapárt*. A programot Tildy Zoltán közreműködésével Nagy Ferenc készítette el.

Az 1931-es általános választások idején már képviselő-jelöltként a biharugrai kerületben lépett fel, de a hatalom köreiből úgy vélték, őt nem szabad beengedni a palamentbe, s megfelelő praktikákkal megbuktatták.

Szeghalmon és környékén már jól cseng a neve, amikor 1932-ben elnyeri a református egyház lelkészi állását, hiszen országos hírű kiszgazda politikus. Nem csak az egyházát vezeti, hanem részt vesz a helyi közéletben is. Panaszokat intéz, a község szegényeinek helyzetét bemutatva szólal fel a vármegyei közgyűlésben. A Kiszgazda-párt szervezési motorja-írja róla a szerző, aki ismerteti az 1932 végén és 33. elején egy időközi választás történetét, amikor az FKGP. Tildyt jelölte képviselőnek. Ellenfelei, *Papp-Szabó Károly* vezérezredes és a szociáldemokrata *Rónai Sándor* voltak. Ám hiába látszott teljesen biztosnak Tildy győzelme a főispán terrorjával szemben. A kerület katonai megszállás képét mutatta. A szerző így írja le a választás napját;

”A kiszgazdapárti híveket tucatszám fűzték össze és hajtották el, mint az állatokat. Gyakori volt a verés. Főleg a térhajlás alatt, hogy az inak elnyomorodjanak, vagy megszakadjanak.”

Nagy Ferencet és Szabó Pált kiutasították a választókerületből. Így aztán győzött Papp Szabó Károly. Ezért csak *Eckhardt Tibor* közvetítésével hangozhattak el Tildy Zoltán adatai a parlamentben 1934 október 16-án az alföldi fölmunkásság súlyos helyzetéről. Jellemző példaként arról is, hogy Szeghalom-Újtelepen 116 család úgy él, hogy átlagosan 1-2 hold földet birtokolnak. Egy családra egy évben 92 pengő 48 fillér jutott, ami naponta 5 fillér keresetet jelent.

Az 1935-évi az országgyűlési választások alkalmával ismét őt jelöli képviselőjének a Kiszgazda párt. A győzelem most is biztosnak látszik, de Szeghalomra egy század huszár érkezik a csendőrzárörökhöz csatlakozva-olvasható a könyvben.

A piactéren gépfegyvereket állítanak fel. Fenyegetés és büntetés tarja vissza a választók egy részét. A kormánypárt *dr. Temesváry Imrét* jelölte. Szeghalomra utazott *Móricz Zsigmond* is, de a hatóság közölte

vele, hogy a választásig nem hagyhatja el lakhelyét. A szavazáskor csak akkor engedtek be a szavazóhelyiségbe tíz kisgazdapárti szavazót, ha már a kormánypártiaknak is ugyanannyi szavazója gyűlt össze. Mintegy 3000 választó nem gyakorolhatta állampolgári jogait.

Hosszú a történet. Nincs mód itt mindent leírni, de végül mégis az lett a vége, hogy Tildy hívei és a pártvezetőség nem hagyták annyiban, és végigjárták a jog zég-zugos útjait. A törvénytelenül győztes Temesváry kénytelen volt lemondani, s a helyét jogosan, mostmár az ő emberük foglalta el a parlamentben. Azt hangsúlyozta, hogy népi mozgalmat képvisel, a népi gondolat szószólója. A mezőgazdasági termelés életérdekei szerint való teljes átszervezését, nemzeti önkormányzatot, tiszta parlamentarizmust, többek között politikamentes közigazgatást, sajtószabadságot, titkos választójogot követelt pártja programja szerint. 1930-ban részt vesz az FKgP. megalakításában, s 1937 június 20-án, a szeghalmi képviselői beszámolójában már a fasiszta mozgalom terjedését bírálva mondja ki: „*kereszt és gyűlölet nem férhet meg egy lélekben.*”

Olvasom a történelmi tény, hogy az 1939 augusztusi országgyűlési választások nehéz időköt eredményeztek. A Nyilaskeresztes Párt és szövetségesei 50 mandátumot szereztek, míg a Kisgazdapárt csak 11-et, a szociáldemokraták mindössze ötöt.

Amikor Eckhardt Tibor Amerikába távozik, Tildy kerül pártja élére. Ekkor már a független, szabad Magyarországért, a békéért, a németeket kiszolgáló politika és a zsidó üldözések ellen folyó harc a legfontosabb feladat. Elérkezett az idő, amikor *Honti Ferenc* genfi magyar konzul *Tildy és Bajcsy – Zsilinszky Endre* megbízásából kapcsolatba lépett a Népszövetség volt szovjet főtitkár helyettesével a magyar fegyverszünet érdekében.

Bajcsy Zsilinszky figyelmezteti telefonon a német megszállás első napján, 1944. március 19. reggelén arra is, hogy keresi a SS. Egy ideig nászánál, Bereczky Albertnél, a Pozsonyi úti parókia toronyszobájában rejtőzik, majd a *Skót Misszió* házában, aztán *Péter János* református lelkész(később külügyminiszter) egy elhagyott házában álnéven, bajuszt növesztve, de megtartva kapcsolatait az ellenállási fronttal.

1944. október 11-én már *Horthy Miklós* kormányzó is fogadta a Magyar Front vezetőivel, köztük *Szakasits Árpáddal* együtt, hogy az ellenállásról, a munkásság felfegyverzéséről, a jövőről tárgyaljanak. Terveiket az ellenállás vezetőinek lebukása megakadályozta.

A háború után virágozhatott volna ki a magyar népért folytatott küzdelem teljes eredménye. Az első szabad választást a Kisgazdapárt nyeri meg, melynek Tildy a vezetője. Először miniszterelnök, majd 1946-tól, a köztársaság kikiáltásával egyidőben köztársasági elnökké választják. Szép és nemes célú intézkedésekről olvashatunk, ám 1948-ban *Rákosi Mátyás* őt is, később utódját, Szakasits Árpádot is eltávolítja a hatalomból. Tildyt és feleségét őrizetbe veszik és háziőrizetbe helyezik, amely 1956 tavaszáig tart. Sorsának ilyen alakulásához súlyosan járul hozzá veje, *Csornoky Viktor* ügye, akit pénzügyi visszaélések és más visszaélések miatt hazarendelik a kairói követségről. Bíróság elé állítják és kivégzik.

Az 1956- októberi forradalom heteiben Tildy Zoltán államminiszter, aminek a forradalom leverése után hat év börtönbüntetés a következménye, bár betegsége miatt 1959-ben kiengedik. 1961. aug.3-án Budapesten, a Keleti Károly utcai lakásában szívgyörcs következtében hunyt el. Joggal mondható, hogy egy zaklatott élet következtében, viszonylag korán távozott. Hetvenkét évesen. Valóban nagy ember volt.

Véghe Borbála Karolina festménye

PETROZSÉNYI NAGYPÁL

VIKTOR ÉS VIKTÓRIA I. rész

Chiş százados kimerülten, porosan roskadt estefelé az asztalhoz. Lánya, Victoria sajnálkozva nézett szálás, pakombartos apjára.

– Elfáradtál?

– Zűrös napom volt – válaszolta a férfi anyanyelvén, románul. – Ha ez így megy tovább, nemhogy az öreg-, de még nyugdíjkort sem érem meg.

– Miért, mi történt? Lopás, közlekedési baleset vagy megint összetörték egy-két lokált valahol?

– Ez is, az is. Olyan idegesek mostanság az emberek. Alig szól egy-két szót valaki, már össze is ugranak, mint a bakkecskék. Sokszor csak úgy, semmiért.

– És? Csodálkozol? Már hány hónapja nincs se élelmiszer, se villany, se fűtés a városban? Mit városban, az egész országban, ugyebár.

– Te éhes vagy?

– Én nem, de...

– Nálunk sötét van?

– Nincs.

– Fázol?

– Bocsánat, nem szemrehányásként jegyeztem meg. Végül is nem rajtad múlik, ami ebben az országban történik, hiszen te is csak azt teszed, amire a munkád, esküd kötelez.

– Ugye? – kapaszkodott lánya szavaiba a százados. – A parancs az parancs. Mellesleg a hazámat is szeretem, vele a Vezért, a román kommunista pártot, és...

– Jó, jó, ezt inkább hagyjuk most! Mit kívánsz enni: hideget vagy meleget?

– Ezért van nálunk villany, tele a kamra és fázunk sem kell pillanatnyilag. Biztosítalak, ha más is hozzám hasonlóan lelkiismeretes, hazájához hű polgár lett volna, sosem, érted, sosem jutottunk volna ideig.

– Így igaz. Kérlek, ne húzd fel magadat! Szóval mit hozzak: ebédmaradékot vagy valami hideget?

– Gyere ide, hadd pusziljalak meg! – lélegzett fel Chiş Francisc. – Örülök, hogy legalább te megérintesz, mert a bátyád bizony félig sem. Hat óra – sandított a karórája mérgesen –, és én a tegnap óta színét sem láttam ennek a csavargónak. Ha ezt továbbra is így folytatja, semmire sem viszi az életben. A katonatiszti egyetem nem érdekli, minden irodából sorra-rendre kirúgják. Már az egész testület rajtunk rötyög, a jóistenit az anyjának!

– Miért nem próbálkozunk meg valamelyik üzennél? Lehetne belőle... állt meg egy pillanatra. – Igen, miért ne, műszaki rajzoló. A gépeket, motorokat szereti, és primán rajzol is – dobta be az ötletet szelíden. Vicus, szó mi szó, rajongott a bátyjáért. Nem is volt az rossz fiú, csak az akkori rendszer ellen füstölgött, s miután az apja éppen azt szolgálta, sosem tudtak, talán nem is akartak egymással zöldágra vergődni. A lány két tűz között szökdécselt. Hol ezt, hol azt békítgette, csitítgatta, miközben a Ceauşescu-rendszer kereke egyre jobban csikorgott.

– Attól tartok, túlbecsülsz. Műszaki rajzolónak lenni diploma nélkül majdnem olyan abszurdum, mintha ezredesként küldenének nyugdíjba. Ha katonatiszt lennék, több helyre tudnék szólni az érdekében, szekusként meg pláne, de hát egyik sem vagyok az, ezért nem marad más hátra, mint a lapát vagy legjobb esetben bedugom valahová portásnak. Pszt, hallgass csak! Azt hiszem, hazajött a fiatalúr.

– Szia, apa! Szia, huguci!

– Már megint hol császkáltál? Hogy lehet az, hogy sosem vagy itthon, amikor hazajövök a melóból?

– Mit csináljak itthon? – rántott egyet a vállán a barna, göndör hajú fiatalember. – Bűvöljem a tévét? Vagy inkább a számítógéppel babrálok?

– Hát ha neked ez életcél? Viki, Viki, ha az anyád látná, hova jutott a kisleány!

– Nocsak! – húzta fel bal szemöldökét Chiş Viktor, sűrű, szénfekete szemöldöke volt. – Mióta érdekel téged, mit mondana rólam a mutterem?

– Nem érdekel. Csak úgy kicsúszott a számon.

– Szegény anya! – sóhajtott fel a kis testvér. – Milyen rossz lehet neki most magyarban.

– Egy frászt lehet rossz, hiszen ő is magyar, tehát otthon van.

– Ahogy vesszük. Szerintem nem teljesen, és ha nem váltatok volna el, eszébe sem jutott volna átmenni

– jegyezte meg alig leplezett szemrehányással a hangjában, s már előre felkészült, hogy az apja keményen visszavág majd emiatt.

– Tessék? Mit mondtál? Bocsáss meg, kicsit elméláztam.

Kissé szórakozott a kapitány – állapította meg Viktória magában. De nem csak szórakozott, a szokottnál is fáradtabb, végtelenül levert és szinte tűkön ül. Mintha várna valamire, amiről azonban senkivel sem beszélhet. Érthető: hivatali titok, utóvégre zsarú, akinek a fejében az autólópástól a tüntetésekig számtalan ügy kavarghat. Itt van például mindjárt a Tőkés-ügy! A városban nem is beszélnek mostanában egyébről, minthogy éjjel-nappal őriznek egy Tőkés nevű református papocskát. No nem a zsaruk, a hívei, de hogy miért, senki sem tudja pontosan. Talán az apjának is köze van a lelkészhez, és éppen miatta feszült annyira.

– Hozom az *estebédet*. Csak azt áruljátok már el, mit hozzak?

– Nekem mindegy. Tulajdonképp már ettem egy havernél.

– Nekem az ebédet. A tegnapi csorbából¹ is, ha maradt még belőle.

A kerek arcú, frufrufrizurás tinédzser térült-fordult, tálalt és szótlánul nézte, hogy esznek.

– Isteni ez a csorba! Akár mindennap megenném. Csirkével, jó fokhagymásan úgy, ahogy te csinálod.

– Van mára még programod, vagy kivételesen együtt tévözünk ma este?

– Kérdezd meg tőle! – mutatott a százados a magasba. – Elég egy telefon, s már itt sem vagyok, ha ágyban fekszem is, azonnal menni kell. Sajna, zsarusors, nálunk ez is benne van a pakliban. Csodálom, hogy nem vetted észre mostanig?

– Istenre gondolsz vagy a scorniceşti-i suszterre²? – követte tekintetével apja kezét a fiatalember. – Ó, bocsánat, milyen hülyeségeket kérdezek, hiszen a kettő egy és ugyanaz a személy, nemdebár?

A százados elsápadva kémlelt körül a szobában, mintha attól félt volna, meghallotta őket valaki.

– Süsd el a vicceid a havereidnél, nagyfiú, és csak úgy melleleg ajánlom, ne marj abba a kézbe, mely mindnyájunknak enni ad.

– Köszönöm az ételt. Elment az étvágyam – tolta félre az ételt Viki maga elöl az asztalon.

– Nekem is – állt fel savanyúan a családfő. – Megyek, megnézem a tévében a híreket. Te pedig, légy szíves, jelentkezz holnap nyolckor a bőrgyár személyzeti osztályán. Beajánlottalak portásnak, de előtte még el akarnak veled beszélni.

– Apa, Viki, de hisz ez nagyszerű! – tapsolt a lány lelkesen. – Végre te is dolgozhatsz, ami manapság bizony nem semmi.

– Portásként. Egy bűdös bőrgyárban.

– Mégis mit vártál? – csattant fel az apa ingerülten. – Az egyetem nem smakkol, dolgozni nem szeretsz. Tudod te egyáltalán, mit akarsz, mert nekem halvány dunsztom sincs?

– Hogy mit akarok? – révedt el a fiatalember. – Egy olyan világot, ahol meleg és a „fény országában” is világos van, minden ember egyenlő, és egyik sem büzlik, mint abban a bőrgyárban, ahova most készülsz bedugni. Ja, ne nézz így rám, nagyon jól hallottad: pute, magyarul: büzlik. A hivatal, a templomok, az emberek, az egész szocialista brancs élén a Kárpátok Gényuszával.

– Te nem vagy eszednél! Hallod ezt, kisleányom? Még a végén kisüti, én vagyok a legbűdösebb hekus Temesvárt.

– Most őszinte legyek vagy udvarias? – szaglászott komikus gúnnyal a levegőbe.

– Micsoda? – vörösödött el a markos rendőrtiszt. – Így beszélsz te az apáddal? Lehet, hogy már nagyfiú vagy, de számomra csak egy taknyos pispirig³, és ha továbbra is így nyekesz, mindjárt adok egy leckét illemből – nyúlt reflexszerűen a nadrágszíjához.

– Meg akarsz verni? – dobbant meg a srác szíve. – Csak rajta, tőled ez is kitelik. Ezt tetted egész

gyerekkoromban, és nyilván most is ezt teszed a letartóztatottakkal odabent. Mindenki fél tőled. Én is, de téged úgy látszik, pont ez inspirál, nem az, hogy szeressen.

A százados kedvetlenül kapta el a kezét az övéről.

– Ugyan, mit tudsz te rólam, egyáltalán az életről! De nem hibáztatlak. Túl fiatal vagy ahhoz, hogy megítéld, kit kell megverni, kinek kell tapsolni. Te meg mit csinálsz? – reccsentett a lányára, aki leszedvén az asztalt, kezdte sorban becsomagolni az ételt egy-egy nejlontasakba.

– Átviszem a maradékot a szomszédnak. Szegények alig élnek egyik napról a másikra. Pedig dolgoznak, még többet is, mint kellene. Csakhogy mit kezdjen a pénzzel valaki, ha hús helyett kabátok lógnak mostanában a hentesnél.

– Na tessék! Alig fejezi be az egyik, jön a másik hátulról. Hányszor ismételjem, tökfejek, hogy ez csak olyan... izé... átmeneti állapot. Még egy-két hónap és volt állami adósság, nincs állami adósság, a többit meg bízd az elnökre. Majd ő ad nekünk ismét meleget, húst és benzint is, csak türelem, bízzunk benne, és imádkozzunk, akarom mondani, szurkoljunk – javította ki zavartan önmagát –, hogy kivezessen bennünket ebből az átkozott gazdasági krízisből.

– Ajaj, hát gazdasági válság van?

– Nem, bocs, rosszul fogalmaztam, csak olyan...

– Olyan?

– Kotty belé, szilvalé! Mit értesz te ezekhez! Egy szocialista rendszerben, mint amilyen a mi drága hazánk is, soha sincsenek válságok, ezért felsőbbrendű minden más rendszernél. Te meg mit akarsz azzal a kajával? – fordult ismét a lányához. – Pardon, pardon, elfelejtettem. Ma irtó nehéz napom volt.

Tudjátok, a Tökés-ügy...

– Igen? – figyelte fel Vicus, de Viki is. – Úgy hallottuk, lázadozik a pápa, atya, vagy hogy hívják. Ez most pletyka, tüntetés vagy mit higgyünk?

– Ti semmit, ha túl akarjátok élni őt is, engem is. Nem láttok, nem halltok, ha megfogadjátok egy idősebb ember tanácsát. Melyik szomszédnak viszed az ételt, Vicuska?

– Kerekesnek.

– Mi, annak a bozgoraknak? – torpant meg a százados. – Tedd le a zacskókat, és felejtse el az egészet!

– Haragszol rá? Mióta, hisz a tegnap még köszöntetek egymásnak.

– Nem haragszom, csak... Hogy magyarázzam, hogy megértsél?

– Fölösleges, értünk mi mindent, ne fáradj! – intette le Viki az édesapját. – Csupán az nem fér a tökfejembe, hogy beszélhet pont az ember így, akinek az ősei szintén... bozgorok.

– Ki... ki mondta?

– Mit számít? Így van, vagy nem így van?

A szegény százados most jött csak zavarba igazán, de mielőtt válaszolhatott volna a kérdésre, megcsörrent a telefon.

– Da... Da... Am înțeleș, să trăiți!⁵ Sajnos mennem kell. Legyetek jók, és zárjátok be jól a kaput, ajtókat!

– ölelte át a gyerekeit sötéten.

A lány aggódalmasan nézett a bátyjára.

– Valami zúr van? Mi történt?

– Semmi különös, de az ördög nem alszik. Remélem, egy-két órán belül megjövök.

Nem jött meg. Már éjfél is elmúlt anélkül, hogy életjelt adott volna magáról. Ez ugyan máskor is megesett, de most, tekintettel az ország felett gomolygó viharfelhőkre, a szokottnál is nagyobb aggodalommal töltötte el a testvérpárt. Valami készül, ezt mindenki érezte. Ott vibrált, fenyegetett a robbanásig feszült idegekben. Amúgy még csend volt, a száj hallgatott, csupán a mély morajlott. A testvérek estéjük nagy részét a tévé előtt töltötték. Unalmas műsor volt, ásígtattak is hozzá nagyokat.

– Megyek, lefekszem – mondta Chiș Viktor. – Ahhoz képest, hogy szombat van, lehetne érdekesebb műsor is a tévében.

– Várjunk még egy kicsit, hátha apa is betoppan.

– Minek? Amikor jön, itt lesz, és jóccakát!

– Lehet, hogy kinevetsz, de én úgy érzem, valami még történni fog ezen az éjszakán.

– Hogyne! Ugyanaz, mint a tegnap, tegnapelőtt. Reggel felkelünk, elballagunk a munkába, este lefekszünk, elmormogunk egy-két imát vagy szitkot magunkban, és másnap kezdődik minden előlről, mert a puliszka sohasem robban, ha netalán erre gondoltál – vetkőzött le, és lefeküdt.

– Szűz Mária, légy velünk! – vetett keresztet Vicus ijedten. – Én nem is kívánom, hogy robbanjon. Főleg apa miatt, aki nem éppen veszélytelen helyen dolgozik. Te mit hallottál Tőkés László lelkészről?

– Megfogtál! – pattintott az ifjabb Chiş. – Itt az az akna, mely mégiscsak bármelyik percben robbanhat, ha rálépnek. Legalábbis én így látom. Úgy hírlík, át akarják „helyezni” egy szilágysági faluba. Megecsik, nem, útban állsz, és eldobnak. Csakhogy ő, hogy is szokták mondani? Vastagnyakú kálvinista, és fütyöl a nagyváradi püspökre.

– Egy pap? Nem hiszem. Ezt egyetlen pap sem merné megtenni.

– Ő megtette, és Moţ polgármesterre is, és, képzeld el, minden hívő mellé állt. Úgy védik, mint az amerikai elnököket, amiről magam is meggyőződtem, hisz ott jártam.

– A Mária téri templomnál? Gyönyörű, csak ebből nagy baj lehet még, mert a széllel szembe pisilni. . . Jaj, lehet, hogy épp most vezénylik ki apát ellenük?

– A drákuba!⁶ Erre nem gondoltam – ugrott ki az ágyból a fiatalember. – Ezt nekem is látnom kell.

– Veled megyek, bár apa biztosan haragudni fog, ha észrevesz. Meg veszélyes is, ezért. . .

– Maradj itthon, én mindenképp megnézem, hogy verik szét egy lüke zsarú pófáját.

– De Viki! Hogy beszélhetsz így az apánkról.

– Mi az, ti még fent vagytok? – nyitott rájuk ekkor a ház ura, most még kimerültebben, porosabban és elesettebben, mint azelőtt.

– Apa! – borult Vicus megkönnyebbülten a nyakába. – Jól vagy? Hol voltál ilyen sokáig?

– Hivatali titok. Egyébként van egy hírem a számotokra: nyugdíjba megyek, pontosabban mennék, gyerekek. Korkedvezményes nyugdíjba, ha. . . sikerül.

– Nahát! És ezt mikor találtad ki, én mindenesetre klassz ötletnek találok. Viki?

– Dettó. Legalább egy zsarúval kevesebb táncol úgy, ahogy odafönt fütyölnek. A férfi ezúttal nem vágott vissza, csak fanyarul mosolygott.

– Előtte azonban kiveszem a szabimat, és kiruccanunk egy kicsit külföldre, mondjuk, az NDK-ba vagy Jugóba.

– Hurrá! – örvendezett Chiş Vicus. – Látogassuk meg a mamát magyarban.

– A. . . a mamát? Az sem kizárt. Persze csak a te kedvedért – tette hozzá sietve.

Viktor gyanakodva meredt az apjára, de amit most gondolt, még a hűgával sem közölte. Eltelt egy hét. Idő: 1989. december 15, 12 óra körül. A Timotei Ci-pariu utcában, itt lakott Tőkés László tiszteletes, mintegy 200 főnyi tömeg tolongott. A lelkész lakását, illetve templomot rendőrkordon védte a tömegetől, a házon belül a hívők, akik meg beljebb nem eresztettek senkit sem. Filmbeillő jelenet, filmeztek is a. . . szekusok – figyelt fel rájuk Chiş Viktor, aki szintén ott szorongott a tömegben.

– Menjetez haza, gyilkosok! Hagyjátok békén a papunkat! – kiáltották a magyarok, románok egyaránt. A lelkész időnként megjelent az ablakban, olyankor megkérdezték tőle mit kíván, tudniillik éhezett. Fizetést nem kapott, és a kemény tél ellenére fűtés sem volt a paplakban, miután egyetlen tűzifát szállító szekeret sem engedtek át a kordonon. Hirtelen sötét, diplomata rendszámú kocsis fordult be az utcába, és kiszállt belőle egy nyurga, intelligens arcú amerikai.

– May I?⁷

A rendőr bután meredt a diplomatára. Egy szót sem értett angolul, egyébiránt, ha hozzányúlni nem is mert, a lakásba sem engedte. Kínos helyzet, amit végül a lelképásztor oldott meg azzal, hogy maga jött ki az utcára.

– Éljen Tőkés László, a bátor lelkű tiszteletes!

A tömeg beljebb szorította a rendőröket. Viki kíváncsian furakodott közelebb. Már többször látta, ismerte a tiszteletest, de alaposabban sosem nézte meg magának. Hát most megnézi, elvégre olyan hős, aki szembe mert szállni a kommunista urakkal, nem terem minden bokorban. A református pap középmagas, oldalra fésült hajú férfi volt, kissé ősz, bár nem lehetett több 35, 40 évesnél. Hangja picit vontatott, de lágy, kellemes, ajkai keskenyek. Mivel angolul beszélt, Viki sem igen értette. Időnként felmutatott a betört, helyel-közzel kartonnal beragasztott ablakokra, majd lehívatta a feleségét is.

– Éljen Edit tiszteletes asszony!

A tömegből váratlanul kilépett egy anyóka a férjével, kezében kosár tele tojással.

– Ez a magáé – nyomta az állapotos nő kezébe a kosarat, egyet kivet belőle, és az egyik feléje közeledő civil ruhás szekus arcába hajította. – Ez meg a tied!

A tömeg felnevetett, s a következő pillanatban ezernyi tárgy zúdult a rendőrökre: kő, sár, faágak, alma és egyébek. Az apóka, lehetett vagy 70 esztendő, tisztelettel csókolt kezét az asszonynak, majd Tőkésnek.

– Circulati, circulati! Mergeti acasă, oameni buni!⁸ – kiáltozott rekedten egy nagy tokájú főhadnagy, amíg hozzá nem osont egy sötét szemüveges bőrkabátos, és súgott valamit a fülébe. – Figyelem, figyelem! – adta ki a milicistáknak⁹ ekkor a parancsot a rendőrtiszt. – Zárlat feloldva, jelentkezék minden rendőr a főkapitányságon!

Az emberek áttörték a kordont, és összevissza ölelgették a református házaspárt. De kapott az ölelésből az ámuldozó diplomata is. Közben egyre többen és többen szívárogtak a csoporthoz.

Részben a Mária térről, részben távolabbról, az egyetemista szálláshelyek irányából.

– Wir haben gesiegt. Es lebe Amerika!¹⁰ – süvöltötte egy hórihorgas, ádámcsutkás tinédzser németül, majd románul, magyarul és szerbül, lévén Temesvár négy nemzetiségű nagyváros, ahol mindeddig a legkevésbé sem érvényesült a diktátor nacionalista politikája.

A főhadnagy úgy tett, mintha nem hallotta volna. Pedig az utolsó mondatra ugyancsak elsápadt, ugyanis ez már nem csupán egyetlen család, hanem egy imperialista, közellenségnek számító állam iránti szimpátiát kürtölte világgá. Ez viszont már politika, főbenjáró bűn, amiért már eddig is több száz polgárt ítélték kényszermunkára vagy börtönre.

– Mit ordít ez az agyalágyult? – kérdezte a bőrkabátos.

– Nem értettem. Jó napot! – fordított hátat neki a főhadnagy, aki, mint a rendőrök többsége, szívből utált minden szekus *kollégát*.

Viktor beszámolt otthon, minek volt tanúja a Cipariu utcában.

– Szörnyű! Hogy van lelkük így bánni egy ártatlan lelkésszel! – szánakozott Tökésen Vicuska.

Az apa szótlánul hallgatta, csak akkor futotta el a pulykaméreg, amikor a fiú a kamerákról is beszámolt.

– Ó, te okos tojás, most aztán nyakig benne vagyunk mi is a csávában.

– Mi? Én? De hiszen meg sem mukkantam, csak ott álltam, és...

– Lefilmeztetted magadat. Tudod te, mit csinálnak a szekusok az ilyen hülyékkel? Elkapják a frakkját, és onnantól isten irgalmazzon a körmeinek, hátának... Kivéve, ha vállalja, hogy rendszeres jelentéseket írogat erről vagy arról a személyről, legyen az akár a saját apja is.

A fiatalember lesújtva harapott az ajkába.

– Most már csak egy dologban bízhatunk: ha egyetlen felvételen sem szerepelsz. Addig is ajánlom, nem, követelem: tartsd magad távol mindenféle tömegtől. Legjobb, ha egy ideig ki sem mozdultok itthonról.

– Ilyen veszélyes? – sápítozott Viktória. – Talán még az sem kacsa, miszerint Moldva fővárosát Ceaușescu-ellenes röpcédulákkal bombázzák.

– Iașit, Zsil-völgyét stb. De erről egy szót sem senkinek. Ezért is szerettem volna eltűnni valahol külföldön. Hiú álom: nemhogy külföldre, de szabira sem engednek.

– Hát ez irtó jó! És te egy ilyen rezsimnek nyalod, bocs, törölgeted a bocskorát?

– Na, ide figyelj, te forradalmár! – ütött az asztalra magán kívül a családfe. – Mondd meg nekem hány szobánk van?

– Négy.

– Éhezel? Ruhád, pénzed van, noha még csak nem is dolgozol?

– Da, da. Igaz, hogy már százszor kérdezted, de csak folytasd nyugodtan.

– Oké, nem folytatom, csupán annyit kérdeznék, mindezt biztosíthattam volna-e neked és a húgodnak, ha nem nyalom a főnökeim talpát naponként?

– Ki kért rá? Én nem, és Vicus sem, ha cserébe eladod a lelked a dracunak.¹¹

– Köszönöm a megértést – húzott ki a bársekreányból egy üveg skót whisky. – Milyen jó, hogy legalább a gyerekeink megértenek bennünket.

- Apa, kérlek, ne igyál! – kérlelte Vicuska. – Mi lesz, ha véletlenül cseng a telefon, és megint behívnak?
- Mit törődsz te vele, ez hadd legyen az én gondom! – kortyolt a százados az üvegbe. – Te persze sose tennél ilyesmit. Inkább odavágnál, nem nyalnál. Eltaláltam?
- El.
- Hát akkor vágj! Lássuk, mennyivel van több vér a te pucádban. Vágj, de ide, ide! – nyújtotta arcát a fia felé. – Na, mi lesz? Képzeld el, hogy én vagyok a Haza Megmentője, a Kárpátok Génusza!
- Ízléstelen vagy.
- Még ez is? Jól van, fiam, vettem az adást. Gratulálhatsz magadnak – zötytyent egy fotelbe, és azontúl ügyet sem vetett reájuk.
- Sétálok egyet a városban – állt este Viktor a tükör elé, és feketére festett kócot ragasztott az orra alá.
- Na, hogy festek? – csúsztatott egy sötét szemüveget is a szemére.
- Kérlek, ne játssz a tűzzel, mert megégeted magadat! Hagyd a fenébe azt a papocskát. Ez vallásügy. Mióta vagy te ilyen vallásos?
- Tévedsz. Már réges-rég nem az, meg kíváncsi is vagyok, ugyebár, végül is kilakoltatták Tőkést a paplaktól?
- Én is, de emlékezz vissza, mit ígértünk apának: még csak passzív nézőként sem csatlakozunk semmiféle tömeghez.
- Szeretné ő, de mikor ígértem neki bármikor is ilyesmit?

A templom előtt nemhogy fogyott volna, de még gyarapodott is a sokaság. Rendőr sehol, szekus annál inkább, civil ruhában, nehogy felismerjék őket a tüntetők.

- Mi újság? – szólított meg Viktor egy bajuszos emberkét.
- Álló front: a tiszteletes benn, mi meg kinn didergünk. Legalább a doktort engednék be hozzájuk, hiszen állapotos a jó asszony. Szabad? – kacsintott rá az atyafi, és megigazította Viktor bajuszát. – Vigyázz a bajuszodra, mert mindjárt leesik.
- Kilenc körül aztán maga a polgármester, Petre Moț is megjelent.
- Le vele! Áruló! – füttyölték ki azonnal.
- Ceaușescu-bérenc! – tódította egy szakadt ruhájú csavargó, de ezt már csak úgy félhangon, meg is szeppent azonnal, és gyorsan körütekintett, melyik szekus hallotta.
- Jó napot, polgármester úr! – bukkant fel hirtelen a tiszteletes a bejáratnál. – Engem méltóztat keresni? A polgármester, finom, méltóságteljes kinézésű úriember, mézédés mosollyal fogott kezét a lelkészre.
- Ejnye-bejnye tiszteletes úr, mi ez a húhó egy szimpla szószékért? Nem intézhettük volna ezt szépen, civilizáltan magunk közt anélkül, hogy megzavarja a rendet és a békés polgárok nyugalma?
- Dehogynem! Ha ön is akarja. De hát nem akarta. Ezért jutottunk oda, ahova jutottunk.
- Mi...mit nem akartam? Kérem, menjünk be, nem feltétlenül szükséges, hogy az egész utca meghallja, miről beszélgetünk mi itt *négy-szemköz*t.
- Nekem nincsenek titkaim, és ezek az emberek egytől egyig a barátaim, híveim, akik előtt nyíltan beszélhet.
- Kérem!

Bementek. Kb. fél óráig tárgyaltak, majd ismét megjelent a tiszteletes az ablakban.

- Atyámfia! Testvérek!
- A tömeg elnémult, mindenki feszülten meredt a lelkészre.
- A polgármester úr ideiglenesen felfüggesztette a kilakoltatási parancsot, továbbá...
- Éljen!
- Felülbíráta a nagyváradi püspök, Papp László rendelkezéseit, és elismerte gyülekezetünk szabad papválasztási jogát is. Ennek értelmében tehát én továbbra is temesvári lelkipásztor, a ti lelkipásztorotok maradok.
- Van igazság!
- Viktor ironikusan somolygott. Még néhány perc, és akit az előbb átkoztak, nemzeti hősként fogják éltetni.
- Köszönöm, hogy ilyen rendíthetetlenül kitartottak mellettem. Ígérem, életem végéig hálás leszek nektek emiatt. Még egyszer: köszönöm, és menjetek haza békével!
- A tömeg nem mozdult.

– Hisszük, ha látjuk – rikoltotta egy irhabundás temesvári. – Adják írásban, és írják alá itt és most, akkor mi is elhisszük.

– Polgármester úr? – mondta a tiszteletes.

– Hogyne, persze, majd... majd holnap a polgármesteri hivatalban, illetve...

– Itt és most! – harsogta az utca kórusban.

A polgármester kiviharzott a paplaktól.

– Verba volant, scripta manent: a szó elszáll, az írás megmarad – vigyorgott egy egyetemista. – Hol a papír, polgármester úr?

A Hivatal egyes számú előjárója idegesen legyintett.

– Gyáva féreg! Le vele! – bődült el az irhabundás.

– Le a kommunizmussal! Le Ceaușescuval! – hallatszott valahonnan messziről.

Erre olyan csend lett, hogy még a Mária téri villamos zakatolását is meg lehetett hallani.

– Üssétek agyon a szekusokat!

Hát ez nem volt éppen keresztényi felszólítás, de ki törődött akkor már ilyen apró részlettel! A vihar kitört, s egyre nagyobbakat dörgött villámlott. Pár szekust ismertek, azoknak egyből nekirohantak, akit meg nem, csak úgy vaktában, egyszerű gyanú alapján. Viktor álbajusza ismét lecsúszott, mire elkezdtek őt is püfölni, mert ki viselhet álbajuszt, ha nem a titkosszolgálat embere.

– Csak semmi erőszak! Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel! – intette józanságra a lelkes ismételten a tömeget, melyhez egyre többen csatlakoztak, elsősorban a környékről.

De már senki sem hallgatott Tökésre, talán meg sem hallották. Aztán megérkezett az erősítés. Néhány tüntetőt kiemelték, köztük Viktort is, és betuszkolták egy-egy dubába¹², a többit szétkergették. Helyreállt a nyugalom. Legalábbis a Timotei Cipariu utcába, ahova újólag nem lehetett se be, se kimenni.

A rendőrségen, mint egy megbolygatott bolyban a hangyák sűrögtek-forogtak a rend derék őrei. Egyik autó jött, a másik ment, túlkölés, parancsszavak... Viktort nyomban bezárták egy meglehetősen népes cellába, aztán feléje sem néztek reggelig. Úgy nyolc körül becammogott egy zsarú, s hol ezt, hol azt vitte ki kihallgatásra. Vitte? Rúgta, lökdöste, ahogy azt rövidesen Viktor is tapasztalhatta.

– De kérem! Nem lehetne kissé civilizáltabban? Nem vagyok én se tolvaj, se gyilkos, hogy így kezeljenek.

– Bocsánat! – mentegetődzött a rendőr alattomosan. – Így megfelel? – vágta fejbe gumibotjával a fiút.

– Tökéletesen – tápáskodott fel zúgó fejjel a fiatalember. – Éljen a román szocialista rendőrség!

A kihallgató tiszt, szúrós szemű, hegyes állú hadnagy, felvette Viktor személyi adatait, majd megkérdezte:

– Úgy, és most árulja el szépen: mi, ki ellen tüntetett maga, fiacskám?

– Isten őrizz, dehogyis tüntettem! Nincs nekem semmi bajom a kormánnyal. Én csak... csak úgy arra jártam. Véletlenül, és nem is igen értem, miért hoztak be emiatt.

– Szóval csak arra járt. Szép. És ezt el is higgyem, barátom?

– Szóról szóra, mert ez az igazság – lódította a fiatalember, ugyanis, ahogy az apja meg Vicus is mondaná: nem érdemes a szél ellen pisilni. – Éljen a román kommunista párt és mindnyájunk apja, a Kárpátok Géniusza.

Egyszerre elvörösödött. Eszébe jutott az apja, és azok a kemény vádak, melyekkel szegény apját illette.

– Fals – csapott rá a rendőrtiszt.

– Tessék? Ja! Hogy a nyavalya ütne belétek! – szitkozódott magában. – Bocsánat! Éljen mindnyájunk apja, a Kárpátok Géniusza és a román kommunista Párt, nagy P-vel!

– Okos, nagyon okos. Magából még lesz nálunk valaki. Mit is mondott, hol lakik?

– A Calea Șagului negyedben.

– Calea Șagului. Hm, hm, és Chiș Viktornak nevezik.

– Igenis.

– Csak nem a Chiș Francisc százados fia véletlenül?

– De, az lennék.

A rendőr megvakarta a fülét, majd tárcsázott.

– Halló! Chiș százados elvtárs?... Munteanu hadnagy... Kérem, jöjjön be hozzám, és igazolja a fiát!... Igen, igen, őt is begyűjtöttük.

Chiș százados fogait csikorgatva araszolt hazafelé a kocsiján.

– Tyúkeszű kölyök, ezt jól megcsináltad. Tönkre tetted a karrierem. Még ma kiteszik a rendőrségről a szűrőmet, az bizonyos. Mehetünk kapálni, vagy gödröt ásni mindketten. Föltéve, hogy sittyre nem vágnak miattad! Hé, figyelsz te rám egyáltalán?

– Mit? Hogy? Hát ez fantasztikus? Mi történik az utcán, apa?

– Szórakoznak a hulik. De majd mi móresre tanítjuk őket, ne félj!

Hulik? Viktor elképedve bámult ki a Daciából. Aligha! Ez bizony maga a nép volt, a lakosság színe-java, mely fütyölve, ordítva vonult végig Temesvár utcáin.

– Acum, ori niciodată! Afaă cu cizma comunistă!¹³

– Ceaușescu și soția duc de răpă România!¹⁴ – szűrődtek be a jelszavak a kocsi ablakán.

Nocsak, ekkorát fordult a kerék egy éjszaka! – ámult el a fiatalember, különösen, amikor megjelentek a vízágyuk és harcokcsik. Mi ez? Felkelés, forradalom? – lobbant fel benne a büszkeség. Ezek szerint mégis robban a puliszka? Puff! Valaki rádobott szélvédőjükre egy rothadt hagymát, amit valóságos kőzapor követett. A százados türelmetlenül dudált, gázt adott, és utat vágott magának a tömegben.

– Uramfia, hol voltál, te gézengúz? – fogadta szemrehányó tekintettel Viktória. – Na és az arcod...! Már megint bunyóztál, úgy látom.

– A rendőrségen. Azt hitték tüntetek, amikor végignéztem Tőkés úr zaklatását a parókián.

– Azt hitték, vagy valóban ezt tetted? A kettő között van némi különbség.

– Nem tüntettem, de most már sajnálom, sőt szégyellem, ha számításba vesszük, mi zajlik jelen pillanatban is az utcákon.

– Úgy, szégyelled? – morgott halkán, de annál vészjőlóbban a ház ura. – Légy szíves, fáradj a szobádba!

– Miért?

– Megismételjem? Légy szíves, fáradj a szobádba!

– Am înțeleș 15, să trăiți!

Alig lépett Viki a helyiségbe, a százados előhúzott egy kulcsot, és rázárta az ajtót a fiúra.

– Apa! Megörültél? – dörömbölt Viktor kétségbeesetten odaát. – Nyisd ki az ajtót, vagy betöröm! Ki akarok menni az utcára.

– Próbáld meg, de akkor rám többé ne számíts! – ordított vissza a családfő. – Estig áristomban maradsz, amíg a katonák és a rendőrség helyre nem állítja a rendet és nyugalmat.

– Miféle katonák? – döbrent meg Viktória. – Csak nem vetik be őket is!

– Viszontlátásra! Ha betöri az ajtót, vagy bármi történik, hívj fel telefonon azonnal! Addig ez az ütődött *rebellis* se enni, se inni nem kaphat. Végeztem. Egyébként ajánlom, te se dugd ki az orrodát itthonról. Mialatt a fiatalember szobafogságra ítélve hallgatta Szabad Európa és Amerika Hangja adását, a városban egyre drámaibb fordulatot vettek az események.

A hivatalok, üzemek sorra leálltak. Most már nemcsak tüntettek, sztrájkba is léptek a tisztviselők, munkások. Sok bolt bezárt, így védekezve valamelyest attól a bűnöző rétegtől, mely kihasználta a helyzetet, és be-betört egy-egy kereskedelmi egységbe. Viktória legfőképp az apját féltette, mert már lövések is kezdtek eldőrdülni az utcákon. Bizony igaza volt az apjának, tiszta öngyilkosság kint csavarogni ilyenkor.

– Hogy vagy? Nem esett bajod? Mi újság? – rohanta meg estefelé kérdéseivel a hazatérő családfőt.

– Rögtön, csak kiengedem előbb a bátyádat a szobából. Gyere, egyél, és kérlek, bocsáss meg! – követte meg fiát a százados.

Viki akkora étvágygal esett az ételnek, hogy egy ideig meg sem bírt szólalni.

– Vége? – puhatolódzott Viktória.

– Minek?

– Ennek az izé... cirkusznak, ugyanis azt jósoltad...

– Tévedtem. Még csak most kezdődik.

– Tőkés László?

– Összeverték, és feleségestől Menyőbe hurcolták.

– Szadista zsaruk! Hogy volt szívük és bátorságuk Isten szolgáját megverni?

– Nem mi voltunk. A Securitate. Ezek... ezek pont olyanok, mint az SS-ek voltak a 2. világháború idején – vallotta be bűnbánón, amiért ennyi ideig falazott a kommunista uraknak.

Ez nagy hiba volt, most már ő is belátta. No nem csak úgy, máról holnapra! Valahol bent, a szíve legmélyén mindig is ott rajzoltak a kérdések: megéri, helyes-e, nem kellene inkább szegényen, de egyenes derékkal szolgálni?

A város éjfél után kissé lecsihadt, hogy aztán másnap, dec. 17-én a feldühödött nép haragja annál nagyobb erővel söpörjön végig a városon. A zendülők előzölötték a megyei pártszékházat, és minden párt-dokumentumot, kommunista témájú könyvet meg Ceaușescu-portrét kihajigáltak az ablakon. Pártaktivista nem tartózkodott bent, mert már előzőleg kimenekült a szabadba. Szerencséjükre, különben ők is hasonló sorsra jutottak volna.

– Gyűjtsuk fel a székházat, emberek!

Tényleg, ezzel kellett volna kezdeni!

– Késő. Itt a katonaság – adta le a vészjelet hirtelen valaki.

Lassan ismét beesteledett. A rendfenntartó erők – bukaresti utasításra – tüzet nyitottak az „ellenforradalmárookra”. A reakció egyelőre lanya volt. Előbb fegyvereket kellett szerezni. Később azonban erre is sor került, s immár mindkét részről fegyverrel tüzeltek egymásra.

– El kell szigetelni Temesvárt, még mielőtt a segítségére jönnének, vagy, ami még rosszabb, az egész ország észbe kap! – röppentek fel Bukarestből az újabb ukázok. – Kegyelem nincs. Aki ellenáll, likvidálni kell azonnal.

Erre valamennyi városba vezető utat lezártak, az égen helikopterek köröztek. Szegény Temesvár, magadra maradtál! Kis sziget egy csöndesen morajló óceán közepén.

¹ Savanyú leves. (ciorbă, rom.)

² Itt született N. Ceaușescu, aki az elemi iskola elvégzése után egy ideig Bukarestben cipészinasként dolgozott.

³ Pisis kölyök. (rom.)

⁴ Bozgor = magyar – a román szóhasználatban és pejoratív értelemben.

⁵ Megértettem, isten éltesse!

⁶ Pokolba! (rom.)

⁷ Szabad? (ang.)

⁸ Tessék továbbmenni! Menjetek haza, jóemberek! (rom.)

⁹ Rendőröknek. (milițian = rendőr a román szocialista rendszer korából.)

¹⁰ Győztünk! Éljen Amerika! (ném.)

¹¹ Ördögnek. (rom.)

¹² Furgonba.

13 Most vagy soha! Le a kommunista csizmával!

14 Ceaușescu és a neje viszik Romániát pusztulásba!

15 Értettem! (rom.)

Szűcs József faragása

DOBROSI ANDREA

versei

Az ős köpenye

Levetkőzött a nyár s odaszólt az ősznek:
vidd és add át ruhám a méla magánynak
eljövetelére, a part már szendereg –
álmot akart a homok, s a vadkacsákat

jobban elrejtí a hajlongó sástelep,
ha ködfátylad a hullámot eltakarja;
hordjon sok színt az erdő, hát isten veled
táncoló napsugár és szellő románca.

Nógat az idő a meztelen fohászra,
az áhítat csendjét áldja meg gyertyafény
ölelése, véget ért már a lányregény.

S felhúzta magára köpenyét az évszak,
apró, barna gombok rajtuk a gesztenyék,
bókoló, bozontos tincsekkel rőt fején.

Hintában

Löknek. Magasomról zengett a pólya,
a síkot alakítja lebegésem,
robog a perc, jár óra mutatója –
a hintám – ívem levegőbe vésem.

De néha a kéznek kajla a ritmus,
elhagy a lánc erőt, magában inog,
búsul kezdeti szép, enyhül a virtus,
a vihar gyűrt ránc a bőrömön billog.

Lábam lógatva megállok, ezért hát
magam jövök, mert az égbe repülnék,
rónám a mennyet, ám a poklok poklát
hasítom, mint szabó vágja a kelmét.

S ha túlpörög, kinek szól majd a számla?
Meg úgy se véd, ha alacsony a támla...

Beleragyogni

Mikor sárgállik az erdő... olyan:
szomorú és szép változatlanul.
Bennem így él az élet Nagyapa -
továbbhaladni szinte képtelen.
Szíved katedrálisában állok,
ámulva nézem a panorámát,
gyönyörködöm őszi végtelenben,
mint színei a tájat bejárják;
lelked égis ére – felmagasodom,
ahogy fák felé szállnak madarak.
Pihenni-bújni vágyom fény között,
belevájni hiányod a csendbe,
lekiáltani kútmély bánatom,
hozzádszeretni egyedül-magam,
(nap heve sóvárog várromok fölött)
beleragyogni halovány tavaszba,
(nem maradhat óhaj a rügy pattanás)
veled venni át az élet táviratát,
mely a sárgálló erdőt aranyozza.
Mikor egy hajszálam kihull, épp olyan:
elmúlást idéző és látványtalan...

ELBERT ANITA

versei

Vasúti váróterem

Kopott, piros díványon szleng feliratok
Simulnak bele a környezetükbe, s még
A jegykiadó is unott, megfércelt arccal
Adja ki a jegyeket. Beskatulyázott pózt
Vesz fel egy utas, gyűrött ruhája imbolyog,
Bőrpofájú táskája majd' hogy megszólal.
Közönyös a táj, nem érinti meg az embert,
Néhány gaz füleli a nyomott csendet, és
Figyeli az embereket. Egy hisztis gyermek
Nagyot nyom a latba, ordítva, sikítózva
Akarja az igazát tudtul adni, ám ormótlan
Anyja figyelmét rá se hederíti. Sandán
Bámulja az esetet egy zsugori ember,
Látszik rajta, hisz szemei oly közel
Állnak, mint a sziámi ikrek. A fal égett,
Fekete korom rajzolja ki a térképet,
Mit leégetett az idő róla, s egy pápaszemes
Ember bámulja nagy szemekkel a rőt
Menetrendet. Senki sem tudja, mikor
Jön a vonat, ez olyan kiszámíthatatlan,
Mint az erdei út nyaranta eső után, csúszós,
És életveszélyes. Elsomfordál a terem
Mellett néhány suhanc, kik láthatólag
Nagyon ráérnek, s bagóznak, nincsen
Esemény, csak a várakozás, mely oly
Mázsás, mint a szív egy jól megrakott
Élet után. Porzik a láb, az út, az élet,
A halál után is csak por marad, piszkos
A padló, fekete a karfa, penész, és pók
Lepi meg a termet. Fütyül a kalauz,
Jön a vonat, pöfékel, majd dalol egyet,
Megáll, és szétterpeszkedik a sínen,
Felszállnak az emberek. S mintha
Nem is jártak volna a váróteremben,
Elfelejtik a várakozást, utaznak, mintha
Ez volna ennek a világnak a célja, s
Röpülnek tova. A váróterem az életem,
S a halál a vonat. Megérkezett a vonat,
És már utazik is tovább velem, a másvilágra.
Majd újabb emberek jönnek, s élnek, mintha
Nem is tudnák, a vonat eljön, s ők is átmennek
A túlvilágra. Egyet azonban nem értek,
Fényből jöttem, fénybe megyek, de hogy
Minek ez a várakozás, az örök titok marad nekem.

Mennyei harmat

Liliomról lassan lepergő harmatcseppek hófehér
Színnel borítják be a természetet, a fák karjai
Kinyújtóznak, mint a keresztre feszített, s az élet
Fonala elvágódik, mint tollpihe a jégen, a hajnali
Harmat a sors, sűrűsödik benne a gond, ugyanis
Az életfákat bár nedvességgel duzzasztja, télen
Ráfagy a fák törzseire. Megelevenedik az égi
Harmat, mikor mannává válva, táplálta az elesett
Embereket, isteni erő lévén benne, bölcsességre
Intette a lelkeket. Harmattenger ringatózik a szélben,
Hullámai fodrozódnak, melyben a harmat az Élet Vize,
S ki belőle iszik, az soha szomjat nem érezhet. Kicsi
Harmatcseppek alkotják a tengert, hol minden harmat
Csak rész, mégis a részben teljes egész, ugyanis a mély
Morajlás minden cseppben egy. A kagylóra lecsöppenő
Harmatcsepp a Szent Szellem, ki még a holt kagylót is
Életre feszíti, s eleven részét képezi a mának. Ám maga
A harmat oly illanó, mint az olajcseppek, melyeket, ha
Nupra tesznek, kiszikkad, akár a bölcsőben a gyermek.
Az arcszóról lecsorgó könnyek harmatcseppek, hangok,
Melyekben rejtett üzenet ébred fel egy jobb létre,
Az egység tudatára a holnapban. Égből alászálló szent
Víz, hajnali ébredés, eszméltetve a halhatatlanságra,
Szállj ki szent hegyed mögül, s patakodat állítsd
A tölgyfákkal merőlegesen, te lévén a lelki megújulás,
Az áldás, és a béke. Felhőbe borulnak a szavak, s a végső
Időben harmat hullik a földre, hogy még utolsó esélyt
Adjon a népnek, feltámadjon, saját szívében, s nyelvében.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Hallgatóg ős

Köd volt az éjjel, sűrű köd
és zokogtak a lombok,
könnyes még, szomorú a föld,
virág virít még itt-ott.

Félig már csupaszok a fák,
a lugas fénylő sárga
áttetsző, ritka lombjait
a napfény felé tárja.

Sápadt, haldokló levelek
testén áttör a fény már,
a sárga őszbe révedek,
szívembe őszi szél száll.

Szénáknak fanyar illatát
- s meleg vérszagot érzek.
Október huszonharmadik
napján az őszi fények

hideg, világos sugara
a rettenetes csöndbe
szótalan fényességével
int mindeneket csöndre.

Szűcs József asztalának részlete

BEMUTATJUK

Kő-Szabó Imre

Hogy miért e rendkívüli bemutatás? Csak azért, mert Kő-Szabó Imre e hó 2.-án (október) ünnepelte 76. születésnapját. Ez alkalomból saját önéletrajzát idézem meg, s kívánok neki a magam és a lap olvasói nevében még nagyon sok egészségben, és alkotással eltöltött évet!! Imre bátyám, Isten éltesen sokáig!

Születtem Orosházán – 1936-ban. Általános iskoláimat Orosházán, Magyarbánhegyesen, a gimnáziumot Mezőkovácsházán és a bajai III. Béla Gimnáziumban végeztem, itt érettségiztem 1956-ban.

Első novellámat 1969-ben a *Palócföld* közölte. „*Visszatérő utazás*” című kisregényemet 1974-ben a NÓGRÁD című napilap 36 folytatásos részben hozta le.

Számos irodalmi pályázaton voltam díjazott. – Miskolc (1969): *Napjaink – irodalmi pályázat II. helyezés.* - Salgótarján (1972): *Palócföld - novella pályázat II. helyezés.* - Szarvas (1985): *Képes Újság – novella pályázat III. helyezés.* - Budapest (2007): - www.tollinga.hu *I. internetes novella pályázat III. helyezés.* - Budapest (2008): - www.tollinga.hu *IV. internetes novella pályázat (különdíj).* - Budapest (2008): Belvárosi Lipót Napok „*Dunánál 2008*” *novella pályázat (különdíj).* - Budapest (2008) – www.tollinga.hu *V. internetes novella pályázat (különdíj).* - Budapest (2008) – *Cédrus Művészeti Alapítvány 2008 Irodalmi Pályázat (díjazott novella)* – közölte a Napút c. folyóirat – 2009/4. száma. - Rév-Komárom (2009), Szlovákia – *Jókai díj irodalmi pályázat – (oklevél).* - Budapest (2009) – *Cédrus Művészeti Alapítvány 2009, Irodalmi Pályázat (díjazott novella)* – közölte a Napút c. folyóirat – 2011/1. szám – KÁVA TÉKA Napút-füzetek melléklete. – Budapest (2010) - www.tollinga.hu *VI. internetes novella és riport pályázat – Irodalom – kispróza (nívódíj), R riport kategória – (különdíj).* – Budapest (2010) – *Cédrus Művészeti Alapítvány 2010 Irodalmi Pályázat (díjazott novella)* – közlésre, 2011-re elfogadva.

Salgótarján (1976): **Madách Imre Alkotói Díj.**

Budapest (2007): KLÁRIS Irodalmi folyóirat – NIVÓDÍJ.

Budapest (2010): KLÁRIS Irodalmi folyóirat – NIVÓDÍJ – I. fokozat.

Eddig huszonhárom antológiában szerepeltek írásaim, többek között - **(Krúdy Gyula Irodalmi Kör - Budapest, URÁNUS Kiadó - Budapest, Novum Verlag Kiadó - Sopron, Garbó Kiadó - Budapest, Aposztróf Kiadó - Budapest, Vitis Aureus Kiadó - Veszprém,).** Írásaimat közölte: - Palócföld, - NÓGRÁD, - Pest Megyei Hírlap, - Békés Megyei Népújság, - Fejér Megyei Hírlap, - Fehérvári Hét, - Fejér Megyei Kurír, - Dunántúli Új Hírek, - Boldog Élet, - Romano Nyevepe, - Heti Magyarország, - Külváros, - A hónap, - Kelet Népe, - Magyar Jövő, - KLÁRIS, - Napsziget, - Napút, - Kaláka Irodalmi Folyóirat, - Börzsönyi Helikon.

Foglalkozásom szerint voltam: segédmunkás, művezető, termelési programozó, tanácsi tisztviselő, újságíró, dékáni hivatalvezető (GEO Informatikai Főiskola – Székesfehérvár).

Képzettségem: igazgatásszervező (Államigazgatási Főiskola – 1982).

Önálló köteteim: „*Mellékvágány*” (novellák) – (Nemzeti Kulturális Alap Irodalmi és Könyv Szakmai Kollégium – támogatásával) - 1995; „*Késsel a kézben*” (kisregény) 2002.

Vác, 2011. február 22.

Kó-Szabó Imre

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Tizenhét évesek

A napsütötte kukoricaföldek
s az ezerszínű rét fölött hintázom
két felhőre kötött kötél-hintámon;
elámulok, az erdők milyen zöldek.

Játékos kedvem van, az ég is kéklik,
gyönyörűség a táj, öröm a mozgás.
Rád gondolok, mosolyodra, színpompás,
tarka ruhádra, a végtelenségig

futó ösvényre, ahol tegnap kéz a
kézben sétáltunk önfeledten, néma
csöndben, élvezve egymás társaságát.

Érintetlen ártatlanságod tetszik,
a legcsillogóbb gyémánttal vetekszik,
kár, hogy a farkas tisztelte a bárányt.

Érzékcsalódás

Rémes árnyak a titokzatos úton
hosszában, körben, ahogy kanyarogva
megyünk. Szemben, illetve kicsit jobbra
köd gomolyog egy sötét bazaltkúpról.

Lét előtti időt juttat eszembe,
a félig láthatatlan áradását,
mintha kolosszális szörnyek okádnák
ki az őstenger vizét, s megrepedne

a fiatal föld, a képlékeny massa,
és torzultsága félelmet gerjesztő
robajjal dőlné felém. Felsikoltok!

Belém csimpaszkodsz. A váratlan hangra
nem számítottál, hiszen csak az erdő
körvonalát látod s a napkorongot.

Végre szabadon

A tűzlegyecskék egyre fényesebben
világítanak ránk a holdas éjben.
Biztos vagyok benne, megszelídültünk,
szép simára faragjuk közös kertünk

kőszobrait a zengő forrás mentén.
Beleolvadva látomásainkba
ott merülünk el csillag-távolokba.
Feltámadunk. Kilépve az időből,

jogunk lesz nemet mondani mindenre!
Élni idáig tiltott volt, halálból
mentettük ki magunkat; most magasban,

léggömbhöz kötve szállunk. Lenn alattunk
a kék vizekre terpeszkedő pára
első fénye keltegeti a reggelt.

Az éhezők

Éhsége örök és rossz sorsa sokkal
gyötrőbb a mienknél; neki még semmi
se jutott a bőségből, nekünk lenni
csak akkor nehéz, ha teli torokkal

üvöltjük szét lelki nyomorunk kínját,
mert mindenünk fáj, bár mindenünk megvan.
Akit úgy imádtunk, hitványul megcsal;
megtévesztő szavai kihatják

szívünket helyéről, de őrvényünk
után úgy tesz, mintha semmi se történt
volna. Szemünkbe néz, és szinte lángol

szeme a szenvedélytől. Megint végünk.
Ott folytatjuk, ahol a forgó örvényt
már oly sokszor átértük. Elvarázsol.

B. TÓTH KLÁRA

Tükör-képek

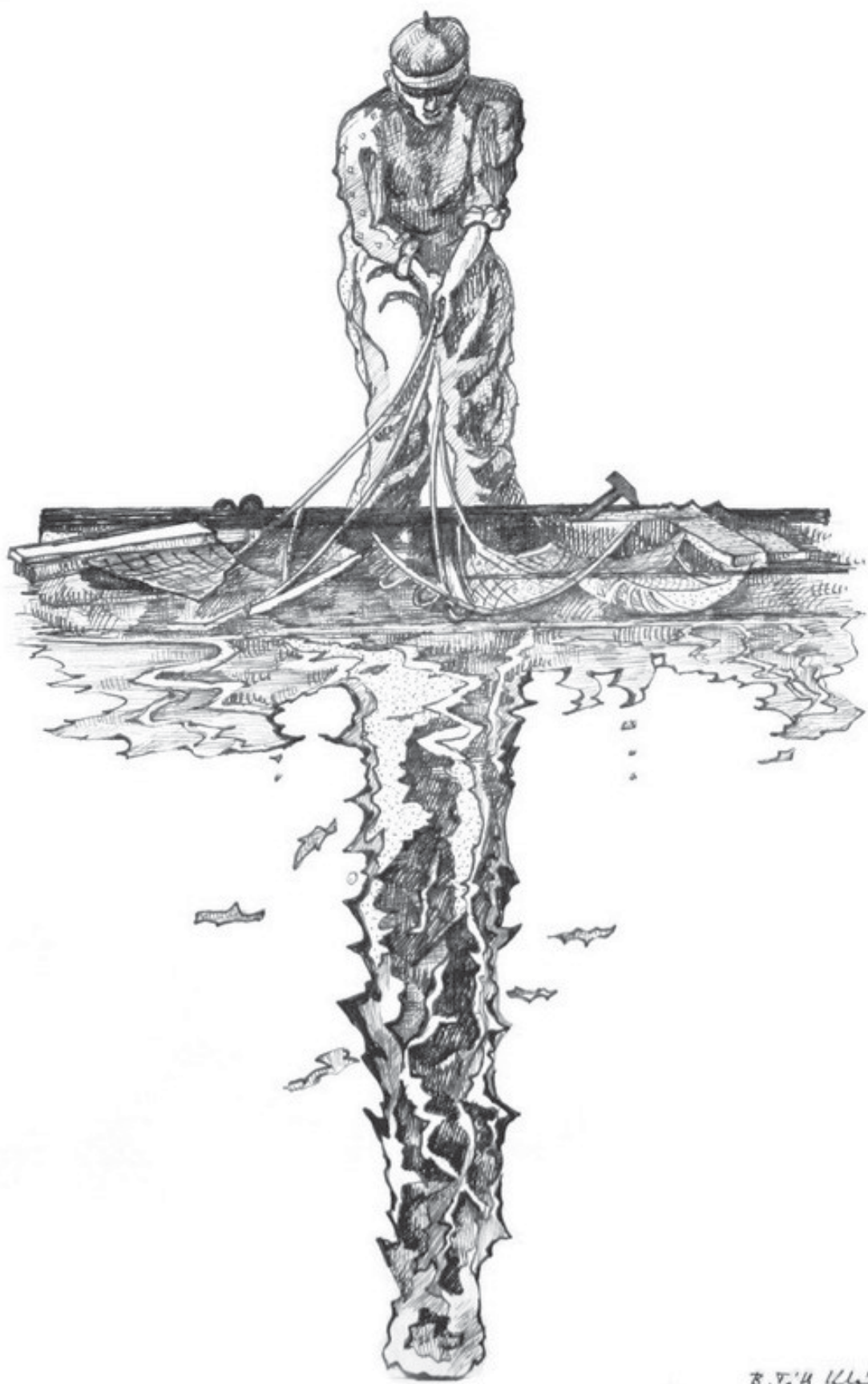
Hullámzó árnyjáték a test,
elmosott lábnyomok.
Cölöpök felett kígyózó
tömeg, szálakra bontott tér.
Fejek a csúcsíves ablakok
előtt, eleven mérmű.
Oszloptestük mélybe hasít,
rezgő sávokra nyársal.
Keresztben arany,
láncfonalra feszített vetülék,
vibráló fényszövet.

Árkád alatt árnyék közelít,
lábához gyűrűket rajzol
a közegellenállás. Boltívekre
kúsznak, visszazuhanak
a hangok. Oszlopról lecsorgó
fény keni össze az éjszakát.
Campanile, félregombolt kabát.
Tornya belefűrődik a felhajigált
vatelinbe, piros süvegre tapadt
fehér bunda. Ahogy visszanez,
a terjedés iránya irreverzibilis:
önnön folytatásában gyönyörködik.

A kirakat színes fénykígyói
tükörúton kergetőznek.
Japán turisták esernyő alatt
szemlélik a szivárvány
absztrakciót. Lábuk összetöri,
agyuk megfejtí a jeleket.
Szent Márk tér, három kacsa
a székesegyház felé tart, vissza
a középkorba. A Rialto kövénél
terített asztal, gumicsizmás
reggeliző család. Előttük
rikkancs araszol, hóna alatt
újságköteg – ráérnek a hírek.

Belegázolsz a fényszövetbe,
hullámot vernek nyomaid.
Víz felett kabát, válltáska,
fölötte arc – a te arcod.
Pereg, csak pereg a film,

kívül ár mos, belül emlékezés.
Szívedig ér a dagály.

8. V. 4. K. L. L. 2007

Kereszthalász (B. Tóth Klára alkotása)

CSÁKY KÁROLY

Az ipolynyéki tájház

Kis falunéprajz – röviden a településről

Ipolynyék a történelmi Hont megye legősibb s legnépesebb települése. A *Nyék nemzetség* nevét viseli, oklevélben pedig **1135-ben** bukkan fel a helység *Nek* alakban. Az itteni birtok szerepel ama **1156-os** okiratban is, melyben Márton érsek 70 falu dézsmáját (köztük a nyékiekét is) átengedte az esztergomi káptalannak. Híres *szőlőhegyéről 1354-ben* az egri káptalan is megemlékezett. Tetszett az itteni bor a török basáknak is, akárcsak később a Coburgoknak. Nem csoda hát, ha a nyéki bornak lassan európai híre lett. A faluban egykor több uradalmi központ működött; voltak a településnek híres *malmai*, éltek itt cselédek, zsellérek, jobb módú gazdák és kisiparosok, kereskedők, mesteremberek is. A középkorban Nógrád és Hont is tartott e helyütt megyegyűléseket, *Alsó-* és *Felsőnyék* 1905-ös egyesítése után pedig a volt *Ipolynyéki járás* székhelye lett a falu.

A XIX. század végétől többen *kőfejtéssel* foglalkoztak. 1912-től *hét vásár* megtartására kapott engedélyt a település. Az *állatvásárokat* a falu széli vásártéren, a *kirakodóvásárokat* pedig a *Szentháromság téren* tartották. A mélyen vallásos katolikus és zömmel magyarok lakta községnek már régebben volt *kaszinója*, *iparosköre*, s gazdag kulturális élet folyt a két világháború közt is. Felléptek az ipolynyékiek a lévai *Gyöngyösbokréta-ünnepségeken*, az *Ipolysági Katolikus Napokon* stb. (Csáky, 2003:225-230.; 2009:83-95) De ott voltak az 1943-as ipolysági *Honti Napokon* is. Az akkori Néprajzi Kiállításon a legtöbb tárggyal szerepeltek: 44 ruhadarabot és 25 egyéb néprajzi tárgyat mutattak be. Az utóbbiak közt jelen voltak a szép *festett ládák*, a *kanalasok*, a boroskorsók és a köcsögök, a cseréptálak és fazekak, a *szalmáskosarak*, a kenderfeldolgozás eszközei stb. A nagyszabású műsorban pedig bemutatták a *lakodalmast* és az *aratóvégző* jelenetet. Ezeket *Manga János* fényképeken is dokumentálta, melyek ma is látható a Néprajzi Múzeum Fotótárában Budapesten. (Honti Nap Néprajzi Kiállításának Katalógusa, 1943; Csáky, 2007:105-133)

A faluban újabb időben is ápolják a népi hagyományokat. Folklórcsoportjuk többször bemutatta már a *nyéki fonót*, a *tollfosztást*, a régi *lakodalmi szokásokat*: az *örömkalács-vitelt*, a *gyertyás menyasszonytáncot* stb. Híresek a nyéki *szüreti ünnepségek* is. A helybeliek többször kísérleteztek már a néprajzi tárgyak bemutatásával is, mígnem 2011-ben megnyílt a tájház.

A falu tájházának története és építészeti leírása

Az egykori *felső-nyéki* részen, nem messzire a főúttól látható az az épület, amelyet az ipolynyékiek tájházzá alakítottak. A tájház ma a Csemadok tulajdonában van. Mint *Pobory Sándor*, a szervezett elnöke elmondta, az épületet 2010-ben vásárolták meg. Ehhez nagy segítséget nyújtott a helyi önkormányzat, a felújítást pedig elsősorban az Európai Alap pályázatán elnyert pénzből valósították meg. A munkálatok fővédnöke *Mészáros Alajos*, az Európai Parlament képviselője volt. A néprajzi kiállítást, illetve magát a tájházat *2011. augusztus 27-én*, a szüreti ünnepségek keretén belül nyitották meg.

A ház utoljára a *Mics családé* volt, akik gazdálkodtak a faluban. Az eredetileg *háromosztatú*, *nyeregtetős*, cseréppel fedett épület **1934-ben** készült. Alapja *kő*, falai *vályogból* vannak. A szobák alja eredetileg padlózott volt, mennyezetük pedig *gerendás*. A padlózatot a felújítás során sajnos már nem sikerült helyreállítani, ám a gerendás mennyezetet visszaállították. Az épület két ablaka az utcára, a többi az udvarra néz. Háromszög alakú *deszkaoromzata* kereszttel díszített. A csepegtetőeresz a tornácot védi. Az itt *falaljának* nevezett részre egy nyitott, boltívesen végződő belépőn jutunk. Az ereszt *könyöklővel* és nyolc faragott oszloppal ellátott deszkamellvéd zárja le. Ez újabb alkotás, *Ullman István* fafaragó munkája, akárcsak a díszes nagykapu és az udvaron lévő *kerekeskút* deszkakerete. A bejáratí anjtó

a **konyhába**, azaz az egykori **pitvarba** nyílik. Ugyancsak az udvarra néz a **hátsóház** ablaka. Valószínűleg későbbi hozzáépítés az a kis **kamrika**, melynek külön bejárata van. Hajdan ilyen kis hálókamra nyílt a palóc házak hátsó szobájából is. A további hozzáépített helyiség valamikor istálló vagy **nagykamra** lehetett. Ennek ma szintén külön bejárata s egy ablaka van. A tornác falába egy kis, csúcsívben végződő falfülkét (falikápolnát) vájtak. Ebben ma egy **Madonna-**, egy **Rosa Mistica-** és egy **angyaliszobor** látható. Mögöttük vázában díszítésként mákfejeket és búzakalászokat helyeztek el. Ugyancsak a tornácon látható két régi **szekérkerék**, az eresz alatti szárítórúdon pedig felfont kukoricacsövek vannak.

A hajdani ipolynyéki házról a falu krónikása, **Korcsog László** is készített leírást. Amint munkájában olvassuk, a legtöbb ipolynyéki ház „három helyiségből áll: **első ház, pitvar (pitar) és hátsó ház**. Az első ház az út mellett volt. Három ablak volt rajta (kb. 60x40 cm), kettő elöl az út felé, egy oldalt az udvar felé. Középen volt a pitvar, amely két részből állt. Az első, amely összekötötte az első és a hátsó házat (ezen ablak nemigen volt), valamint a belső pitvar – konyha./.../

Az első ház volt a vendégszoba. Itt a család nem lakott, fűteni sem lehetett, nem volt kéménye. A ház két első sarkában magaslábú **nyoszolyákra** vetették föl az ünnepi ágyat. Ez vastagon kitömött dunyhákból és vánkusokból (párnákból) állt. A **párnák** végei himzettek voltak, alul a nyoszolya oldalát letakarták szépen himzett fehér fodros és csipkés terítővel, úgy, hogy az ágy lábait alig lehetett látni. Egy nagyobb dunyha a gerendákból csüngött alá az ágy fölött.

Elöl, az ablak alatt volt egy hosszú szépen kifaragott **lóca**. A két ablak között a falon lógott a **tükör**. /.../ A falon általában **szentképek** függtek, a sarokban **Mária-ház**, középen feszület, az ajtónál **szenteltvíztartó**...

Firhang (függöny) az ablakon fehér gyolcsból vagy kivarrott csipkés anyagból készült. A firhangot kifeszített zsinag tartotta.

Egy nagyobb fajta **asztal** is volt a házban, egy-két székkal. Itt volt található a **tulipántos láda, sublót**, később a **kasznai** (szekrény). A gerendáról csüngtek alá a családtagok csizmái, botosai és a gazda ünneplője.

A **pitvar** első része csak átjáró volt az első és a hátsó házba. A **nyitott kémény** alatt volt a **kemence** (itt sütötték a kenyeret) és a **padka**, ahol főztek. /.../ Az edények a pitvarban a falon lógtak, és a víz is ott volt az ajtó mögött **rocskákban** (vödrökben).

A **hátsó ház** volt a tulajdonképpeni lakószoba. Itt aludtak, ettek, itt végeztek minden házimunkát, itt tartózkodtak legtöbbit. Ezt fűteni is lehetett, legtöbb helyen beépített **masina** (tűzhely) melegített, főztek rajta, a **rúrájában** (sütőjében) minden reggel, este krumplit sütöttek.

A ház első oldalán, az udvar felé széles eresz (falalja) volt a ház hosszában. A ház fedőanyaga zsúp, később cserép. A ház végében volt a **kamra**, majd az **istálló**...“ (Korcsog, 2005:25-26)

A helyiségek berendezése

A tájház a felújítás után egy kicsit építészetileg s a berendezést illetően is eltér a fent leírtaktól. Az ereszről nyíló első ajtó a **konyhába** vezet. A tulajdonképpeni pitvart már korábban átalakították. Nincs szabadkéménye, eredeti kemencéje. Az újabban épített magas **búboskemence** (Bordás Péter Letkésen élő kemenceépítő mester készítette.) nem e tájra jellemző, nem tipikus ipolynyéki fűtő- és sütőalkalmatosság. Előtte egy működőképes, vályogból épített **masina** látható. Mint Korcsog László fentebbi leírásában olvastuk, régebben ennek a hátsóházban volt a helye. A falakon festett tányérokat, falvédőket láthatunk. Az ajtó mellett egy szép, Mária-alakos **szenteltvíztartó** kapott helyet. A konyhának több értékes darabja is van. Ilyen például az a mintegy 100-120 éves **konyhaszekrény**, amely **Tóth Mihály** ajándéka. Nem mindennapi bútordarab a **kihúzzható asztal** sem, amit itt **kotyornak** neveztek. A napközben asztalként funkcionáló bútordarab éjszakára ágyá alakult, 2-3 gyerek aludt benne. Láthatunk még a konyhában fonott **kézikosarat**, **házimérleget**, szitát, köcsögöket és **csörgőskorsót**, mosdótálat és **vízpadot**, rajta festett bádögödörrel.

Az **elsőház** két ablakán ott a fehér gyolcsból készült **firhang**, alattuk a **támlás lóca**, köztük a tükör és a feszület. A bal sarokban a falon függ a **házioltár**, benne a Lourdes-i Szűzanya szobra. Ezen az oldalon jelenleg nincsen ágy, hanem egy **Singer-varrógép** és egy faragott **bölcső** kapott helyet. Ezzel

szemben látható a *vetett ágy*, rajta menyecskekendők, pruszlikok. A lóca előtt áll a házilag készített *faragott asztal*, rajta néhány festett tányér, feszület és imakönyv. Mellette egy fiatal pár nyéki viseletben. A *menyecskék* Ipolynyéken *szarvaskendőben* vagy *főkötőben* jártak. Viseletük tartozéka volt továbbá a *sípújú ing*, a *zárt pruszlik*, az apró, rögzített ráncú *kasmírszoknya* és a *szakácska*. (Jókai-Méry, é.n.: 255) Szépek voltak a nyéki *fodros menyecskefeketők* és a magas nyakú lila *plüsspruszlikok*, melyeket elől gazdagon díszítettek. Korcsog László tesz említést a háziszüttesből készült női *pendelyekről* (*pentőkről*), a *puffos ujjú ingekről* és a *sípújú ingvállakról*, a pruszlikra felvett *blúzkákról*, *vizítkékről* és *ködmönökről*. A tájházban látható férfi vászoningben, lajbiban, posztónadrágban van, fején kalappal. A *csizmanadrág* régen gyapjúposztóból készült, akárcsak a mellény (lajbi), melyet fényes rézgombokkal díszítettek. Divat volt a házilag szőtt *rojtosgatya* is. A kék *szakácska* egyik sarkát a legények, férfiak elől a gatyaráncba akasztották. (Korcsog, 2005:26-27)

Az elsőházban található bútordarabok közül megemlíthetjük még a zsúfolt díszítésű, festett *tulipánosládát* és a *háromfiókos szublót*ot. Az előbbi tetejére egy *köcsögdudát*, néhány *citerát* (ezek nem a faluban készültek), egy *pipát*, egy katonaképet és egy fából készült *csizmahúzó*t tettek. A szublótban ruhadarabok, vászoningek és kendők kaptak helyet; tetején imakönyvek, képek s egy feszület látható.

A falakat néhány szentkép és családi kép díszíti. Nagyon szép az a képnyomat, amely Kincs Emilnél készült Budapesten, s *Lukács Ferenc vette katonai szolgálati idejének emlékére*. A bekeretezett képnyomat a visszacsatolás utáni időket idézi, teli nemzeti és hazafias motívumokkal. Fent Horthy Miklós képe is látható, a lovon ülő katona pedig a tulajdonos arcképét őrzi. A szoba padlóját házilag készített *rongyoskaszőnyeg* borítja.

A *hátsóház* tükrözi mindama funkciókat, melyeket egykor betöltött, s amiről Korcsog László leírásában is olvashatunk. Bár a *rakott masina* már nincs a szobában, de látunk itt is egy megvetett *ágyat*, rajta egy újabb keletű párnát s egy régebbi, hímzett rózsákkal és csipkés szélekkel díszített *ágyterítőt*. Szólnunk kell itt arról az ipolynyéki *díszlepedőről*, amely a magyarországi Móron került elő a nyolcvanas években, s ma a Néprajzi Múzerumban látható. (NM. 86. 31. 1.) Valószínűleg a kitelepített nyékiek vihették magukkal a szép munkát, amely a XX. század első felében készült a faluban. N. Fülöp Katalin így írta le a tárgydarabot: „*Háziszövésű pamutvászon, három szélből kézzel varrt fehér vertcsipke betéttel. Egyik keskenyebb végén fehér pamutfonallal hímzett, nagyrészt szálirányban varrt, de nem geometrikus laposöltéssel, apró lyukashímzéssel, átcsavarással. Mintája: különféle módon beszőtt subrika csikok között egy vízfolyásos, egy rozmaringos és egy indás csík van. Egyik hosszanti oldala kivételével fehér vert csipkével szegélyezett.*“ (Néprajzi Múzeum Webes Adatbázisok. “ Az ágy és a mellette lévő díszes *karszékek* feltételezhetően a faluban készültek, mivel egykor több kiváló asztalos is dolgozott itt. Az ágygal szembeni falon egy *házikápolnát* és két színes képnyomatot látunk. A kápolnában a *Lourdes-i Szűzanya szobra* áll. Az egyik *képnyomat* a Szűzanyát ábrázolja, ölében a keresztről levett halott fiával. Két angyal veszi őket közre. Háttérben áll az INRI-feliratos kereszt, a kép széleit pedig rózsák keretezik. A másik, ugyancsak rózsákkal szegélyezett, keretbe foglalt képnyomaton a fiatal Mária látható Szent Anna és Szent Joákim társaságában. Van *szentképe* a Kisjézusnak is.

Természetesen megtalálható a hátsóházban a *kenderfeldolgozás* szinte teljes kelléktára. A felállított *szátván* (szövőszeke) ott a nyéki rongyoskaszőnyeg, körülötte pedig az *állóropka* (rokka), a *tiló* (tiloló), a *kenderkóc*, a *gombolyító*, a *héhő* (kenderfésű), a *talpas-* és a *székguzsaly* stb.

A további bútordarabok közül meg kell említenünk a *kétajtós kasznyít*, azaz a ruhásszekrényt, benne a nyéki viseletdarabokkal, tetején a *fonott kézikosárral*. Itt is láthatunk továbbá egy régebbi *háromfiókos szublót*ot. Tetejére különféle *tűzeshalót*, egy *petróleumlámpát* és egy *mángorlót* tettek.

Töredékében is roppant értékes az a *fotóanyag*, amely a falakon látható. A régi képek kiválóan dokumentálják az *emberélet fordulóit*, a *népi vallásosságot*, a *hajdani munkafolyamatokat*, az *iskolai életet* s természetesen a teljes *nyéki viseletet*. Érdemes lenne elvégezni a látható s a még a családi fényképtárakban, fiókoban rejtőző képek fotoantropológiai vizsgálatát.

Ugyancsak külön elemzést érdemelnének a tájházhoz később hozzáépített két *kamra* tárgyai. Itt nemcsak az ipolynyéki paraszti világ van jelen, hanem a faluban űzött mesterségek tárgyi emlékei is. Például egy *kádármester szerszámai*, melyeket *Terebesi Zoltán* ajándékozott a tájháznak. De itt látható a *hajdani cipész-mester szerszámainak* gazdag tára. Ezeket *Kusicky Ernő* adományozta a gyűjteménynek. S ide

kerültek Széles Sándor *asztalosmester szerszámai*, különféle *gyalui* is, melyek Dél-Amerikát is megjártak tulajdonásával, s melyeket az örökösök, Suhajdáék hoztak ide. Természetesen nem hiányoznak a *szőlészet és borfeldolgozás* tárgyai sem. Van itt egy *százéves prés* (Nagy Sándoré volt), több *kármentő, puttony*, egy régi *kéthektős hordó* (a Pobory családtól), *kádárkörző, hordódongák, lopótökök*. S akkor még nem szóltunk a régi *kukoricamorzsolók*ról, az értékes *darálóról* (Garai Lajos ajándéka), a *kaszákról, mozsarakról, fagereblyékről, köpülőkről, a fonott kasokról és kosarokról, a tojástartókról* stb.

Az ipolynyéki tájház tükre és tára a múltnak, de példája az adakozásnak is. Csak reméljük, hogy a gyűjtemény tovább gyarapodik, miközben elvégzik majd az alapos rendszerezést, bővítést is. Ipolynyéken ennek szintén megteremtődnek majd a lehetőségei és feltételei. Hisz amint Pobory Sándor, a tájház sorsát szíven viselő Csemadok-elnök elmondta, a bővítésre a hely élővé varázslására egyaránt gondoltak.

Irodalom

Csáky Károly

A Dunától a Szitnyáig. Komárom

Csáky Károly

Néprajzkutatások, kutatók és gyűjtemények Hontban. Dunaszerdahely

Csáky Károly

Szakraális emlékeink nyomában II. Dunaszerdahely

Jókai Mária-Méry Margit

Szlovákiai magyar népviseletek

Korcsog László

Ipolynyék 870 éves. Ipolynyék

Manga János, szerk.

Honti Nap Néprajzi Kiállításának Katalógusa. Ipolyság

N. Fülöp Katalin

Ipolynyéki díszlepedő a Néprajzi Múzeumban átárgyleírás) Világháló

A nyeregvetős tájház (Csáky Károly felvétele)

A tájház udvara a kúttal (Csáky Károly felvétele)

A tájház újabb kapuja (Csáky Károly felvétele)

Az emberi életet dokumentáló képek (Csáky Károly felvétele)

Az ipolynyéki viseletet dokumentáló képek (Csáky Károly felvétele)

Fotók a gazdálkodásról (Csáky Károly felvétele)

Háromfiókos sublót tüzesvasalókkal (Csáky Károly felvétele)

Háromfiókos sublót (Csáky Károly felvétele)

Konyhaeszközök (Csáky Károly felvétele)

Konyha és munkaeszközök (Csáky Károly felvétele)

Konyhaszekrény (Csáky Károly felvétele)

Nagy Sándor szőlőprése (Csáky Károly felvétele)

Vályogból készült masina, háttérben búboskemencével (Csáky Károly

felvétele)

Nyéken szövött szőnyeg (Csáky Károly felvétele)

Tulipánosláda a tisztaszobában (Csáky Károly felvétele)

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

ÉBERSÉG, ELVTÁRSÁK, 1948 -BAN!

(Bármily hihetetlen, ma már, szó szerint megtörtént !)

...Először senki nem vette komolyan.

Elvértve akadt néhány kíváncsi, aki megállt a falragasz előtt, elolvasta, sercintett, legyintett, s ment tovább. Pedig a felhíváson nem kisebb ember neve díszlett, mint Kormos Erik elvtársé, aki nem csupán a község rendőrkapitánya volt, de egyben a Kommunista Párt függetlenített párttitkára is. Márpedig, mostanság velük nem tanácsos kukoricázni: amióta ők kerültek hatalomra, irgalmatlan fegyelmet tartottak minden téren, - ment a sustorogás - mindig kitalálnak valamit, amivel bosszanthatják a népet. Ezúttal kultúrversenyre buzdították a lakosságot. Afféle kerületi vetélkedőt hirdettek május 1. tiszteletére. Mind a négy kerület köteles legalább egy főt jelölni! Ez állt a plakáton. Később már el is felejtették. Eső volt, a papír elázott, a betűk összemosódtak, légypiszok tette olvashatatlaná. Később gyerekek szórakoztak vele, mindenféle obszcén rajzok éktelenítették. Piros tintával, gyerekes, gömbölyű betűkkel hirdette valaki: „Pisti hüje! Sz. Ibi meg T. Laci csókolóztak”

Kormos nem tűrte, hogy semmibe vegyék az akarátát. Amit ő elrendel, annak úgy kell lennie! - hangoztatta úton - útfélen.

Hamarosan ifjúsági mozgalmi emberek lepték el a kerületet, kopogás nélkül hívatlanul bementek a házakba, rábeszélni. Volt olyan ház, ahonnan kizavarták őket, de azokat másnap meglátogatta a rendőrség, bizonyos felvilágosításokat kérve. Érthető, ha többé senki sem merte kikergetni a különben kedves, udvarias, mosolygós ifjakat.

- Legalább énekeljen el egy szép, régi népdalt. - biztatták Takács Mari nénit, akiről mindenki tudta, hogy fiatalabb korában híresen jó hangja volt, mindig ő volt az előénekes még a templomban is, vagy amikor a leány csapat indult haza a szántóföldről, ahol napszámiban kapáltak, egyeltek, csépeltek, mindig Mari kezdte a nótát. Már messziről lehetett hallani őket, Mari csengő hangja kiragyogott a többiből, kilométerekre szállt - úgy mesélik.

- Óh, fiam! Nincs már nekem hangom, öregasszony vagyok én már! - szabadkozott Mari néni, de látszott a mosolyán, örül, hogy még emlékeznek ifjú kori szép hangjára.

A nép kezdett megneszülni. A rendőrök láttán - mi tagadás - megijedtek: Kormos elvtárs nem tréfál! Amikor a Tsz - eket szervezték - emlékezzetek csak! - ha ő ment el egy paraszthoz rábeszélni, az biztosan belépett, vagy nem látták pár hétig. Valakinek mégis kell vállalni valamit, akár úgy, hogy kiáll és elfütyül egy nótát.

Megint Balog Laci bácsi, az utca esze találta ki a megoldást.

- Nem kell kétségbe esni! - mondta a *Baji* kocsmában egy vasárnap délelőtt Szépen elküldjük a Lénárt Matyi bácsit, az úgy elciterázza nekik a nótájukat, hogy abban hiba nem lesz. Az öreg elpengeti nekik még az Internacionálét is! Kormos elvtárs majd csattogtatja a tenyerét, a nép meg vele tapsol, ahogy lenni szokott, az ilyen politikai rendezvényeken. Mást úgyse tehetnek. Ha Kormos elvtárs beint, akkor tapsolni kell. Hiszen tudjátok. Szóval, én azt mondom, küldjük el a Lénárt Matyi bácsit.

- Hallottam, hogy van az utcában egy ügyes fiúcska, az állítólag még Matyi bácsinál is ügyesebben citerázik. Küldjük azt! - akadékoskodott valaki.

Balog Laci bácsi a fejét rázta - Nem küldhetünk gyereket! - mondta. - Még azt hinnék, nem vesszük komolyan a felhívást. Menjen csak Lénárt Matyi! Túl fogja élni.

Ezzel eldőlt a kérdés. Balog Laci bácsit nem illet felülbírálni: nyugdíjas állása volt a község házában, ahol mint díszhajdú szolgált a főkapunál. Tisztelgett ennek, tisztelgett annak. Hogy-hogy nem, egyszer szem elől tévesztette Hőgyes elvtársat, és nem tisztelgett neki előre, pedig Hőgyes elvtárs fontos ember volt, a járási pártbizottság első titkára. Hőgyes elvtárs vérig sértődött, és felvetette a kérdést:

- Egyáltalán szükségünk van még ilyen múltból itt maradt cicomákra, mint ez a díszhajdú bohóc, aki még tisztelegni sem tud rendesen?

A kérdést mély csönd követte. A békésiek roppant büszkék voltak díszhajdújukra. Ez Békésen évszázadok óta létezik, amióta a Városháza felépült. - Hagyomány! - erősködtek.

Högyes egy ideig tűrte az ellenkezést, aztán az asztalra csapott:

- Elvtársak! Miért ragaszkodtok a múlt rendszer kispolgári csökevényeihez? Mi folyik itt? Maradiság! Hogy akartok új világot teremteni, ha ennyire sem vagytok képesek?

Az „*elvtársak*” nem ragaszkodtak... Nem mertek. Megszavazták, hogy megszűnik Balog Laci bácsi hivatala. Az emberek hónapokig követelték, minden rendezvényen szóba került, míg végül egy fővárosi még fontosabb elvtárs kegyesen rábólintott:

- Hát legyen, ha ennyire akarják. Se nem árt, se nem használ! Mindegy.

Így aztán Balog Laci bácsi azóta is tiszteleg szorgalmasan, a Szélső utcaiak nem kis büszkeségére. Köztük már úgy terjedt:

- Még a Párt se bírta kimozdítani a helyéről!

Érthető, hogy Laci bácsi véleménye felért még Kormos elvtárséval is, azzal az alapvető különbséggel, hogy Kormosnak hatalma is volt a véleménye mellé, így neki mindig volt igaza volt.

Lénárt Mátyásnak tehát főhetett a feje: mit citerázzon az elvtársaknak 1948 május elsején, hogy szép is legyen, meg az alkalomhoz is illeszkedjék. Sok nótát ismert az öreg, csak a szöveggel volt mindig baja, mert annyi nótának a szövegét képtelen volt megjegyezni. Ám elég volt egy fél sort elfütyülni előtte, Matyi bácsi már folytatta is a citeráján. Dallamot tanulni olyan gyorsan tudott, hogy amikor színészek játszottak a kultúrházban, az összes éneket elmuzsikálta Piroska néninek még aznap este, de még a Hajmási Pétert is. Most a kis detektoros, fülhallgatós rádióját hallgatta folyton, hátha onnan tanul valami újat, divatosat. Matyi bácsi - ahogy mondani szokás - a bőség zavarával küzdött. Képes volt végig citerázni egy egész padkaporos bált, úgy, hogy nem ismételt dallamot. Nem csoportosította soha a nótákat, ha belemerült, játszott, ami éppen eszébe jutott. Soha, egy pillanatra se akadt meg. Éjjélkor akkurátosan elverte a „vakpalit”, ami nem volt más, mint a Rákóczi induló. - gyerekek húztak rá trágár szöveget, ami ezzel a szóval kezdődött. A *vakpali* elhangzása egyben a mulatság végét is jelezte.

Elhatározta, hogy segítséget kér Balog Laci bácsitól, akivel hajdan együtt gyerekeskedett. Ő biztos tudja, mit illik ilyenkor citerázni.

- Csak ne szomorút! - mondta Laci bácsi. Jó pattogósakat - Hiszen tudsz te csárdást eleget. Nem kell túl sokat, három - négy elég lesz.

Matyi bácsi megnyugodva ment haza. Már csak annyi gondja maradt: Jó, rendben van, biztos eszébe jut három - négy! De melyik legyen az a három - négy? Azért nem ártana kipróbálni előtte, csak el ne felejtse, miket választott. Fel fogja írni egy papírra!

Otthon nem gyakorolhatott, mert Piroska néni rögtön rázendített, mert ő meg dalolni szeretett, ezért állandóan új nótába kezdett. Matyi bácsi rá - rámorgott, aztán kapta a citeráját és kiballagott a Holt-Körös mellé, a Körgát túlsó felére. Ott leült, a hangszerét két téglára fektette. Előkapta a libatollakat, a verőt, meg a nyomót, most végre nyugodtan játszhatott, nem zavarta Piroska néni dalolása. Percek múlva már azt se tudta, hol van, csak verte a húrokat, a dalok egymás után bukkantak elő az agyából. Ment, mint a parancsolat

Éppen belekezdett a „*Megyen már a hajnalcsillag lefelé...*” - kezdetű dalba, ami nem tartozott a báli nótái közé, mégis fontos volt számára. Valamikor régen, még ifjú legényként - de rég is volt! sóhajtott fel - sokszor eljátszotta ezt a dalt Pirike leányszobája ablaka alatt szerenádozva. Ezt, meg az „Akácós ut”-at, Pirike kedvenceit. Most a múlton merengve jólesően simultak ki kezei alól az emlékezetes dallamok, s a velük járó emlékek, tökéletesen megfeledezve az időről.

Váratlanul súlyos kéz nehezedett a vállára. Hökkenten nézett fel:

Kormos elvtárs állt ott fölője tornyosulva, mind a 140 kilójával, hordó méretű pocakját előre tolva, szigorú képpel.

Dörögve szólt - Szóval, maga arról citeráztat itt elbújva, hogy megyen már lefelé a csillag? A mi csillagunk? Megőrült, ember? Azonnal hagyja abba, mert letartóztatom!

- Én csak... hebegett Matyi bácsi - nem tudom a szövegét. Ez volt a feleségem kedven dala, amikor még udvaroltam neki. Fogalmam se volt, hogy csillagról szól.

Ám Kormos elvtárs nem irgalmazott. Előkapott egy sípot, belefúj, rá pár másodpercre megjelent két

rendőr a Körgát tetején. Kormos intett nekik:

- Vigyék be ezt az embert az őrsre, dugják be egy magánzárkába a citeráját hagyják nála, hadd gyakorolja ki magát kedvére. Figyeljék, hogy miket citerázik! Vigyék!

A rendőrök karon kapták a remegő Matyi bácsit, s cipelték magukkal. Az utcában begyömöszölték a járőrautóba. Percek alatt a főtéren voltak, a Városháza előtt, annak pincéjében volt a fogda, oda beterelték, s magára hagyták. Matyi bácsi, gyöngye, gyámoltalan ember lévén, elpityeregte magát.

- Hát már a citerázásért is börtön jár? Milyen világot élünk? Jézus segíts!

Jobb híján letette maga mellé a priccsre a citerát és rázendített.

- Már úgyis mindegy! - gondolta. - Tán csak nem akasztanak fel!

A rendőrök odagyültek a cellához, hallgatózni.

- Hát azt tudja -e, bácsi - szólt az egyik korosabb kinézetű rendőr - hogy „*Vándor-felhők fenn az égen...*”

Matyi bácsi azt is tudta, miután a rendőr eldúdolt néhány hangot, a citera máris folytatta, aztán jöttek sorba a csárdások, meg ami eszébe jutott, Válogatlanul. Így ment ez addig, amíg Kormos elvtárs meg nem érkezett. Azonnal csendet parancsolt, a rendőrökkel kiabált, lehordta őket, hogy barátkoznak a fogollyal.

- Az ellenséggel nem cimborálunk!

Az egyik rendőr odasúgta a mellette állónak:

- Ez ellenség? Ez a szegény kis öreg? Ha ilyen az ellenség, akkor én nagyon bátor leszek!

Kormos elvtársnak éles fülei voltak, meghallotta súgott szavakat

- Azt egy rendőr előre sohase tudhassa! Éberség, elvtársak! Megvagyok értve?

- Igenis! - csattant a válasz.

Hozzák be az irodámba ezt a jómadarat. Ketten tartózkodjanak benn, amíg a kihallgatás tart, egyrészt tanúnak, másrészt, az ellenségben sosem bízhatunk. - Átkutatták, nincs - e nála lőfegyver?

- Ennél? - húzta el száját a sugdolózó, fiatal rendőr. - Honnan volna ennek fegyvere?

- A megbízóitól kaphatott! Értem?

- Nem ilyenek képzeltem a kémeket.

Matyi bácsi az egészről csak annyit értett, hogy ő kém. Felnyűszített:

- Dehogyan vagyok én kém, jelentem alássan! Engedjenek el, könyörgök! Ha ebédre nem vagyok otthon, az asszony leszedi a fejemet! - nyöszörögte kétségbeesve.

- Talán hazaengedjük - enyhült Kormos elvtárs, ugyanakkor egyre jobban tüzelt benne a tettvágy. Most végre megmutathatja, milyen egy igazi, szocialista, vérbeli, rendőr! - Előbb felvesszük a jegyzőkönyvet. Aztán majd meglássuk. Hozzák! - tette hozzá, és sarkon fordult, Egyenesen az irodájába sietett, kemény, parancsnokhoz illő, délceg, daliás, döngő léptekkel.

Matyi bácsi vacogó fogakkal ült az íróasztalnál, s minden idegszálával igyekezett figyelni Kormos elvtárs szavaira.

- Állampolgársága?

- Magyar! - rebegette Matyi bácsi

- Élt külföldön?

- Hogy éltem -e? Nem volt az élet, kérem. Hadifogságban voltam Burjanszkban.

- Hol tanult meg ilyen jól magyarul?

Matyi bácsi döbbenetesen meredt Kormosra

- Hát... itt, Békésen. Itt születtem, a Szélső utcában, 1907 -ben.

- Szóval, hová megy a vörös csillag? Lefelé?

- Az... kérem, a hajnali volt... én a hajnalcsillagot játszottam. Nem vörös! Az az égbe megy!

- Na, látja! - Kormos elvtárs elégedett volt a válasszal. Intett a gépirólánynak, aki történetesen, szintén a Szélső utcában lakott, gyerek korától ismerte az öreget, s tudta, őt tartják a leggyávább, legpapucsabb férjnek, aki még szódavizet se ihat Piroska néni engedélye nélkül. Kuncogott, de tisztelettel fordult a főnökéhez, utasításra várva:

- Vegye fel az adatokat, Irénke, a végéhez írja be, a kihallgatott személy magyar állampolgár, nem tanúsított ellenállást, kijelentette, a vörös csillag hajnalban az égbe megy, amivel akár egyet is érthetünk. Egy - kettő! S igyekezzen maga is irodalmi nyelven fogalmazni, mint én.

Az írógép zakatolni kezdett. Irénke szédületes tempóban tudott gépelni, s mint ilyen több ízben bajnokságot nyert. Matyi bácsi döcögve diktálta az adatait. Rég volt, amikor utoljára fel kellett sorolnia. Hogy mikor esküdtek? Piroska biztosan tudja!

A jegyzőkönyv elkészült, rajta az aznapi dátum: Felvétel: Békésen, 1948, április 28.

Aláírás:

Kormos Erik rendőr őrnagy
(*városi rendőrkapitány, Békés városában*)

*

A kultúrverseny végül is lezajlott, de botránnyal végződött. Ráadásul ismét Matyi bácsi volt a fővétel. Önfeledten muzsikált, pengette, ahogy jött, ami éppen eszébe jutott, megfeledkezve arról is, hogy a köznyelvben az előkelő múltra emlékeztetőn Grillnek nevezett Művelődési Központ színpadán áll, amikor éles hang csattanása zavarta meg:

- Tüntessék el onnan azt az embert! - Kormos elvtárs ordított.

Matyi bácsi csak másnap tudta meg, hogy a „*Horthy Miklós katonája vagyok ,a legszebb katonája*” - kezdetű bakánótát játszotta, gyanútlanul. Az mentette meg, hogy a járási és megyei vendéglévtársak a dallamot ismerték ugyan, topogtak is rá nagy élvezettel, de a szövegét nem. Kormos elvtárs nagy nehezen lecsillapodott, látva, hogy a felettesei nem sejtenek semmit, ő sem merte jobban felfűjni az esetet. Így szép csöndben elfelejtődött az egész, csupán a közönség ujjongó vastapsa maradt az emlékezetekben. Talán éppen Matyi bácsi sikerének volt köszönhető, hogy a Szélső utcaiak csapata kapta a különdíjat, egy díszoklevelet, amit kötelesek voltak bekereteztetni, s a kettes számú sarokház homlokfalára kifüggeszteni. Éppen ott lakott Balog Laci bácsi, aki napokon belül elintézte, hogy a kirakási kötelezettséget visszavonják. De őrizni kell! Örök időkre! - szólt az utasítás. Talán, ma is megvan, ha az egerek szét nem rágták.

H. TÚRI KLÁRA

Víg születésnap i kívánság

Ide, ide

boszorkányok! trappba'!
öreg Karol százéves lett,
s nyolcvan éves az ő háza
:rangos porta volt valaha,
politikus istennyila
míg el nem találta;
potom pénzen vette akkor
Karol a gazdátlan házat:
tágasságost
kényelmesset
nagyábat-vett családjának -
s nézte vón benn' maguk egyre
- ám egy nap a neje rákiáltott:
Tolvaj! paraszt...!
s kire talált, arra illett is
az átok! -
Ablak zárul,
ajtó fogva:
kísértet kél
háborogva,
s...mintha vonná Karolt
esti csókra egy sír szája
:lesz egyetlen vágya -
hant alatt nyúvadt lelke
ismeretlenébe' - rá -
találni végső nyugalma.

Szegénylegény első felesége
gyűlölettől terhelt ideinkben
/ha/...ma széjjelnézne:

vajh, mit is láthatna -?
áll nemzete kényszerű haptákba
s szól a Tőke...dirigálva: -
"Bolondoké...a ti magyar igazságtok -"
/s...azoké a Karolra kiáltott
feloldozhatatlan átok?/
Mert igent nem mondott

Európa ellene esküdt
ítélőszékére,
e hazát naponta alázzák
alá s alább
- ismeretlen mélybe!
/ - jaj, szülőcsatornán-gyalázott népem
múltját...tétlen megváltani
hogyan gondolhattátok!?!/

Mindenkit egy-ért /s/ ...Egy-et mindenkiért?
dúl, ront és remegtet e dilemma újra
s sarcol éhhalálra százezreket. Miért!? -
Öngyilkosok népe azért
legyünk mi, mert...ők ma is -
békét vérrel s...Mammont
imádattal hisznek?!-

Ti égnek alázott földi boszorkányok:
kikkel holtan s elevenen minket
Isten annyi titkokkal áldott
:e világra szült Szellemmel,
királyok közt amaz Egy-gyel,
szentek között legszentebbel:
menny és pokol közt valljátok:
Jézus Krisztust, a Megfeszítettet,
szórt igazságok közt az Egyetemeset! -
...velünk bibliás álmokkal tudassátok:
ártatlan-lelt végzetetek ára
méltó ár a Világ-megváltásra:
szíveteknek égig-érő lángja
megtérőknek éjjeli lámpása -
lelketeknek áron-vett békéje
a Jó Isten legszebb magvetése
- tenger színén fényes Hold,
tenger mélyén gyémánt Nap:
lángliszt-örleménye
mennyei malmoknak -...

VÉGH JÓZSEF

Adalékok Kosd történetéhez

Majer István geológus, paleontológus Dinosaurius nyomok a Kosdi eocén széntelep fekjében címmel írt cikket a Földtani Közleményekbe.

Kosd címere

A falutól északnyugatra emelkedő Naszály hegy környéke már az őskortól fogva lakott vidék volt. Éltek itt bronzkori és vaskori közösségek, szarmata és kelta nemzetségek, valamint Pannónia provincia határvidékének római polgárai. A honfoglalástól e terület Kurszán majd leszármazottjai Tétény és Fajsz kijelölt szálláshelye volt. Kosd Árpád-kori település. A falut még II. András király ajándékozta a váci püspökségnek. A tatárjárás alatt elnéptelenedett, de hamarosan újraneépült.

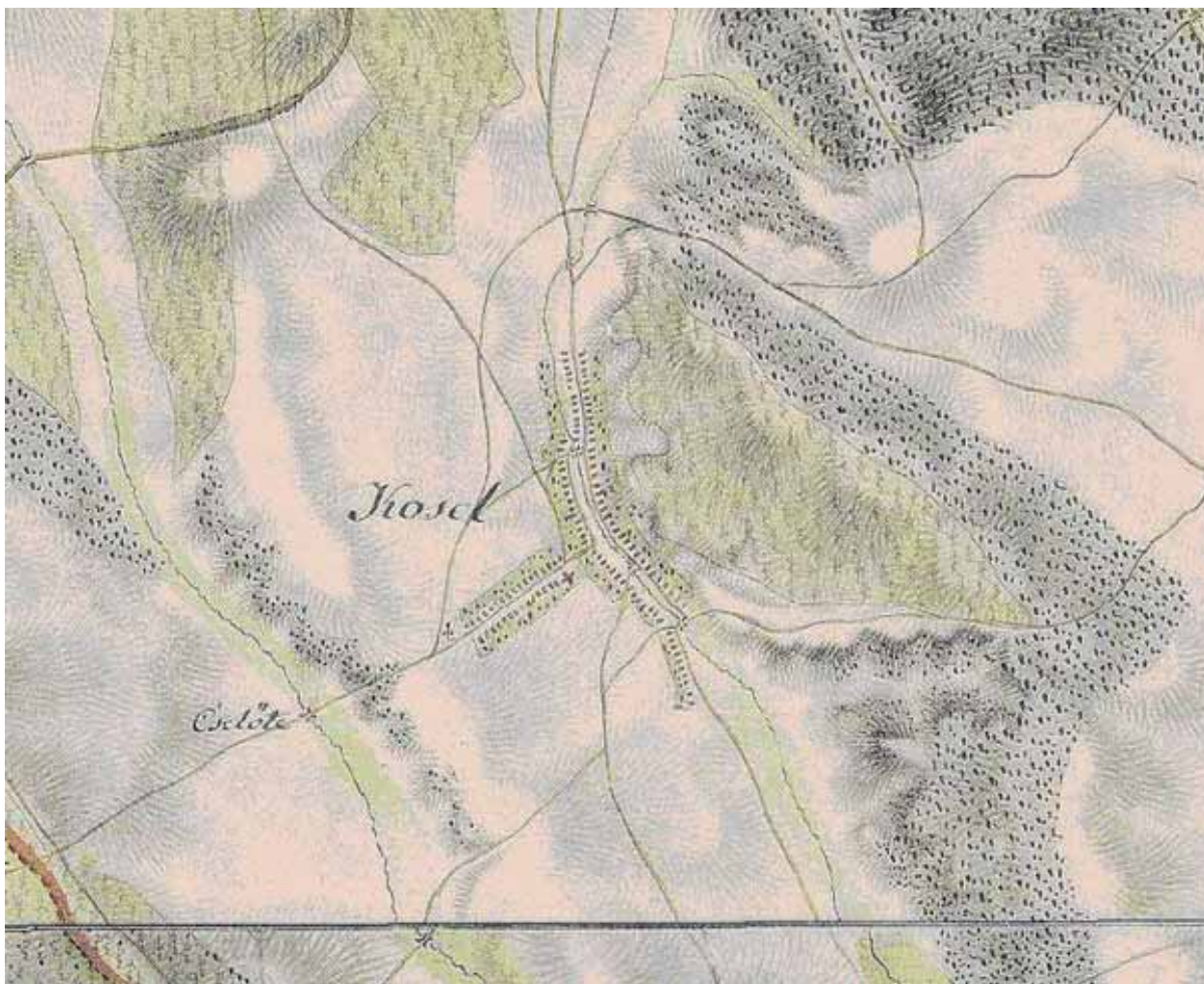

A Honfoglalási emlékmű

Már 1460-ban a váczi püspökség birtoka volt. 1461-ben a Csővárban állomásozó huszitákat a Giskrával cimboráló Szadai Szebold a váci püspök jószágaira uszította. A cseheknek sem kellett több, rávetették magukat a váci püspök birtokaira és a többi között elpusztították Kálló, Hatvan, Cső, Guta, Verőce, Vác, Nógrád, Kosd és Szántó helységeket. A váci püspök panaszára a fehérvári és a budai káptalan vizsgálatot tartván, Szadai Szeboldot felbujtóként az okozott károk megtérítésére ítélték és birtokaitól megfosztották.

A törökök többször is feldúlták a települést. 1544-ben Nógrád várával együtt török uralom alá kerül. 1559-ben 57 adóköteles háza volt. A budai Rusztem pasa adószedői 1562-63-ban 140 adóköteles házat tartottak nyilván 9500 akcse adóbevétel mellett, ami azt jelzi, hogy Vác mellett a térség legnépesebb települése volt. Az itt élők adóztak a töröknek, robotra jártak a nógrádi várba, de fizették a tizedet a váci püspöknek is.

A Kosd község határában magasodó 652m magasságú Naszály-hegy barlangjai közül a legismertebb Násznép-barlang, mely a hegy ÉK-i végében Csurgó-bánya nevű kőfejtő közelében található. A Násznép elnevezés legendás eredetre utal. Többféle változat közül az egyik az, hogy a törökök által a Kosdrol üldözött násznép menekült a barlangba és ott tartották meg az esküvői mulatságot. Mások ugyanezt a történetet a tatárjárás korába helyezik. A barlangban kincssások is többször kutattak, mert állítólag a 18. században ezen a vidéken garázdálkodó Ilcsik és Jánosik tót rablók, ebben a barlangban rejtették el kincseiket.

Az első katonai felmérés térképén

A Rákóczi szabadságharc során Tolvay Ferenc seregében az alábbi kosdi katonákat találjuk: Lengyel Ádám, Kocsis Ferenc, Veres János és Josko János. Mindannyiuk fegyverzete puskából és baltából állott.

1715-ben 42 és 1720-ban 27 magyar háztartását vették fel az összeírók. Mindvégig a váczi püspökség volt a földesura és jelenleg is az a legnagyobb birtokosa.

Kosd.

Comina Colonis Inquilinorum Quoniam Cabulori Cestipatikias Quoniam Falentibus. Xone
 H. X. A. H. X. U. M. Poruicad olim tahi. Prata. Pland.

Juden Thomas Nagzlot	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	6 $\frac{1}{2}$
Mich. Apodj Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	6 $\frac{1}{2}$
Jacob Apodj Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	8.
Jacob David Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	8.
Mich. Goy Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	10.
Jacob Jacob Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	9.
And. Kovas Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	4.
Jacob Dvorovilob	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	4.
Jacob Nagy Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	4.
Mich. Lajos Colon.	-	-	-	-	-	4.
Mich. Jankolob Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	4.
Jacob Jacob Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	3.
Mich. Jacob Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	5.
Jacob Jacob Nagzlot	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	6.
Jacob Jacob Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	3.
Jacob Jacob Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	8.
Jacob David Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	8.
Jacob David Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	7.
Jacob David Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	10.
Jacob David Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	22.
Jacob David Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	9.
Jacob David Colon.	-	2	-	-	1	8.
Jacob David Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	18.
Jacob David Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	4.
Jacob David Colon.	-	4 $\frac{1}{2}$	-	-	1	3.
Jacob David Colon.	-	8 $\frac{1}{2}$	-	-	2	8.

150 $\frac{1}{2}$ 35 $\frac{1}{2}$ 190
 214 109

Az 1715. évi összeírás kosdi oldala

Plébániája már a középkorban fennállott. A XVII. században a templom a reformátusok birtokába került és 1719-ben ismét visszakerült a katolikusok kezére. Ez időtől kezdve a váci ferencrendiek és a kegyesrendiek végezték Kosdon az istentiszteletet. 1727-ben Vay Adám Rádon plébániát alapítván, Kosdot leányegyházként Rádhoz csatolták.

1740-ben kitört pestisragály Kosdon is hatalmas pusztítást végzett. Mikor Óssi Lőrincz, akkori rádi plébános a betegek látogatására Kosdra jött, Vay Adám, ki attól tartott, hogy a plébános behurcolja a ragályt Rádra, nem engedte őt oda visszatérni. A plébános ekkor tehát Kosdra tette át székhelyét s így lett Kosd önálló plébániává. A járványt követően Mária Terézia Ausztriából mintegy 50-60 német családot telepít a faluba, ezt jelzi a lakóhelyükként kijelölt későbbi „német utca” elnevezés is.

1799-ben ezt jegyezték fel a településről: „Kosd. Elegyes magyar falu Nógrád Vármegyében, földes Ura a Váczi Püspökség, lakosai katolikusok, és reformátusok, fekszik Vácchoz egy órányira, Naszály hegye alatt, mellyben nagy kőbánya is van, tetőjén álló víz vagyon, Szentegyházát Migazzi Kardinális Úr építtette, határja közép termékenységgű, borai jók, fája tűzre és épületre elég van, piatkozása Vácson.”

1844. június 8-án, tűzvész pusztította a települést.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc alatt két ütközet is zajlott le itt, mikor Damjanich az osztrákokkal, Görgey pedig az orosz sereggel ütközött meg Vác és Kosd között, a Naszály hegy lábánál.

1851-ban így jellemezték: „Kosd, Nógrád m. népes magyar falu a Naszály hegy tövében, 709 kath., 9 evang., 639 ref. lakossal. Kath. és ref. anyatemplomok. Földje, rétje elég és termékeny, bora a Rádival együtt ezen a környéken legjobb. Földes ura a váczi püspök. Utolsó posta Vác.”

1856 október 12-én ismét nagy tűzvész pusztított a helységben és az akkori becslés szerint 84.000 forint kárt okozott. A templom is jelentősen károsodott, a harangok lezuhantak, a kisebb darabokra is tört. A Vasárnapi Újság így tudósít a szörnyű esetről az 1856. október 26-án megjelent számában. *„Felsőpencz. Közel Vácchoz, Kosd helységében, e hó 12-kén borzasztó napra viradtak a lakosok, mintegy 8 óra tájban reggel, tűz ütött ki, és megsemmisíté ötven család véresverejtéssel szerzett mindenét. – Leégett a református templom, oskola, jegyzői lak, a paplakot a közellévő helységek vizipuskái mentették meg nagy nehezen; és ezen házak közül igen kevés volt tűzkármentesítve. Vajha megessne szívök a hitsorsosoknak, s résztvevőleg járulnának ha csekély összegekkel is a szerencsétlenek felé, hogy legalább azon házat építhetnék fel, hol Istent imádni minden keresztény embernek legfőbb kötelessége.”*

A 19. század második felétől közigazgatásilag Kosd része lett Cselőtepuszta, és a már korábban határába beolvadt Kéménd, egykori középkori település. Kéménd nevezetű falu és temploma a két kutaknál, a Szűcs dombon volt. A váci és a váckörnyéki zsidóság ősi temetkező helye Kosd-Cselőte pusztán volt, amit 1842-ben uradalmi utasításra megszüntettek.

A Pallas Nagylexikona ennyit ír XIX. század végi településről: „Kosd, nagyközség, Nógrád vármegye nógrádi j.-ban, (1891) 1626 magyar lakossal, postahivatallal és postatakarékpénztárral. Lakói jó bort termelnek.” A 20. század elején ugyanis a település Nógrád vármegye Nógrádi járásához tartozott.

Az 1900-as évek elejéről ad hírt a Borovszky-féle megyemonográfia: „Vác közelében fekvő magyar nagyközség Házainak száma 382, lakosaié 2015, a kik vegyesen róm. kath. és református vallásúak. Postája helyben van távírója és vasúti állomása Vác. Van itt hitelszövetkezet, köszénbánya és szürke márvány bánya. A községhez tartozik: Cselőte-puszta, Kéméndtanya és Öregcselőte-puszta.”

1910-ben 2018 lakosából 2015 magyar volt. Ebből 1198 római katolikus, 782 református, 25 evangélikus volt.

A római katolikus egyház történetéből

A falut nógrádi birtokok adományozásával egyidőben, 1199-1212. között kapta Boleszló váci püspök Imre vagy II. Endre királyunktól. A püspöki birtokon, Kosdon hamarosan felépített templom védőszentjéül II. Endre 1235-ben szentté avatott Erzsébet lányát választotta Bereck váci püspök.

A kutatás során sikerült megállapítani, hogy a templom északi falának alsó, gondosan faragott kváder kövekből épített része az első román kori templomhoz tartozott. A román kori templom megismert méretei és részletei alapján, építése idején, a XIII. század első felében, hazánk falusi templomai között

jelentős helyet foglalhatott el. Ez következik püspöki kegyura személyéből, aki kosdi birtokán élő népei részére, de hatalmának és új birtokának bizonyosságaként épített az egyszerű falusinál nagyobb és díszesebb templomot.

A tatárok 1241-ben a falut elpusztították, a templomot súlyosan megrongálták. A következő évtizedekben a püspökök azon voltak, hogy a falut benépesítsék, a templomot újjáépítsék. A XIV. századi gazdasági fellendülés időszakban gótikus stílusban bővítették, átépítették.

A kosdi római katolikus templom

A Millenniumi emlékmű

A XV. század közepén a huszita támadások a kosdi templomot is megrongálták. Mátyás király a husziták vezérével Vácott kötött békét, ez után javították ki a templomot.

A mohácsi csata után a török csapatok Váccal együtt felégették Kosdot is. 1595-ben felszabadított nógrádi vár lett a váci püspökség székhelye. A püspökség birtokai közül elsőként Kosdra terjesztette ki földesúri joghatóságát, melynek nagy része ekkor már református volt, és a templomot is ők használták. Berkes András prépostot bízták meg, hogy birtokain lévő összes templomot vegye az ő nevében birtokába és a lakosságot térítse vissza a katolikus hitre. Kosdon ez 1699-ben következett be. Abban az időben a templom falai javításra szorultak. A toronyban egy harang volt.

A Rákóczi szabadságharc idején a templom visszakerült reformátusok kezére. A szabadságharc bukása után a reformátusok néhány évig megtartották a templomot. 1717-ben egy harangot is öntettek, ami térítés ellenében a katolikusoké lett, amikor a templomot azok visszavették. Erre 1719-ben került sor.

Althan Mihály Frigyes püspök 1719-ben és 1732-ben is javíttatta a templomot. Az őt követő püspök 1743-1744-ben folytatta az építkezést. Barokk stílusban történt átalakítása azonban Migazzi Kristóf váci püspök nevéhez fűződik. Az átépítés két szakaszban történt 1772-1777. között. 1781-ben egy nagy harangot vett Révoroszi János kosdi lakos, a templom részére. 14 évvel később készült el a mai használatban lévő orgona.

A XIX. században, 1824-ben javították a templomot, 1834-ben új tetőt készítettek és 1843. nov. 19-én szentelték fel a templom védőszentjének, Szent Erzsébetnek a főoltáron található képét. Pesky József pesti akadémiai festő készítette. 1849-ben egy nagy vihar komoly károkat tett a templom épületében.

Az 1974-78-as években végzett régészeti kutatás során megtalált középkori részletek, maradványok segítségével történt a templom műemléki helyreállítása. A munkálatok szervezésében nagy szerepet vállalt Dr. Visnyei Lajos plébános, aki a tudományos kutatáshoz okleveles anyaggyűjtésével is hozzájárult. Az OMF támogatásával végzett helyreállítás régészeti kutatását Jankovich-Bésán Dénes végezte.

A templom orgonája

Kálvária szoborcsoport

A római katolikus templom kertjében, mesterséges magaslaton áll, a templomtól délnyugati irányban. Kőből készült csoportozat, kovácsoltvas ráccsal kerítve. A négy alakos, copf stílusú szobor együttes 1796-ban készült. Hasábos, magas talapzaton álló sziklaépitményen emelkedik a kereszt, kő corpus-szal, a talapzaton 1798-as dátummal. A kereszt lábánál Mária Magdolna térdel, aki feltekint a feszületre, baljában kendőt tartva. A feszület előtt balra Mária, jobbra Szent János evangélista felfelé tekintő figurái állnak, sziklaszerű tömbre helyezett, hajlított ívű talapzaton. Középen oszlopon copf váza áll, tetején vas mécses tartóval. A kissé zömök arányú szobrok közül Szent János és Mária szobrának drapériája igen kifejező, Krisztusé és Magdolnáé inkább leegyszerűsített megoldású.

A kálvária szoborcsoport

A református egyház történetéből

„Lakóföldünknek szeretete mélyen bele van plántálva az emberi kebelbe. Szeretjük édes jóanyánk gyanánt a helyet ahol születünk, növekedünk. (...) A magyar református embernek van egy másik édesanyja is (...) - az ő egyháza.”

Ezekkel a gondolatokkal kezdi a Kosdi Református Egyház történetének írását az 1920-as évek közepe táján a gyülekezet akkori lelkipásztora nagytiszteletű nemes Biczó Pál.

Árpádházi királyaink korán birtokukba vették Kosdot; II. Endre király a falut a királyi birtokok közül kiveti és a váci püspöknek adományozza. A tatárjárás - Vác városával egyetemben - csaknem elpusztítja a települést. Az elkövetkezendő 200 évben a falu újra benépesül, majd ismét pusztulásra jut, amikor a huszita csehek feldúlják azt. 1526 őszen az ország központja felé özönlő török csapatok - ismét Vác városával együtt - felégetik. Nagyjából erre az időre tehető a reformáció megjelenése, amely a természetes terjeszkedés törvénye szerint ért a községbe. 1606-ban a bécsi békekötés pontjai megerősítették a magyarországi protestánsok vallásszabadságát.

Kosdi református templom

1616-ban Kosd minden bizonnyal lelkipásztorral rendelkező gyülekezet, hiszen ma is meglévő úrvacsorai aranykelyhe ebben az esztendőben készült. Az első kosdi lelkészek között voltak ezidőtájt Vácsi Mátyás, majd 1632-től Czeglédi János, 1652-ben Tatai András.

A XVIII. század első évtizedei a kosdi reformátusok szabad vallásgyakorlatának megszűnését hozták.

A következő jeles évszám a gyülekezet újraéledésének első éve, 1783. Az egyház ma is meglévő legrégebbi jegyzőkönyvében ez a feljegyzés áll: „...hatvanhárom esztendőig árvaságban lévén, hol ide, hol oda, de leginkább Tótfaluba járt e nép” - tudniillik istentiszteletre.

Új korszak kezdődik az egyház letében II. József császár 1781-ben kelt türelmi rendelete nyomán. Ez kimondta, hogy ahol 100 család van ott templomot építhetnek maguknak. Habár csak 99 családot tudtak összeszámlálni, 1783 nyarán mégis engedélyt kaptak az építkezésre. A templom alapkővének letétele 1784. június 4-én megtörtént és 1785. június 18-án a templomépítő lelkipásztor Nagy-Kaszap Mihály prédikációjával használatba vétetett.

A gyülekezet számára a következő évek a külső és belső megerősödés esztendei voltak. 1810-ben került sor a jelenlegi formájú kőtorony felépítésére.

Az 1825-től 1901-ig terjedő időszakot két nagy lelkipásztor egyéniség idős és ifjú Szánthó János neve fémjelzi. Apa és fia összesen 76 esztendőn át szolgálta a kosdi gyülekezetet.

Az egyháztörténet-író lelkipásztor Biczó Pál aztán 1904-től negyed századon át pásztorolta híveit. „A kosdi református egyház története” című munkáját Biczó Pál kinyomtatva már nem láthatta, mert 1928-

ban elhunyt. Ezt követően sorrendben Molnár Lajos, Kovács Szilárd majd Fülöp Mihály a gyülekezet pásztora. Nehéz történelmi időben 1953-ban állt a kosdi gyülekezet élére Szenes László. Beiktatására 1953. október 18-án került sor. Az ő 31 esztendei szolgálata alatt épült újjá a '70-es évek elején a parókia. Őt Pintér Gyula követte, aki 1984. novemberétől 1989. augusztusáig volt a gyülekezet lelkipásztor. Erre az időre esik a templom felszentelésének 200. évfordulója. Az ünnepségre 1986. június 15-én került sor. A gyülekezeti teremben egyháztörténeti kiállítás készült, visszakerült a penci múzeumból a gróf Bethlen Rozália által adományozott régi úrasztala. Pintér Gyula 1989-ben Nagykőrösön folytatja lelkipásztori szolgálatát. Az 1989. szeptember 17-i egyházközségi közgyűlésen néhai Nagy Lajos gondnok úr ismerteti a gyülekezettel a presbitérium a lehetséges utód tekintetében. Ezt követően megszületik az egyhangú határozat, amelyben kéri az észak-pesti egyházmegye esperesét, hogy Fónagy Miklós kerepestarcsa-mogyoródi lelkipásztort a gyülekezet pásztorául meghívassa. Fónagy Miklóst 1989. december 17-én iktatta be Berzétei László esperes.

1990-ben az egyház visszakapta az iskola épületét, amelyet rövidesen rendbe hoz és használatba vesz. Fónagy Miklóst 1990-ben esperesükké választják az észak-pesti egyház-megye gyülekezetei. Ez év tavaszán a kisváci gyülekezet lelkipásztorává választja őt. 2000. nyarától a gyülekezet megválasztott lelkipásztorára Schmidt Ferenc.

Az egyhajós, copf stílusú templom a homlokzat elé épített toronnyal, egyenes záródású szentéllyel épült. Az Észak felé néző főhomlokzat sávozott falában egyenes záródású kőkeretes kapu nyílik, szemöldök részében kronosztikonos felirattal.

A bejárat kronosztikonja

A baptista gyülekezet

A kezdeti időkről nem sok feljegyzés maradt. Korabeli Református testvérek tájékoztatása szerint már az 1800-as évek vége felé voltak baptista összejövetelek Kosdon. 1905-ben Szigetszentmiklósról Kosdra költözött Kiss Mihály és Boldizsár János. A Tahitóthfalui körzet akkori lelkipásztor, Kosztán Mihály (1869-1953), ki igazi missziómunkás volt. Azt azonban tudjuk, hogy a rendszeres összejöveteleknek Kiss Mihály adott helyet. Az első bemerítés 1907-ben volt Kosdon. A negyvenes években megfogyatkozott a gyülekezet létszáma, az idősek elhaltak, a fiatalok elköltöztek a munkahely miatt Pestre. 1959-ben Babka János házában kezdtek összejönni az igére vágyakozó testvérek, majd 1960-tól özv. Zsolna Mihályné adott helyet 36 éven keresztül házában a gyülekezeti összejöveteleknek. 1958-ban Kovács Géza Újpesti Lelkipásztor felkereste e kis csoportot és rendszeressé tette az Istentiszteleti alkalmakat. 1960-ban Szokoltyához csatlakozott a gyülekezet, Dr. Mészáros Kálmán szokoltyai lelkipásztor járt ki Kosdra és szolgált a gyülekezetben. Nehéz és viszontagságos idők után is növekedés mutatkozott, 1963-ban 12 tagot számolunk. 1989 januárjában a gyülekezet úgy határozott, hogy imaház építésébe fognak. 1991-ben kezdődött az építkezés Hargas Gyula építész testvér tervei alapján és még ez évben megtörtént az alapkövetétel. Az 1991-1997-ig tartó építkezés munkáinak vezetését Léman Jenő végezte, akit 1992-ben

a gyülekezet vezetőjének választott meg. Áldozatos munka eredményeként a gyülekezet 23 taglétszámmal, 6 év alatt, egyéni adományokból, hittel építette fel a modern Imaházat, minden kölcsön és tartozás nélkül. A templom felavatására ünnepélyes keretek között 1997. április 26-27-én került sor. Időközben a gyülekezet önállósodott.

A baptista imaház

Kosdi hírességek

kiskéri Biczó Pál református lelkész, helytörténeti kutató

Nagykőrösön született 1850 szeptember 18-án. 1904-től negyed századon át pásztorolta a kosdi híveit Ő írta a Ladányi-féle megyemonográfiában a Kosdról szóló fejezetet. „A kosdi református egyház története” című munkáját Biczó Pál kinyomtatva már nem láthatta. Emlékét márványtábla őrzi a református templom falán. Kosdon hunyt el 1928. március 14-én.

Biczó Pál emléktáblája

Bogyai Mihály székesegyházi kanonok

Váci egyházmegyei pap volt. 1753-ban született. Plébános volt Kosdon, majd székesegyházi kanonok és tiszajenői prépost. Meghalt 1830. szeptember 20-án, Vácon.

Munkái: 1. A catholica hit tudománya; azon ágazatának, melyekről visszavonások vannak, kitétele. Bossuet Jakab után magyarítva. Vác, 1793., 2. Vasárnapi prédikációk. U. ott, 1809–10. két rész., 3. Ünnepi prédikációk. Pest, 1825. három rész.

Eősi Lőrinc

Az Eősi Lőrinc emlékmű

Hénap Tamás bölcseleti doktor, kegyestanítórendi áldozópap és főgimnáziumi tanár

1859. június 21-én született Kosdon. A gimnáziumi tanulmányait a budapesti II. kerületi, a váci s kecskeméti római katolikus főgimnáziumokban végezte. 1877-ben a kegyesrendbe lépett és a teológiát Nyitrán, felsőbb tanulmányait pedig a budapesti egyetemen végezte, ahol 1887-ben bölcselet-doktori s tanári oklevelet nyert, majd a veszprémi főgimnáziumban tanított.

Cikkei a Veszprémi Független Hírlapban jelentek meg. (1892. 46. sz. Katona Józsefről, Vándori álnév alatt, és 1894. 50. sz. „Száz év előtt” címmel az irodalmi viszonyokról a Martinovics-féle összeesküvés idejében.). Egy irodalomtörténeti tanulmánya is megjelent Kőszegi Rájniss Józsefről. (Veszprém. 1884) 1912-ben rendfőnökké választották. 1913–1917 között Hüttl Dezső műépítész tervei szerint Bp.-en megépítette a rend új nagy székházát (az ELTE bölcsészettudományi karának épülete). 1918-ban betegsége miatt nyugalomba vonult.

Kollena András (Kolena Endre) 1848-as honvéd hadnagy

1831 körül született, római katolikus diák, nőtlen.

A szabadságharcban honvéd volt, 1849 január 16-tól őrmester a 2. zólyom-besztercei-, júniustól pedig a 124. honvédszászlóaljnál. Állítása szerint végül hadnagy lett alakulatánál a Kmety-hadosztályban. 1894. plébános Kosdon. Volt hadnagyként az Árva megyei Honvédegylet tagja. Kosdon hunyt el 1899.-ban.

Lengyel József, kegyestanító-rendi áldozópap és tanár

1815. február 4-én született Kosdon. A gimnáziumot Vácon végezte s 1832. szeptember 25-én belépett Kecskeméten a rendbe, ahol 1834–35-ben tanári próbaévét töltötte. Innét a váci rendházba ment tanulmányainak folytatására. 1837–38. a sátoraljaújhelyi gimnáziumban működött; a teológiai tanfolyamra Nyitrára, két év múlva pedig Szent-Györgyre küldetett. Itt a teológiai tanulmányokat bevégezvén, 1841. augusztus 5-én áldozópappá szentelték fel. Tanár volt 1841-től Léván három, Budán négy, Tatán és Szegeden egy-egy évig. 1850-ben a pesti gimnáziumhoz helyeztetett át, ahol (az 1858–59. tanévet kivéve, melyet Tatán töltött) 1873-ig működött. 1873-ban a budapesti társház főnöke lett. 1890 október 12-én halt meg Tatán.

1877-ben kivonatot közölt nyomtatásban a rend házi gyűléseinek jegyzőkönyvéből. Cikke a Magyarországon (1880. 220. sz. Szaboky Adolf elhunyt.)

Neszveda István, filomélai fölszentelt püspök

1811. február 15-én született Püspökhatvanban. Középiskoláit Vácon és Pesten végezte; 1831-ben Nádasdy Ferencz gróf váci püspök a növendékpapok közé fölvette s a pesti központi papnevelőbe küldte. 1835-ben fölszenteltetett és Nézsán, majd Kosdon káplánkodott; előbb a veresegyházi, azután a bagi, majd a kosdi plébánia adminisztrálásával bízták meg. 1843-ban püspöke a nőtinci plébániát adta neki; innét 1852-ben a püspök-hatvanra lépett elő. 1855–63-ig mint esperes állott a kerület élén, 1863-ban pedig Peitler Antal püspök kanonoki stallumra emelte, egyszersmind a váz-alsóvárosi plébániát is kormányozta. 1870-ben csongrádi főesperes lett, 1871. a szent-Ilonáról nevezett földvári apátság címét nyerte el és főesperességre lépett elő s fölmentetett a plébánia kezelésétől. 1876-ban püspöki alhelyettesé, 1882-ben pedig rendes helyettes püspökké és általános ügyhallgatóvá nevezetett ki, mely minőségben XIII. Leo pápa által megerősítve, március 27-én a filomélai püspöki egyház címére érdemesítettetett. Vácon hunyt el 1890. április 20-án.

Mint papnövendék a pesti magyar iskola Munkálataiba könyvismertetéseket írt; az utóbbi húsz év alatt álnevek alatt a Mátyás Diák és Charivari humorisztikus lapokban, valamint a M. Államban epigrammái jelentek meg.

Felhasznált irodalom:

Dr. Borovszky Samu: /szerk/ Nógrád vármegye, Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1911.

Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, Pesten, 1851.

Dr. Ladányi Miksa: Nógrád és Hont vármegye, Budapest, 1934.

Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.

Mocsáry Antal: Nemes Nógrád Vármegyének Históriai, Geographiai, és Statistikai Esmertetése, Pesten, 1820.

Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendbeli táblákkal, Pest, 1857.

Nógrád megye története I.-IV. kötet, Salgótarján

Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái, Budapest, 1897.

Szűcs József faragványa

BOZGOR ELIAN

Minimálok

Arcok, emberek*

Az utas sosem a kalauzzal szemben ideges (aki melleleg rendőrt hívathat) – sose vele ideges, hanem inkább az állomáson hagyott jegypénztárosnővel...

(Feljebbvalóval senki se ideges)

Karinthy után; önkényesen

Keletnek tartó délszárnyai vonalon: két város között... Magyarország. Állítólag: Európa. Mindenesetre: Preurópa...

Mintha vadlovon ülne az ember: a vonat halad, s jókorákat dob utasülepen. Egy vagy két másodpercenként pattan egyet. Pattog mint lassú labda. S mindez: majdnem négyórás zötykölődésben – naponta; oda-vissza...

Alig tizen-perce hagyták el a főállomást. De máris elege ebből az utazásból.

A kocsi tömött; szoronganak benne vagy félszázan... előtte kettő; mellette is egy utas. Szerencsére: egyiknek se kell most állnia...

Mint némely írók..., mondjuk, szakmai ártalom – imént, kis noteszfélébe jegyzetelt.

“A kopottas-piszkos ruhákban pompázó jurtalakó-lovast nézi... Hetes-szakállas honfoglaló. Apró, barna szemei egészen mélyen... Nem lehet több negyvennél; de haja már őszül, szemöldökében ugyanolyan erős szálak, olyak, amilyenek az övéi. Az egész emberke egy termodinamikus nyeklés, energetikai krucifix... úgy is lehetne mondani, hogy az élet napi fordulataival tekergő kis kukac... Füle akkora, amekkora tenyere. Szája is duzzadt. És, persze, arcbőre: palaszürkének – sápatag, sörték árnyékában, rajta: piszok, bánatos feketeségek... Bal kezének mutatoujja és középese: okkersárga? nikotinbarna...”

A pusztai trappba, kerekék kattogásába: már-már a szabadulás ígéretét hozza vonatkísérői ige-barinton.

- ... és ott megáll? - Bonyolítja a helyzetet valamelyik.

- Ott nem.

Fejek felett – a “bonyodalmas” – visszakapja jegyeit. Aggodalmasan hajtogatja a papírcsíkokat, azokat pénztárcába csúsztatja, majd a pénztárcát kezításkába süllyeszti, a kezításkát pedig nagyobb táskába gyömöszöli. Majd az egésztest ölébe szorítja. Úgy ül, mereven...

Amíg az ember jegyket keresgél, erre az időre legalább: feledheti luxus-hazai világutazását; aminek költségeit majd elszámoltatja édesded adófigyelő édesanyjával, vagy még nála is édesebb feleségével... Vagy levonja lakbérből, rezsiből, kosztpénzből, stb.

Lemardtunk volna valamiről?

- Állomásfőnök úr azt mondta, hogy O.-ig ingyen utazhatok.

- Szóval, nincs jegyünk...?

Egyenruhások körében kedvelt szerelmi többes. És az érintett – ki más is lehetne? - a kis avar lovas: aki zökken egyet, s az öntudat egyensúlymutatványával visszaszól, nyeregből:

- Így görbüljek meg, kezicsókolom!

- Nekem meg *Állomásfőnök úr*... azt mondta, hogy maga már a következő nagyállomáson, H.-nál, de

lehet, hogy még a Kertek előtt... le fog szállni...!

Kisember úgy csinál, mintha erősen nézne valamit – vonatablakon túlhan. Egybecsippenti aljsóajkát, egészen hegyesre szorítja azt, halványra, de nem óhajt vele eljutni morcosságig, pláne nem sértettségig.

Átelleni soron dolgozik már a kalauz.

Lyukasztás, szignálás, ... köszönés. Mintegy levegőben lóg, hogy mindjárt lecsap e rettenetes játszma utolsó lapjával.

Ő is tudja, hogy az nézi őt; s amaz is tudja, hogy emez látja őt.

Nem könnyű arcokról olvasni... vajon most örülnek mögöttük, avagy inkább részvételt gondolnak csatavesztéssel...?

- Remélem, mire befejezem és visszajövök, magát már nem találom itt...

- Maga a főnök... És én, főnökökkel... nem szokok vitatkozni...!

* (Vagy?... Semmiségek.) A szerző *Piszkozati (vegyes) füzetek*-jei közül

Hivatlan vizesek *

Kop-kop... kop-kop-kop... Bumm, bumm, bumm - - - bumm...

Valakinek sürgős a lépcsőházból!

Mire ő kilép, az asszony már beszél. Bejárati ajtó tárva-nyitva. Az ajtófélfá takarásában: tekintélyes szerszámládát lóbáz valaki: a fényes háttérben – annak csak karját látni, s hajfürtjét...

Jobb híján úgy, belső szobaajtóból szól oda:

- Mi az?... Mit akarnak?...

A mókus – ajtóközépen – hallgat. Aztán.

- A vízórát cserélnék... – bújik elő a fegyverhordozó.

- Á!... legfeljebb holnap; délelőtt kilenc-tíz között...

Gazdasszony veszi át.

- Megfelel?

- Holnap?...

- Hallotta... Most pedig menjenek!...

A többi nem érdekli. Hallja, hogy ajtó be... s a nő – a lánnyal beszélget; fürdőszobai locsbátoláson át.

- Anya!... mért nem küldenek előzetes értesítést ezek?!

- Én is kérdeztem... Azért nem, mert manipulálhatnánk... ha előre jelzik jövetelük! úgyhogy akkor inkább az apokalipszis lovasaiként...

- És ha utólag jeleznék, nem manipulálhatnánk? Nyilván azt is mondta, hogy hogyan, s mivel...!

- Azt nem mondta...

- S azzal az órával, amelyiket magukkal visznek...

- Én se értettem.

- Tavaly nyáron nyilatkoztattak bennünket cipőknek mérete felől... Nem volt elég ez nekik? Született. Év, hó, nap, anyja neve... munkahelye, személyi igazolványának száma!... sötöbő. *Itt tessék aláírni!* De maga a tulaj, ugye?!

- Igenigen; értem, mire gondolsz... “Bennünket nem érdekel, mennyi az ön jövedelme, bennünket az érdekel, hogy mennyi a mi hasznunk, hogy mennyi lehet a mi nyereségünk...”

- Anya-a-a! Nagyon laza vagy...! nagyon hidegvér...!

- Úgy látszik, sok a pénzük... Harmadszor cserélnék...

* A szerző *Piszkozati (vegyes) füzetek*-jei közül

SZÁVAI ATTILA

4. emelet, 12-es ajtó

Az író nemrég arról olvasott, hogy minden lakásnak saját, mondjuk így, lelke van (karaktere, egyénisége, satöbbije). Ahogy minden lábnak, minden fának, felhőnek és végeredményben minden bolygónak más illata van. Így, tehát egy lakásnak is. Ugyanis „minden, a falak közt keletkezett érzés egy része ott is ragad a lakásban, meghatározva annak hangulatát.” Az író ezt szebben is leírta volna, de most a narratíva irányából nem bújhatunk az író bőrébe. Ellenben, néha működhet ugyanez fordítva, hogy tudniillik az író lehet a narrátor is. Olykor saját élete narrátora. Mindenki a saját szerencséjének kovácsa, ahogy valahol mindenki saját maga kutyájának a kölyke is. Mindenki saját magáért felelős. És a lakásában orrolható dolgokért. Az író elgondolta már főzés közben, hogy az első érzékelhető szint egy idegen lakásba lépve, az orral érzékelhető szféra, a hétköznapok tetteinek illatos, urambocsá', szagos lenyomata. Ezeket nem lehet egykönnyen kiszellőztetni, nem lehet rátolni a lakkbútort egy penetráns, karakteres lábszagra. De ne szaladjunk ennyire előre.

Az író élete úgy alakult, hogy egy családi barát jóvoltából olcsón lakáshoz juthatott régen áhított városában. Valahogy vonzotta a folyóparti város. Szerette. Gyerekkora óta. Sőt, előtte is. Eredetileg a folyóparti város kórházába született, tehát az eredeti terv szerint a városban kellett volna élnie. Aztán (ahogy azt már többször elgondolta) mindent elkövetett, hogy ne a városban éljen. Illetve ezzel, hogy nem a városban nőtt fel, tulajdonképpen megtapasztalta a nem a (meg nem nevezett) városban élés tapasztalatát, tehát ismerte a (meg nem nevezett) városban élés hiányát. És ez annál nagyobb örömet okozott neki, minél közelebb került a városban élés időpontjához, tapasztalatához, a hiány maradéktalan kitöltéséhez. Ahogy teltek az évek, mind több jel mutatott a város irányába. Ezeket csak később, húszas évei végén kezdte ténylegesen tudatosítani. Általános iskola után ott folytatta tanulmányait. Ott volt katona is (abba az időben, noha csak kilenc hónapra, de bevonult „védeni a hazát”, ahonnan végül szakaszvezetői rangban szerelt le. Viccelődött is katonatársaival, hogy na, uraim, szépen bevonulunk kilenc hónapra, mint anno anyukánk pocakjába, hogy ráhangolódjunk a kinti, új életre). Ott, a városban is talált munkát később. Szerelmet is. Az első szerelmét a városból. Közben, ha hétvége a folyóparton sétált, valahogy ihletettebb, megérkezettebb hangulatban tudott írni, mint máshol.

Az író arra gondolt, hogy milyen hasznos lenne egy új lakónak, ha tudná, hogy őelőtte, milyen emberek, miféle szokásokkal lakták az adott lakást. Tehát milyen érzések ragadtak meg a falak közt. És aztán ezeket az érzéseket valahogy jól meg kellene mérni egy műszerrel (pl.: egy írói lélekkel), majd jól megírni egy novellában, vagy valamiben. Vagy, hogy kellene egy ingatlanügynökség kifejezetten művészeknek, akik inspirációt keresnek. Olcsó bérlakások, alacsony rezsivel, az adott lakás garantáltan színes előéletével. Például, ahogy az később derült csak ki, az író lakásának esetében is, amit azelőtt pornófilm forgatásokra használtak, később pedig drogdílerék lakták. Mindkét csapat kellékeit megtalálta a költözés során a lakás rejtett zugaiban. És onnantól kezdve nehezebben aludt el, mivel éjszakánként elképzelte, ahogy ágyékszagban, reflektorok kereszttüzeiben vonaglik két emberi test, majd azt, hogy cigarettacsikkek és eldobott fecskendők közt mámorba ájul egy rakás fiatal.

Az író elmélete szerint az elálmodott álmok is meg kell, hogy maradjanak a lakásban, kell, hogy hagyjanak, valami lenyomatot. Valami jellegzetességet a légkörben, valami apró alig érzékelhető kilengést a légnyomásban, vagy más, érzékszerveinkkel nem egészen fogható szférákban. Az első éjszakák során, amit félálomban, cikázó, idegen, értelmetlen álmokkal töltött (a beszkós során, ahogy nevezte ezt), gyakran arra gondolt, hogy talán most újra elálmodja az összes álmot, amit a korábbi lakók otthagytak.

Többször volt, hogy idegen lakásba lépve, heves fejfájás érzett. Vagy éppen olyan illatokat, amikről a lakónak tudomása se volt, lehetett. Új lakásába lépve szintén megcsapta az orrát valami szokatlan. Egy új,

idegen lakás illata. Más emberek ott ragadt szaga. De, kissé, mint a jövő lehetőségeinek összesített szagát is felfedezte volna ebben a lakásszagban. Amit aztán majd szépen ki fog válogatni, ahogy telnek (múlnak) majd az évek. Az író mindig is érdekelte a sors. Beköltözéskor, bútorcipelés közben tűnt fel neki az ajtószám. 4. emelet, 12-es ajtó. Nevetve fedezte fel ebben születési dátumát, április 12.-ét. Onnantól könnyebb lett minden bútor, amivel fel kellett gyalogolni a negyedikre.

Ősz

Minden évnek megvan az a néhány bűvös, titokzatos napja. Ezeket nem érintik állami szokásrendszerek, sem pogány hagyományok. Valami más mozdítja ezeket. Szinte észrevétlenül bújnak meg ezek a különleges napok a többi szürke naptári adat közt. Hogy egészen pontosak legyünk, ezek a napok egy-két hetes szórással változhatnak. Engem szeptember utolsó napján talált meg az egyik ilyen ünnepi nap. Mindenkit megtalál. Csak van, aki észreveszi, és van, aki nem. Nem kell ehhez semmi különlegeset tenni, épp csak lenni kell, figyelni, létezni, nyitott szemmel, nyitott szívvel. Ahogy vagyunk, ahogy sikerültünk.

Szeles, kissé hűvös deákvári vasárnap volt. A váci városrész lusta közönnyel élte szeptember utolsó napját, sokan tévéztek, fazekakban vizek lobbantak a levestészták alatt, vidáman tekeregtek a lobogó sós lében. A városrész háztartásainak 3%-ban takarítottak akkor, 4%-ban olvastak, ebből 0,6% éppen az aktuális „Szeptember végén”-t. Sokan főztek. A kereskedelmi tévékben főzőműsorok, életmódmagazinok, túlóltözött, harminchét évesen huszonnégy évesre sminkelt bemondónők szerepeltek. (Másik kellemesebb tapasztalat, mikor a rádiós bemondónőnek a valódi életkoránál nyolc évvel fiatalabb hangja van.)

A kereskedelmi tévék szerint minden nap ünnep lehet, lelki karnevál. Ez igaz, de csak úgy, hogy ezt nem mások mondják meg, hogy mikor és hogyan. Hanem te magad személyesen éled meg, időpontját, mélységét. Minden évnek megvannak a személyes bűvőnapjai, ezek a nyers, bő, szabad, bölcs, ősi hittel telített napok. A kereskedelmi tévés szakemberek lelkesen szokták előadni, hogy ettől, meg ettől a naptól kezdve ősz lesz (vagy tavasz, nyár, tél). A nagy változás, az átkapcsolás, az évszakváltás, ennél sokkal személyesebb élmény, sokkal finomabb esemény.

Miután leértem a Duna-partra és belélegeztem a folyó és Vác illatát, valami más is felderengett a háttérből. Lassan fedte fel magát, tapintattal, mint egy kedves ismerős, aki igazából nem akar zavarni, de felhívja figyelmem, hogy egy ideig kötelező lesz a jelenléte. Lassan elkezdte közölni magát az ismerős-ismeretlen illat az ezeryi másik illat között. Becsuktam szemem, csordultig szívtam magamba a jelen pillanatot, majd kifújva, szemem kinyitva, halkam mondtam ki: ősz.

A következő percben szél mozdult, lusta vasárnapi eső kezdett szemetelni. 2012-ben számomra az ősz egészen pontosan szeptember harmincadikán, 11:20 perckor köszöntött be. Egyelőre nem fogtunk kezét, de annyiban maradtunk, hogy tegezzük egymást. Szevasz. Ott álltunk a váci folyóparton, egymással szemben, kutyasétáltatók, kisgyerekes családok, szélfúttá biciklisek, hegyek, sorsok, életek közt.

BORSI ISTVÁN

Az Utódhoz

A Te létrád

Létre hoztalak. Persze nem csak magamból, hisz lényemnek termő fele az anyaság termő ölében csírázik életté. Már el is feledted azt, hogy milyen élmény volt az, hogy megtanultál járni.

Pedig ha emlékeznél, beleszónéd akkori tapasztalataid a mostani mindennapjaidba. Mert most is járni tanulsz, egyedül, vagy együtt a nagybetűs Élet kihívásai szerint. Tudd, hogy épp olyan erőteljes kíváncsi hajt előre, hogy ismét kipróbáld magad, mind egykoron! Csak akkor még oly kevésszer estél el, akkor még kevesebb teher nyomta rugalmas csontjaid, mint ma. Azóta rád rakódott a szükség, az elvárás, a családi szolgálat áldott terhe. Hordoznád, mert ezért nőttél fel, hogy erőd megtapasztalhasd. De már sebekkel borított előérzetek lettek társaid, sikertelenséggel kikövezett, kudarcok jelzőoszlopaival szegélyezett utakon haladsz, s parttalan félszek keményítik rideggé csontodat. Mint megannyi külsőleg hozzád oly hasonlatos embernek e jajongó nemzetben. Isteni méltóságod, nagyságod és személyi erőd, egész-séged, a fél-elmek, azaz program-elmék martalékává válik lelked és húsod is az emberöltőd alatt, díszes öltönyök csak elfedni kívánják hiányaid.

Most láss! Kiknek útja ez a fájdalmas út? Ki álmodta meg a végtelen gyötrelmet? Kie a siker vérrel és verítékekkel szerzett oklevele, ha nem a síkban élőké és az ő - talán még ettől is mélyebben rejtőzködő - vezértüké? Te az ő útját kívánod-e sejtjeid legmélyén, vagy sejtéd, hogy van dicső és örömmel bélelt Élet? Ha látni kívánsz, ahhoz előbb - *létezz!* Helyezd el talpadat erre a csodás bolygóra, melyet ma Földként tisztelhetünk. De ne foglalj el egy lábnyival se nagyobb helyet, mint ahol megállva végre *fel tudsz emelkedni!* Ne birtokold, de használd épp annyit, mint amennyit gondozni vagy képes! Íme ez a Te valóságkerted!

Ide nem fér be mások lába nyoma, nem orozza el tőled a természet fényét - a pánik infúziójára kötött - tömeg által épített átjárhatatlan és beláthatatlan bástyahad.

Itt lesz, van és valaha volt mindig az otthonod! Ez az igazi forráspontod, ahol szíved szerint, és nem mások elvárása szerinti önmagad lehetsz. Ahol nem az emberi törvény, hanem az isteni igazság az egyetlen vezető, ahol *igéző vagy*: elvet vetsz és aratsz, ahol a Te festőpalettádon születnek meg a színek. Itt, ezen a talpalatnyi helyen lehetsz olykor gyenge, de nem leszel kiszolgáltatott. Lehetsz néha szomorú, de itt soha sem leszel boldogtalan. A Szeretet és a Teljesség az, mely tud, épít és lebont - érted! Ez az a hely, melyet körbeölel a Teremtés minden eszköze, hogy vágyaid az idő és tér világában formát ölthessenek. Ehhez a látható és az érezhető világ minden segítségét megad - de csak ott -, ahol Önmagad alkotókertjében vagy! Ha olvastad már Weöres Sándor művét - A Teljesség felé címmel - akkor nem elfecsérelt gondolat az, melyek következnek mindebből.

„*Alattad a föld, feletted az ég, benned a létra.*“

Lásd, hogy ezen a mikronnyi kis fogalom-golyón támaszkodik a Te személyes életed totemoszlopa! Ez egykori Ősök bölcsessége, és a jövő üzenete egyaránt!

Lásd azt, hogy hányszor vétetted el azt az irányt, mely léted természetéből adódóan beléd van kódolva! A szemünk és szemléletünk a síknak szolgál, sikerre van hangolva. De gerincünk és gerincességünk jóvoltából az ember a sűrű, kötött földből a könnyed és kiterjedt ég felé tart! Az elmuló világtól az Örök Világosság felé.

Soha, senki más táltosa nem repít el oda, ahová valóban vágysz!

Ha e talpalatnyi földedet szilárdnak érzed, akkor, és csak akkor állíthatod fel életutad eszközét, mely a magasabb meglátások helyére visz, kiemel az egyedüllétebből az együvé tartozás egységélményének magaslatába. Ez a Te létrád!

Elvétetted akkor is, amikor oly kicsinynek hitted önmagad, hogy a létrád fokai között átlépdeltél! Kicsiny voltál, mert más akartál lenni, mint ami valójában vagy! Leszóltak, mert többet vártak tőled abból, amit meg sem kellett volna próbálnod azért, hogy megtudd, mire is születted erre a világra. Eszköznek vélték

Téged! Termelni akarnak veled, s *nem hagynak teremteni!*

Elvétetted akkor is, mikor hamis illúziókból összeállított álomporokkal etettek, s megdagadt benned az egód, mint látvány testépítőkből a felvizesedett izom.

Ekkor oly nagyra nőttél, s oly erőkhöz jutottál, hogy kiütötted létrád minden elérhető fokát azért, hogy szabadnak hitt utad lehessen!

Ahol eddig jártál, nem a Te szülőfölded, hanem a T-bolygó, ideje tovább indulnod - mások acsarkodva védett birtokairól - haza!

Térj MAG-adba, leges-legbelsőbb lényedbe, hogy arányaid és vágyaid idomuljanak az Önvalódhoz! Ne félj, ekkor minden torzulás és hiányosság a gyógyulás és kiteljesedés útjára lép, ha Te végül be-teljesedsz! Látni fog benned a lét! Így már létrehozta a létrád, s látod, nem rakott rád terhet a Lét rád! Minden foka könnyedén hozzád idomul, de kezedből el kell eresztened minden szükségtelen terhet, hogy fölfelé kapaszkodhass.

Egyszer majd látni fogod azt is, hogy a talpad éppen csak érinti a földet, hiszen ebből született tested, nem tagadhatod. De mikor kiegyenesedsz, már nagyobb részed belemerül a levegő-égbe, mely magához ölel. Míg itt élsz, a kerted gondnokaként, addig belőle lélek-zel és belé lehelsz megújító életet. Nem csak létra az, mely lényeged oszlopa, hanem híd is vagy a két világ között. Az Ég és a Föld partjait testkábelek kötik egymáshoz, melyeken az eszmék autópályáin ideák áramolnak hozzád - ideát, hogy *általad megvalósuljanak!*

Egyszer majd nem csak érted, hanem megéled az imát :

„...*miképpen mennyben, azonképpen a földön is ...*“ - meglelve Tenmagad, nincs is szükséged a létrára; itt, vagy ott vagy, MIND-EGY!

Diósjenő, 2012. szeptember 20.

BESZÁMOLÓ

A fa faragója és festője

Többféle módon kapcsolódhatnak egymáshoz különféle műfajok bemutatására szánt képzőművészeti művek. A egyes forma és technika leginkább akkor fordul elő, ha egy csoport közös tárlatára kerül sor, mint ahogyan ez volt már a KÖR tárlatain. Máskor a családi kapcsolat, mondjuk apa-fia, vagy másképpen alkotó testvérek. Nálunk Dr. Bódi István és testvére Sándor mutatkozott be ilyen módon fa szobrokkal és festményekkel. Megint más a helyzet, ha a téma közös. Rétságon rendezett képzőművészeti bemutatkozáson egészen különösen kapcsolódnak egymáshoz a két művész munkái.

Amíg a fafaragónak alapanyaga a fa, és abból alkot részletesen kimunkált szobrokat, használati tárgyakat, addig a festőnek egészen másként anyag a fa. Többnyire a természetben látható ezerféle rajzolatot mutató növényzetet ábrázolja, akvarellal, vagy krétával. Így jött létre Szűcs József fafaragó és Végh Borbála Karolina festőművész közös tárlata.

A megnyitó alkalmával Végh József mint házigazda köszöntötte a résztvevőket, bár tehetne volna ezt büszke apaként is. Hiszen nem titok - mert máskor is szerepeltek már művei e galéria falán - Borbála az ő lánya, aki műveivel valóban rászolgált az elismerésre. Köszöntő után Simon Katalin énekelt népdalokat, emelve ezzel a rendezvény hangulatát, és lelkiekben is megalapozta a művészethez közelítő emelkedettséget. Ezt még csak tovább fokozta Karaffa Gyula megnyitója, amelyet írói alaposággal összeillesztett szavakkal, mondatokkal fokozta az alkotó és előadóművészetek találkozását.

A köszöntők után - ahogy az lenni szokott - a résztvevő családtagok, ismerősök, művészetbarátok gratuláltak a kiállítóknak, és együtt elemezve megtekintették a kiállítást.

Képeink elsősorban az ünnepélyes alkalom hangulatát idézik, bár néhány közeli fotó erejéig segít kedvet teremteni a látogatáshoz. Érdeemes felkeresni. A kiállítás október 13-ig várja látogatóit, a művelődési központ nyitvatartási idejében.

Szöveg és kép: Girasek Károly

Szűcs József tükre

Szűcs József munkái

HÍREK

ATHÉNÉS HÍREK

Pásztón az Idősek Átmeneti Otthonában
Athénés képzőművészek alkotásaival
ismét megnyitotta kapuit a Zsigmond Király Galéria.
Ünnepélyes megnyitó: 2012. október 13. szombat 14.00

Megjelent „Athéné Almanach 2012” című kiadványunk.
2000 Ft-ért (Athénéseknek 1000 Ft-ért) megvásárolható.
Érdeklődni lehet: paszti.szabo@gmail.com

Csapó Lajos válogatott verseiből
„Szemen szedett” címmel jelent meg egy kiadvány,
amely a szerzőnél 1500 Ft-ért megvásárolható.

Szeptembertől folytatódik nyílt alkotói találkozónk
havi rendszerességgel megtartandó sorozata.
Helyszín: Idősek Átmeneti Otthona
Pásztó, Sport utca (a kórház mögött)
Időpontok (havonta minden második szombat du. 14.00-tól):
október 13. szombat 14.00
november 10. szombat 14.00
december 08. szombat 14.00

Kedves meghívásra Mindenszentek előtt
irodalmi csoportunk
bemutakozó előadást tart a hasznosi művelődési házban.
Időpont: október 20. 15.00

Felhívásainkra, rendezvényeinkre és programjainkra
minden érdeklődőt szeretettel várunk!
Érdeklődni lehet: athene.paszto@gmail.com
Részletek és egyéb információk: www.athenefala.hu

E havi számunk szerzői:

Borsi István(Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Girasek Károly (Kiskunfélegyháza, 1949) Rétság, fotós, számítógépes szakember, lapunk webmestere
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda, tanár, költő
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931) Tata, író
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő, író, előadó
Szávai Attila(Vác, 1978) Vác, író, újságíró
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő
Szűk Balázs (Eger, 1960) Debrecen, középiskolai tanár, író, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385
+3630-531-4698

Email cím:

karaffagy@ gmail.com

hgev@ freemail.hu

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés egyesületének.

Szűcs József faszobra